

ΥΠΑΤΗ ΑΡΜΟΣΤΕΙΑ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

**ΕΚΘΕΣΗ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ & ΤΩΝ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ ΑΣΥΛΟ
ΑΠΟ ΤΟ ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ**

UNHCR
Κέντρο Τεκμηρίωσης & Έρευνας
Γενεύη, Απρίλιος 2001

Το παρόν πληροφοριακό υλικό ετοιμάστηκε από την Διεύθυνση Πληροφοριών των Χωρών Καταγωγής του Κέντρου Τεκμηρίωσης & Έρευνας σε συνεργασία με την Στατιστική Υπηρεσία της Υπάτης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες & βασίζεται σε ευρέως γνωστές πληροφορίες, αναλύσεις και σχόλια. Παρατίθενται όλες οι πηγές. Η παρούσα Έκθεση δεν είναι και δεν σκοπεύει να είναι εξαντλητική όσον αφορά τις συνθήκες διαβίωσης στη χώρα ούτε αποφασιστική για τους ισχυρισμούς ασύλου των αιτούντων την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα.

Τίτλος Αγγλικής Έκδοσης

*Ελληνική Έκδοση
Copyright*

BACKGROUND PAPER ON REFUGEES & ASYLUM SEEKERS FROM AFGHANISTAN,
Geneva April 2001

Αθήνα, Οκτώβριος 2001

Ύπατη Αρμοστεία Η.Ε. για τους Πρόσφυγες

Ταυγέτου 23 - Π. Ψυχικό

τηλ. 67 26 462/3 Φάξ 67 26 417

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελίδα

1.	Βασικές Πληροφορίες	5
	Γεωγραφική θέση – Πληθυσμός – Γλώσσα	5
	Θεσμοί του Κράτους και της Κυβέρνησης	5
2.	Οι σημαντικότερες πολιτικές εξελίξεις στο Αφγανιστάν από τον Ιανουάριο του 1999	6
	Κοινωνική και Οικονομική Κατάσταση	15
	Πρόσφυγες και Εκτοπισμένοι	18
	Η Περιφερειακή Διάσταση	20
3.	Νομικό Πλαίσιο	23
3.1	Διεθνές Νομικό Πλαίσιο	23
3.2	Εθνικό Νομικό Πλαίσιο	25
	Το Σύνταγμα	25
	Η Δικαστική Εξουσία	25
4.	Επισκόπηση της Κατάστασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου	26
4.1	Ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εν γένει	26
4.2	Δικαίωμα στη ζωή, στην προσωπική ασφάλεια και ακεραιότητα	28
	Εξωδικαστικές, συνοπτικές ή αυθαίρετες εκτελέσεις	28
	Αυθαίρετες συλλήψεις και κρατήσεις	31
4.3	Βασανιστήρια και άλλοι τρόποι σκληρής, απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας	31
4.4	Ακούσιες εξαφανίσεις	32
4.5	Δικαίωμα στην Ελευθερία της Θρησκείας	33
4.6	Δικαίωμα στην Ελευθερία της Έκφρασης και του Τύπου	34
4.7	Δικαίωμα στην Ελευθερία Συνάθροισης και του Συνεταιρίζεσθαι	35
4.8	Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτισμικά Δικαιώματα	35
5.	Ευάλωτες Ομάδες	35
5.1	Πολιτικοί Αντιφρονούντες	36
5.2	Εθνοτικές Μειονότητες	37
5.3	Θρησκευτικές Μειονότητες	38
5.4	Γυναίκες	40
5.5	Πρόσωπα που συνδέονται με το προηγούμενο κομμουνιστικό καθεστώς	43
5.6	Επαγγελματίες σε Κίνδυνο	43
5.7	Άλλες Ομάδες	44
	Παιδιά	44
6.	Αφγανοί Πρόσφυγες και Αιτούντες Άσυλο – Παγκόσμιες Τάσεις	45
6.1	Οι Αφγανοί Πρόσφυγες στις Κυριότερες Χώρες Ασύλου	45
6.2	Μετεγκατάσταση και Αιτήσεις Ασύλου (Γραφεία της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες)	46
6.3	Αιτήσεις Ασύλου που υποβλήθηκαν στις Βιομηχανικές Χώρες	46
6.4	Μηνιαίες Αιτήσεις Ασύλου στις Βιομηχανικές Χώρες (1999-2001)	46
6.5	Διαδικασία Καθορισμού του Καθεστώτος του Πρόσφυγα από τα Κράτη Υποδοχής	46

Οδηγίες για την Προστασία των Αφγανών Πολιτών μετά τις Τρομοκρατικές Επιθέσεις κατά των ΗΠΑ της 11 ^{ης} Σεπτεμβρίου 2001	48
---	----

ΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

I. Αιτήσεις Ασύλου που υποβλήθηκαν από Αφγανούς σε 23 Βιομηχανικές Χώρες .	53
II. Αφγανοί Αιτούντες Άσυλο στις Βιομηχανικές Χώρες (Ιανουάριος 1999 – Ιανουάριος 2001)	54

1. Βασικές πληροφορίες

Γεωγραφική θέση, Πληθυσμός και Γλώσσα

Το Ισλαμικό Κράτος του Αφγανιστάν, μετονομασθέν από τους Ταλιμπάν σε Ισλαμικό Εμιράτο του Αφγανιστάν έχει έκταση 652,225 τετραγωνικών χιλιομέτρων και συνορεύει στα βόρεια με το Τουρκμενιστάν, το Ουζμπεκιστάν και το Τατζικιστάν, στα ανατολικά με την Κίνα και το Πακιστάν, στα νότια με τον Πακιστάν και στα δυτικά με το Ιράν. Το Αφγανιστάν είναι κυρίως μια ορεινή χώρα. Περίπου τα τρία τέταρτα της επιφάνειάς του καλύπτονται από οροπέδια. Οι κυριότερες πεδιάδες βρίσκονται στα βόρεια σε παραποτάμιες κοιλάδες και στα νότια και νοτιοανατολικά σε διάφορες ερημώδεις περιοχές¹.

Σύμφωνα με την τελευταία απογραφή που πραγματοποιήθηκε το 1979-1980² ο πληθυσμός της χώρας ανερχόταν σε 13.000.000 κατοίκους. Σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη των Ταλιμπάν σήμερα στο Αφγανιστάν διαμένουν 23.000.000 κάτοικοι. Οι περισσότεροι αφγανοί ζουν και εργάζονται σε αγροτικές περιοχές και διάγουν ακόμα νομαδική ζωή. Οι σημαντικότερες πόλεις της χώρας είναι η πρωτεύουσα Καμπούλ, Herat, Mazar-I-Sharif και Jalalabad.

Η αξιοπρόσεκτη γεωγραφική ποικιλομορφία της χώρας και τα φυσικά εμπόδια σηματοδοτούν εθνοτικές και πολιτισμικές διαφορές. Ο πληθυσμός αποτελείται από τέσσερις κυρίως εθνοτικές ομάδες. Οι Pashtuns αποτελούν το 28% του συνολικού πληθυσμού της χώρας και διακρίνονται σε δύο υπο-ομάδες, τους Durani και τους Ghilzais: ζουν κυρίως στα κεντρικά, νότια και ανατολικά της χώρας. Οι Τατζέκοι ή Parziwans περσικής καταγωγής, αποτελούν το 25%, οι Hazaras το 19% και οι Ουζμπέκοι, που ζουν στα βόρεια περίπου το 6%. Η επίσημη θρησκεία του κράτους είναι το Ισλάμ. Η συντριπτική πλειοψηφία του πληθυσμού (99%) ασπάζεται το μουσουλμανισμό και είναι κυρίως σουνίτες. Οι Hazaras είναι μουσουλμάνοι σίιτες.

Οι επίσημες γλώσσες του Αφγανιστάν αποτελούν κλάδους της ιρανικής γλωσσολογικής ομάδας και είναι η Pashto ή Αφγανική και η Περσική. Η τουρκική ουζμπεκική, η γλώσσα των Τουρκομάνων και των Κιργκίζιων είναι κάποιες από τις διαλέκτους που ομιλούνται στις συνοριακές περιοχές³.

Θεσμοί του Κράτους και της Κυβέρνησης

Το πολίτευμα του Αφγανιστάν ήταν μοναρχία έως το 1973, οπότε ο βασιλιάς ανατράπηκε και ανακηρύχθηκε δημοκρατία. Τον Ιανουάριο του 1977 συγκλήθηκε η Ανώτατη Εθνική Συνέλευση των Φυλών (*Loya Jirgah*), που υιοθέτησε νέο σύνταγμα. Το 1978, μετά το πραξικόπημα που είναι γνωστό ως η «Μεγάλη Καπνισμένη Επανάσταση», καταλύθηκε το σύνταγμα και η Δημοκρατία του Αφγανιστάν μετονομάστηκε Λαϊκή Δημοκρατία του Αφγανιστάν. Την εξουσία κατέλαβε το Επαναστατικό Συμβούλιο στο οποίο συμμετείχε ένα μόνο κόμμα, το Λαϊκό Δημοκρατικό Κόμμα του Αφγανιστάν (People's Democratic Party of Afghanistan - PDPA). Το 1985, υπό την προεδρία του Babrak Karmal, υιοθετήθηκε νέο σύνταγμα, που αντικατέστησε τις προσωρινές «Βασικές Αρχές της Λαϊκής Δημοκρατίας του Αφγανιστάν» που είχαν θεσμοθετηθεί το 1980 από το Επαναστατικό Συμβούλιο.

Το 1987, η υποστηριζόμενη από τους σοβιετικούς κυβέρνηση του προέδρου Najibullah υιοθέτησε νέο σύνταγμα το οποίο πρόβλεπε αυξημένες εξουσίες για τον πρόεδρο, που εκλέγεται έμμεσα για επτά χρόνια, τη δημιουργία πολυκομματικού πολιτικού συστήματος και την εγκαθίδρυση νομοθετικού σώματος δύο οργάνων, αποκαλούμενου *Meli Shura* (E-

¹ Regional Surveys of the World, The Far East and Australasia 2001, Europa Publications, 2001, p. 59.

² Economist Intelligence Unit (EIU), Country Report – Afghanistan, 8/2000, p. 34.

³ News Service – Afghanistan – Country Profile, 2000 (Internet)

θνική Συνέλευση) που αποτελείται από τη Γερουσία (*Sena*) και τη Βουλή των Αντιπροσώπων (*Wolasi Jirgah*). Οι γενικές εκλογές διεξήχθησαν τον Απρίλιο του 1988. Το Μάιο του 1992, μετά την αποχώρηση της Σοβιετικής Ένωσης αναθεωρήθηκε το σύνταγμα, το οποίο άμβλυσε το σοσιαλιστικό προσανατολισμό της χώρας και θεσμοθέτησε μεγαλύτερες ελευθερίες καθώς και ελευθερία τύπου, περιόρισε το ρόλο του κράτους και απέδωσε ιδιαίτερη έμφαση στην υπεροχή του Ισλάμ.

Τον Απρίλιο του 1992 μετά τον εξαναγκασμό σε παραίτηση του προέδρου Najibullah, ανέλαβε την εξουσία ένα προσωρινό Ισλαμικό Συμβούλιο Πολέμου, που αποτελείτο από μαχητές (*mujahedins*) και θρησκευτικούς αρχηγούς. Το Δεκέμβριο του 1992 εν μέσω των μαχών των διαφόρων ομάδων των *mujahedins* ο Burhanuddin Rabbani εξελέγη πρόεδρος της χώρας με έμμεση ψηφοφορία. Τον Ιούνιο του 1993 μετά την υπογραφή της ειρηνευτικής συμφωνίας των σημαντικότερων φατριών των *mujahedins* την εξουσία ανέλαβε μια προσωρινή κυβέρνηση με πρωθυπουργό τον Gulbuddin Hekmatyar.

Το Σεπτέμβριο του 1996, όταν οι Ταλιμπάν κατέλαβαν την εξουσία διόρισαν ένα μεταβατικό Συμβούλιο Υπουργών, την Shura, με πρόεδρο τον μουλά Mohammad Omar, και έδρα τη πόλη Kandahar στα νότια του Αφγανιστάν. Τοπικές Shura⁴ διορίστηκαν επίσης στις επαρχίες.

2. Οι σημαντικότερες πολιτικές εξελίξεις στο Αφγανιστάν από τον Ιανουάριο του 1999

Το Αφγανιστάν κυβερνάται εν τοις πράγμασι από τους Ταλιμπάν (δηλαδή «αυτούς που αναζητούν τη θρησκευτική γνώση») ένα ακραίο ισλαμικό κίνημα που αποτελείται κυρίως από Αφγανούς που ανήκουν στην κυρίαρχη εθνοτική ομάδα των Pashtuns, και του οποίου ηγείται ο μουλάς Mola Mohammad Omar. Το κίνημα ανήλθε την εξουσία στις 27 Σεπτεμβρίου 1996, όταν κατέλαβε την πρωτεύουσα της χώρας Καμπούλ και εξεδίωξε την προηγούμενη κυβέρνηση του προέδρου Burhanuddin Rabbani. Το κίνημα των Ταλιμπάν δημιουργήθηκε από Αφγανούς που μεγάλωσαν στην εξορία και εκπαιδεύτηκαν στο Πακιστάν σε υπερ-συντηρητικά θρησκευτικά σχολεία (*medresas*). Το Πακιστάν και η Σαουδική Αραβία υποστήριξαν το κίνημα και του παρείχαν βοήθεια, συμπεριλαμβανομένων στρατιωτικών εκπαιδευτών και συμβούλων⁵. Κάποια από τα ανώτατα στελέχη του κινήματος έχουν αποκτήσει στρατιωτική εμπειρία από τον πόλεμο κατά των σοβιετικών στρατευμάτων στη δεκαετία του 1980. Καίριας σημασίας για την επιτυχία των Ταλιμπάν είναι ο θρησκευτικός τους ζήλος καθώς και η απογοήτευση της αφγανικής κοινωνίας για τον εμφύλιο πόλεμο που σπαράσσει τη χώρα. Η έχθρα που είχε κυριεύσει τις φυλές των Pashtuns για τη διαφθορά των πρώην αρχηγών *mujahedin* και η κυριαρχία μη Pashtuns στην κυβέρνηση πυροδότησαν γρήγορα τον εμφύλιο πόλεμο. Το 1994 οι Ταλιμπάν κατέλαβαν με σχετική άνεση το νότιο Αφγανιστάν. Με οδηγό την ηθική και τη θρησκεία στη στρατιωτική του εκστρατεία, το κίνημα προσπάθησε να αποκαταστήσει το κράτος δικαίου και τη δημόσια τάξη επιβάλλοντας τον Ισλαμικό Νόμο (*Shari'a*)⁶.

Οι Ταλιμπάν πυρπόλησαν τις περιοχές όπου καλλιεργούνταν παπαρούνες για παραγωγή οπίου, εκτέλεσαν με συνοπτικές διαδικασίες διακινητές ναρκωτικών, αφόπλισαν

⁴ Regional Surveys of the World, Europa Publications, 2001.

⁵ Barnett R. Rubin, *The Political Economy of War and Peace in Afghanistan*, Council of Foreign Relations, New York, 1999.

⁶ Regional Surveys of the World, Europa Publications, 2001, p. 69.

ντόπιους αντάρτες και κατέστειλαν τις ληστρικές επιδρομές των ληστών διευκολύνοντας έτσι την ασφάλη και τακτική προμήθεια του πληθυσμού σε βασικά αγαθά⁷.

Από την άλλη πλευρά υπό τον εκδιωχθέντα πρόεδρο Rabbani, συγκροτήθηκε μια χαλαρή συμμαχία θρησκευτικών και εθνοτικών μειονοτικών δυνάμεων, κυρίως τατζέκων και ουζμπέκων, που αποκαλούνται Ενωμένο Ισλαμικό Μέτωπο για τη Σωτηρία του Αφγανιστάν (United Islamic Front for the Salvation of Afghanistan – UIFSA), γνωστό ως «Βόρεια Συμμαχία» στην οποία συμμετέχουν μέλη και υποστηρικτές των Jamiat-I-Islami, Hezb-e-Wahdat, Jonbesh-I-Melli Islami, Hezb-I-Islami και άλλων μικρότερων πολιτικών ομάδων⁸. Η κύρια στρατιωτική φυσιογνωμία της Βόρειας Συμμαχίας είναι ο Διοικητής Ahmed Shah Massoud, στρατιωτικός διοικητής από την Κοιλιάδα Panjshir και πρώην Υπουργός Άμυνας της κυβέρνησης του προέδρου Rabbani.

Το Σεπτέμβριο του 1996, μετά την κατάληψη της Καμπούλ, οι Ταλιμπάν ανακήρυξαν τη χώρα «Ισλαμικό Εμιράτο του Αφγανιστάν». Όμως, έως σήμερα η πλειοψηφία των κρατών της διεθνούς κοινότητας, με εξαίρεση το Πακιστάν, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και τη Σαουδική Αραβία, δεν έχει αναγνωρίσει το καθεστώς των Ταλιμπάν ως επίσημη κυβέρνηση της χώρας. Την έδρα του Αφγανιστάν στα Ηνωμένα Έθνη κατέχει εκπρόσωπος της μεταβατικής κυβέρνησης του προέδρου Rabbani.

Οι Ταλιμπάν ελέγχουν σήμερα την πλειοψηφία της επικράτειας του Αφγανιστάν (95%), ενώ η Βόρεια Συμμαχία το υπόλοιπο τμήμα, που περιλαμβάνει κυρίως την επαρχία Badakshan, την κοιλάδα Panjshir και τις πεδιάδες Shomali στα βόρεια της Καμπούλ. Όλες οι ειρηνευτικές πρωτοβουλίες απέτυχαν είτε γιατί δεν συμμετείχαν στις διαπραγματεύσεις όλα τα εμπλεκόμενα μέρη είτε γιατί η συμφωνία που επετεύχθη δεν ήταν βιώσιμη. Παράλληλα, οι οργανώσεις του ΟΗΕ και οι μη κυβερνητικές οργανώσεις επιδιώκουν την ενίσχυση της ειρηνευτικής διαδικασίας και της σταθερότητας παρέχοντας μια εναλλακτική λύση στις συγκρούσεις με την υλοποίηση προγραμμάτων και την παροχή κινήτρων για την αποκατάσταση και την ανοικοδόμηση σε τοπικό επίπεδο χωρίς να αναμένουν διαρκή λύση. Στη συνέχεια αναφέρονται οι κυριότερες εξελίξεις που από τις αρχές του 1999 οδήγησαν στην παρούσα κατάσταση.

Τον Ιανουάριο του 1999 η Βόρεια Συμμαχία ίδρυσε ένα 40μελές πολύ-εθνοτικό Συμβούλιο Αρχηγών με πρόεδρο τον Rabbani και ένα Ανώτατο Στρατιωτικό Συμβούλιο υπό τη διοίκηση του Ahmad Shah Massoud, με στόχο να αντικρούσει το κίνημα των Ταλιμπάν και να συντονίσει τις επιχειρήσεις κατά των δυνάμεων τους στα βόρεια της χώρας, τόσο σε πολιτικό όσο και σε στρατιωτικό επίπεδο. Η Βόρεια Συμμαχία ανακοίνωσε τη δημιουργία μιας δεκαμελούς Πολιτικής Επιτροπής, ενός υπουργικού σχήματος, με στόχο την ευρύτερη αντιπροσώπευση των τεσσάρων σημαντικών εθνοτικών ομάδων της χώρας, κυρίως των Pashtuns, των Τατζέκων, των Χατζάρων και των Ουζμπέκων και την ίδρυση μια Shura (Εθνικής Συνέλευσης) στις περιοχές που δεν ελέγχουν οι Ταλιμπάν, αποτελούμενη από 150 μέλη.

Οι μάχες συνεχίστηκαν τον Ιανουάριο και το Φεβρουάριο του 1999, και οι δυνάμεις του διοικητή Massoud ισχυρίστηκαν ότι κατέλαβαν την επικράτεια της επαρχίας Faryab⁹.

⁷ Regional Surveys of the World, Europa Publications, 2001, p. 69.

⁸ Γενικότερη επισκόπηση των σημαντικότερων πολιτικών κομμάτων, των κινημάτων και των αντάρτικων ομάδων στο έγγραφο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για το Αφγανιστάν που εκδόθηκε τον Ιανουάριο του 1999.

⁹ Keesing's Record of World Events, Vol. 45, No. 1, 1/1999 – United Nations Commission for Human Rights, Report on the Situation of Human Rights in Afghanistan Submitted by Mr. Kamal Hossain, Special Rapporteur. E/CN.4/2000/33, 1/2000, p. 9.

Στο μεταξύ καταβλήθηκαν πολλές προσπάθειες για την πολιτική επίλυση του εμφύλιου πολέμου. Το πρώτο εξάμηνο του 1999 ξεκίνησαν νέες διαπραγματευτικές προσπάθειες για την ειρηνική επίλυση του εμφύλιου πολέμου, υπό την αιγίδα του ΟΗΕ. Όμως, οι ειρηνευτικές συνομιλίες των αντιπροσώπων των Ταλιμπάν και της Βόρειας Συμμαχίας στο Ashgabat του Τουρκμενιστάν το Φεβρουάριο και το Μάρτιο και στην Τασκένδη του Ουζμπεκιστάν αργότερα τον Ιούλιο δεν κατέληξαν σε βιώσιμα αποτελέσματα¹⁰. Το Μάρτιο του 1999 οι ηγέτες των Ταλιμπάν και η Βόρεια Συμμαχία ανακοίνωσαν την κατ' αρχήν συμφωνία τους για το σχηματισμό μιας κυβέρνησης συνασπισμού χωρίς όμως να προσδιορίσουν την ημερομηνία κατά την οποία θα αναλάμβαναν από κοινού την άσκηση της εκτελεστικής, δικαστικής και της νομοθετικής εξουσίας. Όμως, ποτέ δεν συμφωνήθηκε η κατάπαυση του πυρός και οι δύο ομάδες συνέχιζαν τον πόλεμο¹¹. Στη Τασκένδη οι δύο πλευρές συμφώνησαν στη «Διακήρυξη της Τασκένδης», με την οποία τα εμπλεκόμενα μέρη καλούνταν να τερματίσουν τον πόλεμο με ειρηνικά μέσα και πολιτικές διαπραγματεύσεις και να επιτρέψουν την πρόσβαση της ανθρωπιστικής βοήθειας στα εδάφη που ελέγχουν¹².

Στις 14 Μαρτίου 1999 άρχισε να επιστρέφει στο Αφγανιστάν το προσωπικό του ΟΗΕ που είχε αποχωρήσει τον Αύγουστο του 1998, όταν δολοφονήθηκαν τρεις υπάλληλοι του οργανισμού¹³. Στα μέσα Ιουλίου 1999 ενώ ταξίδευαν σε περιοχή που ελέγχουν οι Ταλιμπάν ανάμεσα στην Καμπούλ και στην Βαμιάν, οκτώ Αφγανοί και δύο διεθνείς υπάλληλοι της Διεθνούς Επιτροπής του Ερυθρού Σταυρού δέχθηκαν επίθεση από έξη ένοπλους, οι οποίοι τους μετέφεραν στο πλησιέστερο χωριό, τους χτύπησαν και τους απείλησαν ότι θα τους σκοτώσουν¹⁴.

Στις 21.4.1999 οι δυνάμεις της Βόρειας Συμμαχίας ανακατέλαβαν την Βαμιάν, την οποία ήλεγχαν οι Ταλιμπάν από το Σεπτέμβριο του 1998¹⁵. Όμως, στις 9 Μαΐου η πόλη ανακατελήφθη από τους Ταλιμπάν. Η Βαμιάν ήταν το ορμητήριο του Hezb-e-Wahdat (Κόμμα Ενότητας), το οποίο έως το Σεπτέμβριο του 1998 ήλεγχε το κέντρο της επαρχίας, πατρίδα των Χατζάρων. Ο μουλάς Karim Khalili είναι ο ηγέτης των σιτών Χατζάρων. Αναφέρθηκε ότι οι συγκρούσεις συνοδεύτηκαν από εκτελέσεις με συνοπτικές διαδικασίες, και ότι εκατοντάδες άντρες χωρίστηκαν από τις οικογένειές τους όταν οι Ταλιμπάν εισήλθαν στην πόλη. Οι περισσότεροι από τους αμάχους, κυρίως Χατζάροι και Τατζέκοι, εκτοπίστηκαν, στην πλειοψηφία τους όμως κατάφεραν να επιστρέψουν στα σπίτια τους τους επόμενους μήνες¹⁶.

Στις αρχές Ιουλίου 1999 οι ΗΠΑ επέβαλαν οικονομικές κυρώσεις σε βάρος του καθεστώτος των Ταλιμπάν, το οποίο αναφέρθηκε ότι παρείχε καταφύγιο στο Ανατολικό Αφγανιστάν στον Osama Bin Laden, το σαουδάραβα τρομοκράτη που υποστηρίζουν οι Ταλιμπάν και θεωρείται ύποπτος ως ιθύνων νους των βομβιστικών επιθέσεων στις δύο αμερικάνικες πρεσβείες της Ανατολικής Αφρικής. Σε αντίποινα για τις βομβιστικές επιθέσεις που δέχθηκαν οι διπλωματικές αντιπροσωπείες τους στις 20 Αυγούστου 1998, οι ΗΠΑ εξαπέλυσαν

¹⁰ Regional Surveys of the World, Europa Publications, 2001, p. 71.

¹¹ News Service, Afghanistan: Power Sharing Agreed in Principle, 25.3.1999.

¹² Human Rights Watch, World Report 20000 – Afghanistan, 1.12.1999 (Internet)

¹³ Regional Surveys of the World, Europa Publications, 2001, p. 71.

¹⁴ EIU, Country Report – Afghanistan, 3rd Quarter 1999, p. 33.

¹⁵ News Service, Afghanistan: Opposition Forces Gain, 10.6.1999.

¹⁶ United Nations Commission for Human Rights, Report on the Situation of Human Rights in Afghanistan Submitted by Mr. Kamal Hossain, Special Rapporteur. E/CN.4/2000/33, 1/2000, p. 11.

ταυτόχρονες αεροπορικές επιδρομές στο ανατολικό Αφγανιστάν και στο Σουδάν κατά βάσεων των τρομοκρατών, όπου αναφερόταν ότι δρούσε ο Bin Laden¹⁷.

Στις 28 Ιουλίου 1999, εννέα μόλις ημέρες μετά την συνάντηση της Τασκένδης υπό την αιγίδα του ΟΗΕ, οι δυνάμεις των Ταλιμπάν εξαπέλυσαν μια πολύπλευρη επίθεση στις τέσσερις επαρχίες που παρέμεναν υπό τον έλεγχο της αντιπολίτευσης (Parvan, Kapisa, Takhar & Badakhshan). Σε τρεις ημέρες κατέλαβαν τα περισσότερα εδάφη των πεδιάδων Shomali : την αεροπορική βάση Bagram στα βόρεια της Καμπούλ, την πρωτεύουσα της επαρχίας Parvan, Charikar και την πρωτεύουσα της επαρχίας Kapisa, Mahmud-e-Raqi. Στην αντεπίθεση οι δυνάμεις του διοικητή Massoud, ανέκτησαν όλα τα εδάφη. Στη διάρκεια αυτών των μαχών εκτοπίστηκαν πολλοί άμαχοι. Τουλάχιστον 65.000 διέφυγαν βόρεια στην κοιλάδα Panjshir, ενώ άλλοι 60.000 κατευθύνθηκαν στα νότια, στην πρωτεύουσα Καμπούλ. Οι εκτοπισμένοι ανέφεραν τις καταστροφές που διέπραξαν οι Ταλιμπάν στα σπίτια τους και στις καλλιέργειες και σοδειές τους, καθώς και στα όρια των συνόρων και στα συστήματα άρδευσης. Άλλες περιοχές που επλήγησαν από τις μάχες είναι η Talozan, πρωτεύουσα της βόρειας επαρχίας Takhar, που βομβαρδίστηκε από τους Ταλιμπάν κατ' επανάληψη το Σεπτέμβριο του 1999 και πάλι το Μάιο του 2000, οι Konduz, Sher Khan Bandar, Imam Saheb, Sar-e Pol, Kunar & Laghman¹⁸. Η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες δήλωσε ότι οι δυνάμεις των Ταλιμπάν απέλασαν περίπου 20.000 αμάχους από τα χωριά που κατέλαβαν και εξέφρασε την ανησυχία της επειδή αναφέρθηκε ότι συνελήφθησαν 1.000 άντρες που διέφυγαν στην Καμπούλ¹⁹.

Στα τέλη Αυγούστου 1999, μια τρομακτική έκρηξη βόμβας κοντά στην κατοικία του μουλά Mohammad Omar στην πόλη Kandahar προκάλεσε το θάνατο 40 ανθρώπων, μεταξύ των οποίων ήσαν και μέλη της οικογένειάς του. Το Νοέμβριο, μια βόμβα εξερράγη έξω από το τζαμί Wazir Akbar Khan στην Καμπούλ. Ενώ οι Ταλιμπάν κατηγόρησαν τη Βόρεια Συμμαχία για τις εκρήξεις, η τελευταία τις απέδωσε σε διάφορες φράξιες του κινήματος των Ταλιμπάν, και ειδικότερα, στην αυξανόμενη αντίδραση στον αυταρχισμό του μουλά Omar²⁰.

Κατ' επανάληψη το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ επέβαλε κυρώσεις σε βάρος του καθεστώτος των Ταλιμπάν: στις 15.10.1999 υιοθέτησε το Ψήφισμα 1267 που προβλέπει το πάγωμα όλων των περιουσιακών στοιχείων των Ταλιμπάν ανά τον κόσμο και την απαγόρευση πτήσεων των εθνικών αερογραμμών του Αφγανιστάν Ariana Afghan Airlines²¹. Οι κυρώσεις σχετίζονταν με την παρατεταμένη παρουσία στη χώρα του Osama Bin Laden και με την άρνηση της παράδοσης του ύποπτου τρομοκράτη στις ΗΠΑ ή σε μια τρίτη χώρα για να δικαστεί. Οργανώθηκαν διαδηλώσεις κατά των γραφείων του ΟΗΕ σε διάφορες επαρχίες της χώρας²². Οι Ταλιμπάν δήλωσαν ότι δεν θα παραδώσουν τον Osama Bin Laden στις ΗΠΑ επειδή οι τελευταίες δεν παρουσίασαν αποδείξεις για τη συμμετοχή του στις βομβιστικές επιθέσεις, όμως προσφέρθηκαν να τον δικάσουν σε Ισλαμικό δικαστήριο στο Αφγανιστάν²³.

Συμμορφούμενο με το ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, το Πακιστάν διέταξε στις 8.12.1999 την παύση λειτουργίας των αφγανικών τραπεζών. Η ενέργεια αυτή

¹⁷ Oxford Analitica Daily Brief, United States: Taliban Stance, 24.1.2000.

¹⁸ Regional Surveys of The World, Europa Publications, 2001, p. 71 & 72.

¹⁹ News Service, Taliban Renews Summer Offensive, 31.12.1999.

²⁰ Regional Surveys of the World, Europa Publications, 2001, p. 72.

²¹ Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ – Ψήφισμα 1267 (1999). Υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο Ασφαλείας στην 4051^η συνεδρίασή του - S/RES/1267 (1999), 15.10.1999.

²² Regional Surveys of the World, Europa Publications, 2001, p. 72.

²³ News Service, UN Imposes Sanctions on Taliban, 5.8.1999.

έπληξε καίρια τη χρηματοδότηση των Ταλιμπάν, οι οποίοι πραγματοποιούσαν τις οικονομικές συναλλαγές τους μέσω του Πακιστάν. Το κίνημα αντιμετώπισε για κάποιο διάστημα οικονομικά προβλήματα. Οι νέοι περιορισμοί αποδυνάμωσαν τις στρατιωτικές του επιχειρήσεις²⁴.

Τον Οκτώβριο του 1999, προσπαθώντας να βελτιώσει την εικόνα του καθεστώτος των Ταλιμπάν σε διεθνές επίπεδο ο μούλας Mohammad Omar ανακοίνωσε εκτενή ανασχηματισμό των καίριων υπουργών της «κυβέρνησης» των Ταλιμπάν στον κοινωνικό, στρατιωτικό και διπλωματικό τομέα, συμπεριλαμβανομένων αλλαγών στο Συμβούλιο Υπουργών, και διόρισε τον μούλα Ahmad Wakil Muttawakil, που είναι μετριοπαθής εκπρόσωπός του, στη θέση του Υπουργού Εξωτερικών²⁵. Ταυτόχρονα, ο Ειδικός Απεσταλμένος του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ στο Αφγανιστάν, ο κύριος Lakhdar Brahimi, ανακοίνωσε την αναστολή των μεσολαβητικών προσπαθειών του επειδή οι Ταλιμπάν και τα όμορα του Αφγανιστάν κράτη δεν συνεργάζονταν για την εκπλήρωση της αποστολής του. Το Φεβρουάριο του 2000 ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ ανακοίνωσε το διορισμό του Fransesc Vendrell στη θέση του Διοικητή της Ειδικής Αποστολής του ΟΗΕ στο Αφγανιστάν (UNSM – United Nations Special Mission to Afghanistan) και τον έχρησε Προσωπικό Απεσταλμένο του στη χώρα²⁶.

Από το Δεκέμβριο του 1999 έως το Φεβρουάριο του 2000, δύο αεροπειρατείες έφεραν τη χώρα στα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων σε διεθνές επίπεδο. Στην πρώτη ένα αεροπλάνο των ινδικών αερογραμμών προσγειώθηκε στις 26 Δεκεμβρίου στην πόλη Kandahar, έδρα του καθεστώτος των Ταλιμπάν στο νότιο Αφγανιστάν. Η ηγεσία των Ταλιμπάν άδραξε την ευκαιρία για να παρουσιάσει προσηνές προσώπειο στη διεθνή κοινότητα και επαινέθηκε για τη διαχείριση μιας ιδιαίτερα οξυμένης κατάστασης, αν και δημιουργήθηκαν ερωτήματα για τις σχέσεις των Ταλιμπάν με τους αεροπειρατές, που ήσαν μια ομάδα πέντε αποσχιστών από το Κασμίρ. Ένας επιβάτης σκοτώθηκε αλλά οι υπόλοιποι 155 απελευθερώθηκαν σώοι στα τέλη του 1999, όταν οι Ινδικές αρχές άφησαν ελεύθερο ένα διάσημο πακιστανό αγωνιστή. Οι Ταλιμπάν ανακοίνωσαν ότι οι πέντε αεροπειρατές αναχώρησαν από το Αφγανιστάν. Σύμφωνα όμως με πληροφορίες των μέσων μαζικής ενημέρωσης που δημοσιεύτηκαν στις αρχές Φεβρουαρίου οι πέντε αεροπειρατές κατέφυγαν στο ανατολικό Αφγανιστάν προστατευόμενοι από την μαχητική ομάδα του Kashmir, Harakat-ul-Mujahideen²⁷.

Το δεύτερο περιστατικό αφορούσε αεροπλάνο των αφγανικών αερογραμμών με 187 επιβάτες, το οποίο αφού απογειώθηκε από την Καμπούλ, μέσω της Κεντρικής Ασίας και της Μόσχας, προσγειώθηκε στις 7.2.2000 στο αεροδρόμιο Stansted του Ηνωμένου Βασιλείου. Ο επίσημος αφγανικός αερομεταφορέας υπήρξε θύμα αεροπειρατείας μάλλον από μέλη της Βόρειας Συμμαχίας, που κατ' αρχήν ζήτησαν την απελευθέρωση του Ismail Khan, του πρώην κυβερνήτη της δυτικής πόλης Herat, που κρατούσε φυλακισμένο το καθεστώς των Ταλιμπάν. Μετά από τέσσερις ημέρες διαπραγματεύσεων οι αεροπειρατές παραδόθηκαν στις βρετανικές αρχές. Δημιουργήθηκε σύγχυση για τα κίνητρά τους αφού αρκετοί από αυτούς φάνηκε ότι είχαν σχέση με τους επιβάτες του αεροπλάνου, οι περισσότεροι από τους οποίους υπέβαλαν αίτημα ασύλου²⁸.

²⁴ EIU – Country Report – Afghanistan, 2/2000, p. 34.

²⁵ Regional Surveys of the World, Europa Publications, 2001, p. 71.

²⁶ United Nations General Assembly, 45th session. The situation in Afghanistan and its Implications for International Peace and Security, Report of the Secretary General, A/54/791, S/2000/205, 10.3.2000.

²⁷ EIU, Country Report – Afghanistan, 2/2000, p. 32.

²⁸ Keesing's Record of World Events, Afghanistan: Hijack of Airliner, Vol. 46, No. 2, 2/2000.

Στη διάρκεια του 1999 και στο πρώτο εξάμηνο του 2000 ο πρώην βασιλιάς του Αφγανιστάν Zahir Shah ανέλαβε πολιτικές και διπλωματικές πρωτοβουλίες για να επιλύσει την αφγανική κρίση. Οι πρωτοβουλίες αυτές είναι ευρύτερα γνωστές ως η «Διαδικασία της Ρώμης». Ανακοίνωσε την ιδέα της δημιουργίας μιας έκτακτης ανάγκης Ανώτατης Εθνικής Συνέλευσης των Φυλών (*Loya Jirga*), που θα έφερνε στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων όλους τους αντιπροσώπους των Αφγανών προκειμένου να επιλύσουν τα προβλήματα. Στη συνέχεια συγκάλεσε στη Ρώμη συνάντηση αφγανών αξιωματούχων για να παρουσιάσει και να προάγει την πρόταση. Όμως, ενώ ο διοικητής Massoud ήταν έτοιμος να υποστηρίξει τη διαδικασία οι Ταλιμπάν την αντιμετώπισαν με ιδιαίτερη επιφυλακτικότητα²⁹.

Ο προσωπικός απεσταλμένος του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ στο Αφγανιστάν, Francesc Vendrell, κάλεσε κατ' επανάληψη και τις δύο πλευρές να υπογράψουν κατάπαυση του πυρός και να διαπραγματευτούν. Από το διορισμό του, ο κύριος Vendrell συναντήθηκε με εκπροσώπους τόσο των Ταλιμπάν όσο και της Βόρειας Συμμαχίας, με τους οποίους συζήτησε διάφορα θέματα όπως τα επανειλημμένα αιτήματα του Συμβουλίου Ασφαλείας για άμεση κατάπαυση του πυρός, το σεβασμό του ανθρωπιστικού δικαίου και των αμάχων στη διάρκεια των συγκρούσεων, ζητήματα ανθρωπιστικής φύσης και ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τρομοκρατίας και καλλιέργειας της παπαρούνας, σχηματισμού μιας κυβέρνησης πολυεθνικής και αντιπροσωπευτικής του λαού και το ρόλο της διεθνούς κοινότητας για την υποστήριξη και των δύο πλευρών³⁰. Το Μάρτιο και του Μάιο του 2000 η Οργάνωση της Ισλαμικής Διάσκεψης (Organization of Islamic Conference) φιλοξένησε στη Τζέντα της Σαουδικής Αραβίας τις διαπραγματεύσεις των Ταλιμπάν και της Βόρειας Συμμαχίας, που κατέληξαν στη συμφωνία απελευθέρωσης 4.000 αιχμαλώτων πολέμου³¹. Τον Ιούνιο οι υπουργοί εξωτερικών της Ισλαμικής Διάσκεψης συναντήθηκαν στην Κουάλα Λαμπούρ και κάλεσαν όλα τα μέρη της σύγκρουσης να συνεργαστούν και να συντονίσουν τις προσπάθειές τους με αυτές της Διάσκεψης και του ΟΗΕ για την δημιουργία μιας πολύ-εθνικής, ευρέως αντιπροσωπευτικής κυβέρνησης³². Το Σεπτέμβριο πραγματοποιήθηκε στην Κύπρο η τέταρτη ειρηνευτική διάσκεψη για το Αφγανιστάν, με στόχο να τεθούν τα θεμέλια για το σχηματισμό μιας παραδοσιακής *Loya Jirga*, κατ' εφαρμογή της πρότασης του πρώην βασιλιά Zahir Shah³³. Όμως, το Νοέμβριο του 2000 το σχέδιο αποδέχθηκε η Βόρεια Συμμαχία αλλά απέρριψαν οι Ταλιμπάν³⁴.

Οι συνθήκες ασφαλείας εκτός των πρώτων γραμμών του πυρός και των εμπόλεμων περιοχών ήσαν κατάλληλες για την υλοποίηση ανθρωπιστικών προγραμμάτων, αν και η εν γένει κατάσταση ήταν επικίνδυνη. Η αδυναμία των Ταλιμπάν να κυριαρχήσουν στη χώρα ολοκληρωτικά αποδείχθηκε από τις εκρήξεις βομβών στην Καμπούλ τον Ιούνιο και τον Ιούλιο του 2000, τις οποίες οι Ταλιμπάν απέδωσαν στη Βόρεια Συμμαχία. Πέντε βόμβες εξερράγησαν σε δύο εβδομάδες με στόχους την πρεσβεία του Πακιστάν και την κατοικία της πακιστανικής αντιπροσωπείας και προκάλεσαν το θάνατο ενός ανθρώπου. Η Βόρεια Συμ-

---

²⁹ Regional Surveys of the World, Europa Publications, p. 72 & 73.

³⁰ United Nations General Assembly, 45th session. The situation in Afghanistan and its Implications for International Peace and Security, Report of the Secretary General, A/55/6333, S/2000/1106, 20.11.2000, p. 2.

³¹ United Nations, Press Release, Afghanistan Talks conclude in Jeddah, Saudi Arabia, Agreement Reached on Prisoner Exchange, SG/SM/7288, 10.5.2000.

³² EIU, Country Report- Afghanistan, 8/2000, p. 33.

³³ Αυτή η παράλληλη πρωτοβουλία είναι γνωστή ως «διαδικασία της Κύπρου». Περισσότερα σε United Nations General Assembly, 55th session, The Situation in Afghanistan and its Implications for International Peace and Security, Report of the Secretary – General, A/55/6333, S/2000/1106, 20.11.2000, p. 7.

³⁴ EIU, Country Report – Afghanistan, 2/2001, p. 33.

μαχία απάντησε στις κατηγορίες αποδίδοντας τις επιθέσεις σε αποσχιστικά μέλη των Ταλιμπάν.

Στις 5 Αυγούστου 2000 μια άγνωστη ένοπλη συμμορία πυροβόλησε και σκότωσε στο δυτικό Αφγανιστάν 12 ανθρώπους, μεταξύ των οποίων επτά αφγανούς που εργάζονταν για την υποστηριζόμενη από τον ΟΗΕ Οργάνωση Εκκαθάρισης των Ναρκών και Αποκατάστασης του Αφγανιστάν. Οι Ταλιμπάν και η Βόρεια Συμμαχία αλληλοκατηγορήθηκαν για την επίθεση³⁵.

Σκληρές μάχες ξέσπασαν το καλοκαίρι του 2000 και συνεχίστηκαν έως το τέλος του χρόνου καθώς οι Ταλιμπάν προσπαθούσαν να καταλάβουν τις υπόλοιπες περιοχές του Αφγανιστάν. Το Σεπτέμβριο του 2000 οι Ταλιμπάν κατέλαβαν την Ταλοραη, πρωτεύουσα της επαρχίας Takhar καθώς και το παραποτάμιο λιμάνι Shir Khan Bandar, στα σύνορα με το Τατζικιστάν και άλλες περιοχές της επαρχίας Konhoz, υπαγάγοντας αυτές τις περιοχές στον πλήρη έλεγχό τους. Με αυτές τις νίκες η Βόρεια Συμμαχία έχασε το ζωτικής σημασίας χερσαίο διάδρομο ανεφοδιασμού από το Τατζικιστάν³⁶. Σύμφωνα με εκθέσεις στις μάχες συμμετείχαν μη αφγανοί, κυρίως πακιστανοί. Και οι δύο πλευρές έχασαν πολλούς από τους μαχητές τους. Άλλοι τραυματίστηκαν ή αιχμαλωτίστηκαν. Ο άμαχος πληθυσμός υπέφερε επίσης από απώλειες λόγω των αεροπορικών επιθέσεων και των πυροβολισμών³⁷. Έως 150.000 άνθρωποι, συνδεδεμένοι με τη Βόρεια Συμμαχία και φοβούμενοι τα αντίποινα των Ταλιμπάν, έφθασαν στα σύνορα με το Τατζικιστάν για να διαφύγουν την προέλαση των Ταλιμπάν μετά την επίθεση στην πόλη Ταλοραη. Το κύμα αυτό των προσφύγων έζησε απελπιστικές στιγμές καθώς σύμφωνα με το προσωπικό των ανθρωπιστικών οργανώσεων δεν υπήρχαν τροφή, στέγη ή φάρμακα³⁸.

Η στρατιωτική υποχώρηση άσκησε έντονες πιέσεις στη Βόρεια Συμμαχία. Συγκλήθηκαν διάφορες διασκέψεις όπου συζητήθηκαν η σωτηρία της Συμμαχίας από την αποσύνθεση και η δυνατότητα πρόσκλησης και άλλων διοικητών να συμμετάσχουν στις μάχες κατά των Ταλιμπάν. Τον Οκτώβριο και το Νοέμβριο του 2000 ο διοικητής Massoud σχημάτισε νέο στρατιωτικό συμβούλιο στο οποίο συμμετείχαν ο πρώην κυβερνήτης της Herat και ο αρχηγός της αντίστασης Ismail Khan, ο οποίος απέδρασε το Μάρτιο από τις φυλακές των Ταλιμπάν στην Kandahar³⁹ και ο στρατηγός Abdul Rashid Dostum, ιδρυτής του Εθνικού Ισλαμικού Κινήματος (Junbeish-e-Melli-ye Islami-ye), που ιδρύθηκε στο βορρά το 1991, όταν κατέρρευσε η Σοβιετική Ένωση, από τα μη Pashtuns κυβερνητικά στρατεύματα και άλλους στρατιωτικούς διοικητές⁴⁰.

Στις 19.1.2001 το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ επέβαλε κυρώσεις σε βάρος του καθεστώτος των Ταλιμπάν επειδή αρνήθηκε να συμμορφωθεί με το σχετικό ψήφισμα που πρόβλεπε την παράδοση του Osama Bin Laden και την καταστροφή των στρατοπέδων εκ-

³⁵ News Service, Afghanistan : UN Workers' Killings, 9.8.2000.

³⁶ Ibid., Afghanistan: Taliban Victory, 20.9.2000 & EIU, Country Report – Afghanistan, 11/2000, p. 30.

³⁷ United Nations General Assembly, 55th session, The Situation in Afghanistan and its Implications for International Peace and Security, Report of the Secretary – General, A/55/6333, S/2000/1106, 20.11.2000, p. 5.

³⁸ UNHCR, Briefing note, Afghanistan : Heavy Fighting Uproots 150.000, 10.10.2000.

³⁹ Ο Ismail Khan παραδόθηκε στους Ταλιμπάν το Μάιο του 1997, στα πλαίσια της βραχύχρονης αποστασίας του στρατηγού Abdul Malik. Χάρη σ' αυτήν την αποστασία οι Ταλιμπάν κατέλαβαν τη βόρεια πόλη Mazar-I-Sharif, ορμητήριο του στρατηγού Abdul Rashid Dostum, ο οποίος διέφυγε στην Τουρκία. Για περισσότερες πληροφορίες βλέπε το έγγραφο της Ύπατης Αρμοστείας για την Κατάσταση στο Αφγανιστάν που εκδόθηκε τον Ιανουάριο του 1999.

⁴⁰ United Nations General Assembly, 55th session, The Situation in Afghanistan and its Implications for International Peace and Security, Report of the Secretary – General, A/55/6333, S/2000/1106, 20.11.2000, p. 5.

παίδευσης των τρομοκρατών⁴¹. Ο Osama Bin Laden είναι ύποπτος για τη βομβιστική επίθεση του Οκτωβρίου του 2000 κατά του αμερικανικού πλοίου του πολεμικού ναυτικού Cole, που προκάλεσε το θάνατο 17 αμερικάνων ναυτών. Οι κυρώσεις επιβάλλουν την απαγόρευση προσγείωσης στα διεθνή αεροδρόμια όλων των πτήσεων που ανήκουν, νοικιάζουν ή διαχειρίζονται οι Ταλιμπάν, το πάγωμα των περιουσιακών στοιχείων και των οικονομικών πόρων τους στο εξωτερικό, την απαγόρευση παροχής τεχνικής βοήθειας ή στρατιωτικής εκπαίδευσης στο καθεστώς των Ταλιμπάν και εξαγωγής όπλων προς τους Ταλιμπάν⁴². Η απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ για την απαγόρευση πώλησης όπλων μόνον στους Ταλιμπάν και όχι στη Βόρεια Συμμαχία, παρά τις δυσκολίες τήρησής της σε μια χώρα με διάτρητα σύνορα, αποτελεί σαφές μήνυμα για τη σοβαρότητα των ανησυχιών που ενέχει η δράση των Ταλιμπάν⁴³. Οι Ταλιμπάν υποστηρίζουν ότι ο Bin Laden εγκαταστάθηκε στο Αφγανιστάν όταν τη χώρα ήλεγχε το προηγούμενο καθεστώς και ότι δεν υπήρχαν επαρκείς αποδείξεις για τη συμμετοχή του σε ειδικότερες τρομοκρατικές ενέργειες. Επανέλαβαν την πρότασή τους να δικαστεί ο Bin Laden στο Αφγανιστάν από δικαστήριο ουλεμάδων του Αφγανιστάν, της Σαουδικής Αραβίας και μιας τρίτης ισλαμικής χώρας⁴⁴.

Στις αρχές Ιανουαρίου 2001 οι Ταλιμπάν ανακατέλαβαν την περιοχή Yakawlag της περιφέρειας Hazarajat, που έως τις 29.12.2000 ήλεγχαν οι δυνάμεις του Hezb-e-Wahdat. Αναφέρθηκε ότι η κατάληψη της περιοχής συνοδεύτηκε από σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και δολοφονίες αμάχων, που προκάλεσαν μαζικές πληθυσμιακές μετακινήσεις⁴⁵.

Στις αρχές του 2001, η επαρχία Badakshan ήταν η μόνη που ελεγχόταν ολοσχερώς από τη Βόρεια Συμμαχία. Όμως, τους πρώτους μήνες του 2001 βελτιώθηκε η κατάσταση της Βόρειας Συμμαχίας, που πολέμησε για να ανακτήσει πάλι τον έλεγχο του ζωτικής σημασίας διαδρόμου προς το Τατζικιστάν. Το Νοέμβριο του 2000 ξεκίνησαν μάχες στα βορειο-ανατολικά της επαρχίας Takhar και τον Ιανουάριο του 2001 στα βόρεια της Καμπούλ. Επίσης, η Βόρεια Συμμαχία ωφελήθηκε από την απόφαση του ΟΗΕ να επιβάλει αποκλεισμό πώλησης όπλων προς τους Ταλιμπάν αλλά όχι σ' αυτήν⁴⁶. Από τις 13 έως 14 Φεβρουαρίου 2001 οι δυνάμεις της Βόρειας Συμμαχίας, αποτελούμενες κυρίως από την μειονοτική εθνοτική ομάδα των Χατζάρων, ανακατέλαβαν την πόλη Bamian, εξασφαλίζοντας την πρόσβαση στο αεροδρόμιο και μια οδική σύνδεση με την περιοχή Yakawlag. Όμως υποχώρησαν τέσσερις ημέρες αργότερα, μετά την αντεπίθεση των Ταλιμπάν.

Το Μάρτιο του 2001 συνεχίζονταν οι μάχες στην απομακρυσμένη περιοχή του Bamian⁴⁷. Ταυτόχρονα, οι μάχες ανάμεσα στις δυνάμεις της Βόρειας Συμμαχίας και των Ταλι-

---

⁴¹ Το ψήφισμα υιοθετήθηκε με πρωτοβουλία των ΗΠΑ και της Ομοσπονδίας της Ρωσίας, που ανησυχούν για την επιρροή των Ταλιμπάν στην Κεντρική Ασία, και καταλήγει ότι το ισλαμικό κίνημα υποστηρίζει τους μουσουλμάνους μαχητές και τη διεθνή τρομοκρατία. Το ψήφισμα υιοθετήθηκε στις 19.12.2000 με ψήφους 13 έναντι 9 και δύο αποχές, της Κίνας και της Μαλαισίας. Reuters News Agency, E. Leopold, New Sanctions against Taliban Split United Nations, 20.12.2000.

⁴² United Nations Security Council, Resolution 1333 (2000), S/RES/1333 (2000), 19.12.2000.

⁴³ EIU, Country Report – Afghanistan, 2/2001, p. 32.

⁴⁴ United Nations General Assembly, 55th session, The Situation in Afghanistan and its Implications for International Peace and Security, Report of the Secretary General, A/55.633, S/2000/1106, 20.11.2000, p. 8.

⁴⁵ EIU Country Report – Afghanistan, 2/2001, p. 33 – United Nations, Press Release, Secretary General Very Concerned about Reports of Civilians Deliberately Targeted and Killed in Afghanistan, SG/SM/7865, 19.1.2001.

⁴⁶ EIU, Country Report – Afghanistan, 2/2001, p. 31-32.

⁴⁷ Human Rights Watch, Massacres of Hazaras in Afghanistan, 19.2.2001, p. 2 – Agence France Presse (AFP), Afghan Opposition, Taliban Clash Close to Bamian City, 25.3.2001 (Internet).

μπάν έπληξαν το έδαφος του Τατζικιστάν στον παραμεθόριο ποταμό Ραη, το μοναδικό διάδρομο επικοινωνίες με τις βόρειες επαρχίες του Αφγανιστάν, τον οποίο χρησιμοποιούν οι ανθρωπιστικές οργανώσεις για την αποστολή τροφίμων και φαρμάκων στις βόρειες επαρχίες. Οι περισσότεροι αφγανοί πολίτες αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους που βρίσκονταν στις εμπόλεμες περιοχές και παρέμειναν εγκλωβισμένοι στα σύνορα, σε μικρά νησάκια του ποταμού Ραη. Το Τατζικιστάν αρνήθηκε την είσοδο στους πρόσφυγες, φοβούμενο διείσδυση ενεργών μελών του κινήματος των Ταλιμπάν στο έδαφός του⁴⁸.

Από το Νοέμβριο του 2000 έως το Μάρτιο του 2001 την πρωτεύουσα Καμπούλ συντάραξαν βομβιστικές εκρήξεις βομβών, για τις οποίες οι Ταλιμπάν κατηγορήσαν τη Βόρεια Συμμαχία. Στις 1.2.2001 τρεις βόμβες εξερράγησαν στο Υπουργείο Εξωτερικών, στο Υπουργείο Παιδείας και σε ξενοδοχείο της Καμπούλ⁴⁹. Η τελευταία έκρηξη, στις 15.3.2001, στη Jalalabad κοντά στο προξενείο του Πακιστάν δεν προκάλεσε ζημιές⁵⁰.

Ο ειδικός απεσταλμένος του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών Fransesc Vendrell σχημάτισε την άποψη ότι παρά την δεδηλωμένη βούλησή τους να εξετάσουν το ενδεχόμενο της συμμετοχής τους σε ειρηνευτικές διαπραγματεύσεις, κανένας από τους εμπόλεμους δεν απέκλεισε στην πραγματικότητα τις μελλοντικές στρατιωτικές δραστηριότητες. Στις 15 Σεπτεμβρίου 2000, ικανοποιώντας αίτημα της ομάδας των «έξη συν δύο» ο κύριος Vendrell ανέλαβε πρωτοβουλία και συγκάλεσε διάσκεψη όλων των ενδιαφερόμενων αφγανικών κομμάτων προκειμένου να συζητηθούν η κατάπαυση του πυρός και η έναρξη ειρηνευτικών διαπραγματεύσεων. Στις 2 Νοεμβρίου 2000 οι Ταλιμπάν και η Βόρεια Συμμαχία υπέγραψαν δύο συμφωνίες που υιοθέτησε η διάσκεψη. Με αυτές τα δύο μέρη δεσμεύονταν να συμμετάσχουν σε διάλογο, υπό την αιγίδα του Γενικού Γραμματέα, προκειμένου να συζητήσουν για τον τερματισμό της ένοπλης σύγκρουσης με πολιτικά μέσα. Οι συμφωνίες αυτές πρόβλεπαν ότι κανένα από τα μέρη των διαπραγματεύσεων δεν θα αποχωρούσε αν δεν εξαντλούνταν όλα τα προς συζήτηση θέματα της κοινής ατζέντας. Ήταν η πρώτη φορά που οι εμπόλεμοι δεσμεύτηκαν εγγράφως σε μια διαδικασία διαλόγου⁵¹.

Η επιβολή των κυρώσεων, και ειδικότερα η μονόπλευρη εφαρμογή του αποκλεισμού πώλησης όπλων υπέθαλπε την τύχη της ειρηνευτικής πρωτοβουλίας του ΟΗΕ, όπως την είχε προγραμματίσει ο Γενικός Γραμματέας, ο οποίος αντιτάχθηκε έντονα στο μέτρο των κυρώσεων. Ένας γύρος συνομιλιών ξεκίνησε στην πρωτεύουσα του Τουρκμενιστάν Ashgabat, αλλά διεκόπη λίγες ημέρες μετά την ανακοίνωση των κυρώσεων χωρίς να έχει επιτευχθεί κάποια συμφωνία. Έκτοτε οι Ταλιμπάν απέρριπταν κάθε ειρηνευτική συνομιλία. Υπό το φόβο βίαιων αντιπoinων λόγω της επιβολής των κυρώσεων ο ΟΗΕ απομάκρυνε από το Αφγανιστάν τους εναπομείναντες εργαζόμενους των ανθρωπιστικών οργανώσεων⁵².

Η απομάκρυνση του ΟΗΕ έπληξε τα προγράμματα διανομής τροφίμων λόγω της έλλειψης προσωπικού. Οι εργαζόμενοι του ΟΗΕ και των ανθρωπιστικών οργανώσεων άρχισαν να επιστρέφουν στο Αφγανιστάν στις 24.12.2000, αφού πρώτα οι Ταλιμπάν εγγυήθηκαν την ασφάλειά τους.

---

⁴⁸ BBC Monitoring Outline, Tajik-Afghan Clashes, Growing Tension in Border Area, 12.3.2001 – Refugees Flee Fighting 1 Kilometre from Tajik – Afgjan Border, 13.2.2001 (Internet).

⁴⁹ EIU Country Report- Afghanistan, 2/2001, p. 34.

⁵⁰ BBC Monitoring Outline, Bomb Rock Pakistani Consulate in Jalalabad, Afghan Islamic Press, 16.3.2001 (Internet).

⁵¹ Η ομάδα των «έξη συν δύο» αποτελείται από : Πακιστάν, Ιράν, Τουρκμενιστάν, Ουζμπεκιστάν, Τατζικιστάν, Κίνα, ΗΠΑ και Ρωσία. United Nations General Assembly, 55th session, The Situation in Afghanistan and its Implications for International Peace and Security, Report of the Secretary General, A/55/633, S/2000/1106, 20.11.2000, p. 8.

⁵² Keesing's Record of World Events, Afghanistan: Imposition of UN Sanctions, Vol. 46, No. 12, 12/2000.

Στις 26.2.2001 ο μουλάς Mohammad Omar αποφάσισε την καταστροφή όλων αγαλμάτων, που θεωρούνταν είδωλα και «θεοί των άπιστων», ερμηνεύοντας στενά την ισλαμική επιταγή που απαγορεύει τη λατρεία ειδώλων και γλυπτών. Ανάμεσα σ' αυτά ήταν δύο γιγάντια αγάλματα του Βούδα που είχαν σμιλευτεί το 2^ο αιώνα σε ένα βουνό της κεντρικής επαρχίας Bamian. Η καταστροφή τους καταδικάστηκε από όλον τον κόσμο. Μάταια είχαν καταβληθεί προσπάθειες μετάπεισης των Ταλιμπάν να διατηρήσουν την αφγανική πολιτισμική παράδοση. Πριν τον εξισλαμισμό της χώρας και έως το 7^ο αιώνα το Αφγανιστάν ήταν επίκεντρο του βουδιστικού πολιτισμού.

Αναφέρθηκε ότι το Μάρτιο του 2001 οι Ταλιμπάν αποδέχθηκαν να συμμετάσχουν σε διαπραγματεύσεις με την αντιπολίτευση Hezb-e-Wahdat. Υποστηρίχθηκε επίσης ότι οι Ταλιμπάν, που μπουκόταραν την ειρηνευτική πρωτοβουλία του ΟΗΕ αντιδρώντας στις κυρώσεις που επιβλήθηκαν σε βάρος τους, ενδιαφέρονταν να αναλάβουν αυτόνομες ειρηνευτικές πρωτοβουλίες⁵³.

Κοινωνική και Οικονομική Κατάσταση

Ο πλέον των 20 ετών εμφύλιος πόλεμος έχει συμβάλει στην οικονομική εξαθλίωση του Αφγανιστάν. Ο μέσος όρος ζωής δεν υπερβαίνει τα 43 χρόνια, το ποσοστό αλφαριθμητισμού κυμαίνεται στο 25%, το ποσοστό θνησιμότητας είναι το υψηλότερο του κόσμου και το κατά κεφαλή ακαθάριστο εθνικό προϊόν κυμαίνεται σε λιγότερα από 700\$. Μόνον μια μικρή μειοψηφία Αφγανών έχει πρόσβαση σε καθαρό νερό, υπηρεσίες υγιεινής, φροντίδας της υγείας και εκπαίδευση. Επιπλέον, το Αφγανιστάν είναι ίσως η πλέον ναρκοθετημένη χώρα του κόσμου. Η σύρραξη έχει δημιουργήσει μια ανοικτή οικονομία πολέμου: όχι μόνο είναι η πρώτη οπιοπαραγωγός χώρα του κόσμου και κέντρο της διακίνησης όπλων, αλλά υποστηρίζει εμπόριο δισεκατομμυρίων για αγαθά που διακινούνται παράνομα από το Ντουμπάι, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα έως το Πακιστάν. Η βιώσιμη ειρήνη απαιτεί όχι μόνον τον τερματισμό των μαχών και μια πολιτική συμφωνία αλλά επίσης περιφερειακές οικονομικές αλλαγές, που θα μπορέσουν να δημιουργήσουν εναλλακτικές λύσεις διαβίωσης⁵⁴.

Οι οικονομικές κυρώσεις που επιβλήθηκαν από το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ επιδείνωσαν την αφγανική οικονομία, η οποία είχε ήδη αρχίσει να καταρρέει από τον εικοσαετή πόλεμο, την επιβολή του πρώτου γύρου των κυρώσεων και την ξηρασία⁵⁵. Οι περισσότεροι εργαζόμενοι των ανθρωπιστικών οργανώσεων κατακρίνουν τις κυρώσεις υποστηρίζοντας ότι πλήττουν κυρίως του αφγανούς πολίτες και όχι τους Ταλιμπάν. Σε μια έκθεση του ΟΗΕ η οποία δημοσιεύθηκε τον Αύγουστο του 2000 και αναφέρεται στις συνέπειες των οικονομικών κυρώσεων υπογραμμίζεται ότι οι συνθήκες στη χώρα αυτή είναι απελπιστικές και ότι οι κυρώσεις πλήττουν τους απλούς πολίτες και όχι τους Ταλιμπάν⁵⁶.

Στις 20 Μαρτίου 2001 ο Ειδικός Απεσταλμένος του Γενικού Γραμματέα για τις Ανθρωπιστικές Υποθέσεις και Συντονιστής της Ανθρωπιστικής Βοήθειας Έκτακτης Ανάγκης, κύριος Kenzo Oshima παρουσίασε στο Συμβούλιο Ασφαλείας την πρώτη έκθεση του Γενικού Γραμματέα για τις ανθρωπιστικές επιπτώσεις των κυρώσεων που επιβλήθηκαν στους Ταλιμπάν το 1999 και το 2000. Σύμφωνα με την έκθεση η επιβολή των νέων κυρώσεων δεν

⁵³ AFP – Taliban Offer Peace Talks: Opposition Faction, 17.3.2001 (Internet).

⁵⁴ Barnett R. Rubin, *The Political Economy of War and Peace in Afghanistan*, Council of Foreign Relations, New York, 1999.

⁵⁵ EIU, *Country Report-Afghanistan*, 2/2001, p. 31-32.

⁵⁶ United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *Vulnerability and Humanitarian Impact of UN Security Council Sanctions in Afghanistan*, 17.8.2000.

έπληξε ανεπανόρθωτα την ανθρωπιστική κατάσταση, λειτούργησαν οι μηχανισμοί εξαίρεσης στην παροχή της ανθρωπιστικής βοήθειας και δεν διεκόπησαν οι ανθρωπιστικές επιχειρήσεις λόγω των κυρώσεων⁵⁷.

Το 2000 το Αφγανιστάν επλήγη από τη χειρότερη ξηρασία των τελευταίων τριάντα ετών. Το 1971-1972 είχε γνωρίσει το λιμό. Η διακοπή της καλλιέργειας της γης και η έλλειψη του νερού και των καλλιεργήσιμων εδαφών είχαν καταστροφικά αποτελέσματα για εκατομμύρια αφγανών⁵⁸. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του ΟΗΕ από το καλοκαίρι του 2000 470.000 αφγανοί εγκατέλειψαν τα σπίτια τους λόγω της ξηρασίας. Αναφέρεται ότι πολλοί από αυτούς που επλήγησαν από την ξηρασία πώλησαν τα υπάρχοντά τους και πολλοί αγρότες και παραγωγοί δεν έχουν σπόρους για τη σοδειά του 2001. Το 2000, στο βόρειο Αφγανιστάν μειώθηκαν κατά 65% η παραγωγή σιταριού, κατά 30% οι αρδεύσιμες καλλιέργειες και κατά 70-80% η κτηνοτροφία. Οι οικογένειες μετακινούνται λόγω της έλλειψης του νερού ή υποχρεώνονται να ταξιδέψουν 40 χιλιόμετρα για να το προμηθευθούν. Σύμφωνα με μελέτη της Action contre la Faim, 48% των παιδιών πλήττεται από χρόνια κακή διατροφή και 20% από σοβαρή κακή διατροφή. Το Παγκόσμιο Πρόγραμμα Σίτισης (WFP) ανακοίνωσε ότι δεν θα μπορέσει να διαθέσει άλλα τρόφιμα εάν δεν τηρηθούν οι υποσχέσεις που δόθηκαν⁵⁹.

Οι συνέπειες της ξηρασίας είναι αισθητές ακόμα και στην Καμπούλ και στην κοιλάδα Ραηjshir, η οποία είναι κατακλυσμένη από εκτοπισμένους που αναζητούν καταφύγιο από τους Ταλιμπάν στο θύλακα που ελέγχει ο διοικητής Massoud. Στην Καμπούλ κυριαρχεί ο φόβος της αύξησης των τιμών των τροφίμων, της ενδεχόμενης έλλειψης πόσιμου νερού και της επιδείνωσης της ποιότητάς του καθώς και της έξαρσης των προβλημάτων δημόσιας υγείας. Καθώς η κατάσταση είναι χειρότερη στις αγροτικές περιοχές, αναμένεται να μεταναστεύσουν πολλοί πολίτες στην πρωτεύουσα⁶⁰.

Αναγνωρίζεται ότι η διεθνής βοήθεια είναι ζωτικής σημασίας για πολλούς αφγανούς. Οι Ταλιμπάν αδιαφορούν για τις περισσότερες από τις κυβερνητικές λειτουργίες και στηρίζονται κυρίως στον ΟΗΕ και στις αλλοδαπές μη κυβερνητικές οργανώσεις που παρέχουν βασικές υπηρεσίες, υλοποιούν προγράμματα διανομής τροφίμων, καθαρίζουν τις ναρκοθετημένες περιοχές και συνδράμουν τους πρόσφυγες να επαναπατριστούν⁶¹.

Με συμφωνία που προώθησε ο ΟΗΕ επιτράπη η μεταφορά ανθρωπιστικής βοήθειας σε τρόφιμα από τις πρώτες γραμμές του πυρός, βόρεια των περιοχών της Καμπούλ που ελέγχουν οι Ταλιμπάν, στην κοιλάδα του Ραηjshir και στις πεδιάδες του Shomali. Οι Ταλιμπάν σπάνια επιτρέπουν την πρόσβαση των ανθρωπιστικών οργανώσεων στις περιοχές που δεν υπάγονται στον έλεγχό τους⁶².

Το Μάιο του 2000 τα κράτη που συμμετέχουν στην Ομάδα Υποστήριξης του Αφγανιστάν⁶³ απεύθυναν έκκληση τόσο στους Ταλιμπάν όσο και στη Βόρεια Συμμαχία υπογραμμίζοντας ότι έχουν σπαταλήσει σημαντικότερους ανθρωπιστικούς, υλικούς και οικονομικούς πόρους στις πολεμικές προσπάθειες, ενώ η ξηρασία έχει πλήξει σημαντικό μέρος της

⁵⁷ United Nations Security Council, Report of the Secretary General on the Humanitarian Implications of the Measures Imposed by the Security Council Resolutions 1267 (1999) and 1333 (2000) on Afghanistan, S/2001/241, 20.3.2001.

⁵⁸ OCHA, UN Consolidated Inter-Agency Appeal for Afghanistan 2001, 17.11.2000.

⁵⁹ EIU, Country Report – Afghanistan, 2/2001, p. 36-37.

⁶⁰ Ibid, 8/2000, p. 35.

⁶¹ Freedom House, Freedom in the World 1999-2000:Afghanistan, 2000 (Internet)

⁶² EIU, Country Report – Afghanistan, 2/2000.

⁶³ Πρόκειται για την ομάδα των κυριότερων κρατών δωρητών και οργανώσεων που επιχειρούν στο Αφγανιστάν.

χώρας. Η έκκληση όμως δεν είχε απήχηση⁶⁴. Ταυτόχρονα, ήταν εξαιρετικά περιορισμένη η ανταπόκριση των δωρητών στην ετήσια έκκληση του ΟΗΕ για παροχή βοήθειας στο Αφγανιστάν⁶⁵.

Τον Ιούλιο του 2000 οι Ταλιμπάν εξέδωσαν ένα διάταγμα (fatwa) που απαγορεύει την παραγωγή ναρκωτικών. Σύμφωνα με το Πρόγραμμα Ελέγχου των Ναρκωτικών του ΟΗΕ (UNDCP – United Nations Drug Control Programme) το 2000 η παραγωγή του οπίου μειώθηκε κατά 28%. Η μείωση αυτή οφείλεται κυρίως στη ξηρασία και κατά 1/3 στο πρόγραμμα υποκατάστασης των καλλιεργειών. Όμως η μείωση της χρηματοδότησης του UNDCP μπορεί να οδηγήσει στην υποβάθμιση των πετυχημένων προγραμμάτων υποκατάστασης. Πιστεύεται ότι παρά την απαγόρευση το Αφγανιστάν έχει αποθηκεύσει μαζικά όπιο και η μείωση της παραγωγής του μπορεί να οδηγήσει σε διεθνή αύξηση της τιμής της ηρωίνης⁶⁶.

Το Σεπτέμβριο του 2000 η Ιταλία απηύθυνε έκκληση για την δημιουργία διαδρόμου ανθρωπιστικής βοήθειας, ώστε να έχουν πρόσβαση σ' αυτή οι άνθρωποι που ζουν σε περιοχές που ελέγχονται και από τις δύο πλευρές. Με την έκκληση αυτή δόθηκε η δυνατότητα στους πολίτες που ζουν στα ελεγχόμενα από τους εμπόλεμους εδάφη να αντιδράσουν και να συμβάλουν στον έλεγχο των ναρκωτικών και στην παροχή φροντίδων υγείας. Οι αξιωματούχοι του Υπουργείου Εξωτερικών συζήτησαν το σχέδιο με τον Υπουργό Εξωτερικών των Ταλιμπάν Abdul Wakil Muttawakil και με τον διοικητή Massoud, και δήλωσαν ότι εάν το σχήμα επιτύχει η Ευρωπαϊκή Ένωση, ο μεγαλύτερος δωρητής του Αφγανιστάν, θα αυξήσει τη βοήθεια που παρέχει στη χώρα⁶⁷.

Οι αξιωματούχοι του Ταλιμπάν ανακοίνωσαν την πρόθεσή τους να συνεργαστούν με τα οικονομικά ιδρύματα όλων των κρατών και απηύθυναν έκκληση για ιδιωτικές επενδύσεις τόσο στον εθνικό όσο και στον εξωτερικό τομέα. Άρθηκαν τα εμπόδια των εμπορικών σχέσεων με το Πακιστάν, το Ιράν και το Τουρκμενιστάν και επιλύθηκαν τα προβλήματα στις μεταφορές που είχαν ανακύψει με το Πακιστάν. Το Σεπτέμβριο του 2000 οι Ταλιμπάν διόρισαν νέο αντιπρόσωπο εμπορίου στην πόλη Mashad του Ιράν⁶⁸.

Το Αφγανιστάν είναι μια από τις πλέον ναρκοθετημένες χώρες του κόσμου, με περίπου 6.000.000 νάρκες, οι περισσότερες από τις οποίες έχουν διασπαρεί από την εποχή του πολέμου με τη Σοβιετική Ένωση. Τον Ιούλιο / Αύγουστο του 1999 ο ΟΗΕ ανέφερε ότι η Βόρεια Συμμαχία διέσπειρε νάρκες βόρεια της Καμπούλ για να αποτρέψει επίθεση των Ταλιμπάν. Εκτιμάται ότι την τελευταία δεκαετία οι νάρκες και τα εγκαταλελειμμένα πυρομαχικά προκάλεσαν το θάνατο ή τον τραυματισμό 70.000 αφγανών προκαλώντας συνθήκες ανείπωτης ανθρώπινης δυστυχίας και επιβαρύνοντας το ήδη περιθωριοποιημένο σύστημα φροντίδας της υγείας. Πιστεύεται ότι περίπου έως 100 άνθρωποι ακρωτηριάζονται ή σκοτώνονται κάθε βδομάδα αν και είναι δύσκολο να εκτιμηθεί ο ακριβής αριθμός των θανά-

---

⁶⁴ Regional Surveys of the World, Europa Publications, 2001, p. 73.

⁶⁵ Οι σκοποί της βοήθειας των Αφγανών σύμφωνα με τον ΟΗΕ και τις διεθνείς και εθνικές μη κυβερνητικές οργανώσεις διέπονται από κάποιες αρχές που είναι σύμφωνες με το Στρατηγικό Πλαίσιο για το Αφγανιστάν. Το πρόγραμμα, που παρουσιάστηκε στην Κοινή Έκκληση για το 2000 έχει ως στόχο να ικανοποιήσει κατά προτεραιότητα τις ακόλουθες ανάγκες: α) να αμβλύνει την ανθρώπινη δυστυχία, β) να προστατεύσει και να προάγει τα ανθρώπινα δικαιώματα, γ) να παρέχει τις ελάχιστες κοινωνικές υπηρεσίες, δ) να συμβάλει σε βιώσιμες ανθρώπινες συνθήκες διαβίωσης ενισχύοντας τους Αφγανούς και ε) να υποστηρίξει την επιστροφή των προσφύγων. United Nations General Assembly, 55th session, The Situation in Afghanistan and its Implications for International Peace and Security, Report of the Secretary General, A/55/633, S/2001/1106, 20.11.2000, p.9.

⁶⁶ EIU, Country Report – Afghanistan, 2/2001, p. 36.

⁶⁷ Ibid., 11/2000, p. 32.

⁶⁸ Ibid.

των, αφού οι περισσότεροι δεν αναφέρονται. Οι νάρκες εμποδίζουν την μετα-πολεμική αποκατάσταση, τη διανομή της ανθρωπιστικής βοήθειας, πλήττουν την ασφάλεια των ειδών της ανθρωπιστικής βοήθειας, τη βιωσιμότητα της καθημερινής ζωής και τον επαναπατρισμό των προσφύγων και των εκτοπισμένων⁶⁹.

Πρόσφυγες και εκτοπισμένοι

Η αναζωπύρωση των μαχών, οι συνέπειες του υπερδεκαετούς πολέμου και η ξηρασία έχουν θέσει σε σοβαρό κίνδυνο τη ζωή χιλιάδων ανθρώπων. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες⁷⁰ από το Σεπτέμβριο του 2000 περίπου 150.000 Αφγανοί διέφυγαν στο Πακιστάν, 10.000 είναι εγκλωβισμένοι στα σύνορα με το Τατζικιστάν, το οποίο τους αρνείται την είσοδο και περίπου 350.000 έχουν αναγκαστεί να εκτοπιστούν στη χώρα τους.

Στις 10.11.2000 το Πακιστάν ανακοίνωσε ότι έκλεισε τα σύνορά του στους νέο-εισερχόμενους Αφγανούς πρόσφυγες, αν και πολλοί κατάφεραν να εισέλθουν στη χώρα και δεν έχει σταματήσει η ροή της πληθυσμιακής αυτής μετακίνησης⁷¹. Σε κάποιες περιπτώσεις οι συνοριακοί φρουροί του Πακιστάν κακοποίησαν τους πρόσφυγες για να αποτρέψουν την είσοδό τους στη χώρα και άλλες εθνικές αρχές άρχισαν να συλλαμβάνουν και να απελαύνουν όσους δεν ήταν εφοδιασμένοι με έγγραφα ταυτότητας. Αναφέρεται ότι η κυβέρνηση του Πακιστάν ζήτησε από τους Ταλιμπάν να εμποδίζουν τους πρόσφυγες να φθάνουν στα σύνορα⁷². Το νέο κύμα προσφύγων έχει εγκατασταθεί σε στρατόπεδα στο Shamshatoo (περίπου 70.000 πρόσφυγες) και στο Jalozai (περίπου 80.000 πρόσφυγες) γύρω από την Peshawar: οι συνθήκες διαβίωσης είναι άθλιες, παιδιά και οι ηλικιωμένοι πεθαίνουν καθημερινά από αρρώστιες. Κάποιοι από τους πρόσφυγες έφθασαν στο Πακιστάν για πρώτη φορά, ενώ άλλοι αφού επαναπατρίστηκαν στο Αφγανιστάν επανήλθαν διαφεύγοντας τις μάχες και τη ξηρασία⁷³. Επίσης, περίπου 50.000 πρόσφυγες έχουν καταφύγει σε άλλα στρατόπεδα ή σε συγγενείς τους. Το Πακιστάν φιλοξενεί σε στρατόπεδα που δημιουργήθηκαν μετά τη σοβιετική εισβολή του 1979 περίπου 1.200.000 αφγανούς πρόσφυγες ενώ πλέον των 2.000.000 διαμένουν σε πόλεις και αστικά κέντρα της χώρας. Το Μάρτιο του 2001 στη διάρκεια επίσκεψης του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ στο Πακιστάν, ο Υπουργός Εξωτερικών Abdul Sattar δήλωσε ότι η χώρα του είναι εξαιρετικά πιεσμένη από το πρόβλημα των προσφύγων και δεν διαθέτει τα μέσα να ανταποκριθεί σε ένα νέο προσφυγικό κύμα. Το Πακιστάν δεν δικαιούται πλέον βοήθεια του ΟΗΕ για πρόσφυγες που διαμένουν επί μακρό στο έδαφός του και οι αρχές φοβούνται ότι το πρόσφατο κύμα προσφύγων θα αποτελέσει πρόσθετο βάρος όταν τελειώσει η έκτακτη ανθρωπιστική βοήθεια⁷⁴.

Από το Νοέμβριο του 2000 άλλοι 10.000 πρόσφυγες εγκλωβίστηκαν στα σύνορα με το Τατζικιστάν, το οποίο τους αρνήθηκε την είσοδο. Αυτή η ομάδα βρίσκεται εντός των πε-

---

⁶⁹ United Nations General Assembly, 55th session, Interim Report of the Special Rapporteur of the Commission of Human Rights on the Situation of Human Rights in Afghanistan, A/55/346, 30.8.2000, p. 10 – Amnesty International, Annual Report, Afghanistan, 1.6.2000.

⁷⁰ UNHCR, Refugee Daily, 15.3.2001.

⁷¹ Ibid., Briefing Note, Pakistan: Afghan Border Reported Closed, 10.11.2000.

⁷² US Committee for Refugees, Afghan in Crisis, 2.2.2001, p. 1.

⁷³ Οι περισσότεροι από τους πρόσφυγες είναι μέλη εθνοτικών μειονοτήτων, κυρίως Τατζέκων από τις επαρχίες Takhar και Pargan, Ουζμπέκοι και Τουρκομάνοι από το βόρειο Αφγανιστάν. Αφίχθησαν όμως και Pashtuns, κυρίως από τις βορείως της Καμπούλ περιοχές. Οι περισσότεροι από τους «παλιούς πρόσφυγες» είναι Pashtuns, πολλοί από τους οποίους ενστερνίζονται τις πολιτικές και πολιτισμικές αξίες των Ταλιμπάν που είναι κυρίως Pashtuns. US Committee for Refugees, Afghans in Crisis, 2.2.2001.

⁷⁴ Kathy Gannon, UN Chief Sees Grim Plight of Afghan Refugees, Associated Press, 12.3.2001.

ριοχών βολής των δυνάμεων των Ταλιμπάν και ζει σε εξαιρετικά δυσμενείς συνθήκες λόγω των δυσκολιών πρόσβασης που αντιμετωπίζουν οι ανθρωπιστικές οργανώσεις. Το Ιράν αρνείται να επιτρέψει την είσοδο σε νέους πρόσφυγες από το Αφγανιστάν και το 2000 πίεσε την Ύπατη Αρμοστεία για τους Πρόσφυγες να διευκολύνει τον επαναπατρισμό περισσότερων των 100.000 Αφγανών⁷⁵. Στις 5.12.2000 το Ιράν απέλασε 26.000 Αφγανούς που είχαν εισέλθει στη χώρα παράνομα.

Αλλά και στο Αφγανιστάν οι συνθήκες διαβίωσης είναι φρικτές. Στις δυτικές επαρχίες, στα σύνορα με το Ιράν, η κατάσταση επιδεινώνεται και η δυστυχία εξαπλώνεται. Ο ολόένα αυξανόμενος αριθμός των εκτοπισμένων, ειδικά στη σημαντική πόλη Herat εκτιμάται ότι υπερβαίνει τους 100.000 και επιβαρύνει υπέρμετρα την άλλοτε πλουσιότερη πόλη του Αφγανιστάν, που πλέον αντιμετωπίζει προβλήματα ανεργίας και έλλειψη στέγης⁷⁶. Στην πόλη Mazar-I-Sharif, στα βόρεια της χώρας, 150.000 Αφγανοί ζουν σε αυτοσχέδιους καταυλισμούς αναζητώντας τροφή και νερό. Άλλοι 100.000 άνθρωποι έχουν εκτοπιστεί στις επαρχίες Takhar και Badakshan, οι περισσότεροι λόγω του πολέμου⁷⁷. Τον Ιανουάριο / Φεβρουάριο 2001 περισσότεροι από 650 Αφγανοί, μεταξύ των οποίων και παιδιά, πέθαναν σε στρατόπεδα λόγω των χαμηλών θερμοκρασιών ή της αστίας.

Σύμφωνα με τον εκπρόσωπο της Βόρειας Συμμαχίας του διοικητή Massoud, κύριο Mohamad Habel, στο βορειοανατολικό Αφγανιστάν εκατοντάδες οικογένειες που υποφέρουν από το λιμό κατευθύνονται προς το Πακιστάν ενώ κυκλοφορούν ανεπιβεβαιώτες πληροφορίες για εκατοντάδες θανάτους σ' αυτήν την απομονωμένη περιοχή. Ο κύριος Habel απηύθυνε έκκληση στη διεθνή κοινότητα για την παροχή βοήθειας στον αφγανικό λαό προσθέτοντας ότι ο λιμός έχει πλήξει πολλές περιοχές της επαρχίας Badakshan και ότι τους τελευταίους τρεις μήνες περισσότεροι από 1.000 άνθρωποι πέθαναν από αστία⁷⁸.

Σύμφωνα με τον ΟΗΕ περίπου 500.000 Αφγανοί εγκατέλειψαν τα σπίτια τους λόγω της ξηρασίας και των μαχών που μαίνονται ανάμεσα στους Ταλιμπάν και στις δυνάμεις της αντιπολίτευσης. Ταυτόχρονα, η ανταπόκριση των δωρητών στην ετήσια έκκληση του ΟΗΕ για βοήθεια προς το Αφγανιστάν ήταν εξαιρετικά περιορισμένη. Στις 6.2.2001 πολλές χώρες υποσχέθηκαν να προσφέρουν 10.800.000\$ ανταποκρινόμενες στην έκκληση του ΟΗΕ για βοήθεια έκτακτης ανάγκης, αλλά η προσφορά τους δεν αρκεί για να ικανοποιήσει τις ανάγκες. Σύμφωνα με τους εμπειρογνώμονες τον Απρίλιο του 2001 κινδύνευαν άμεσα από το λιμό 1.000.000 Αφγανοί⁷⁹. Στα πλαίσια της επίσκεψής του στους προσφυγικούς καταυλισμούς του βορειοδυτικού Πακιστάν ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ δήλωσε ότι ο ΟΗΕ προσπαθεί απεγνωσμένα να συγκεντρώσει χρήματα για τους πρόσφυγες, αλλά συμπλήρωσε ότι το έργο είναι δύσκολο επειδή η διεθνής κοινότητα, ήδη κουρασμένη από τον πόλεμο στο Αφγανιστάν και φοβισμένη από τη μεταχείριση των γυναικών και τις επιθέσεις σε βάρος των μειονοτήτων, έχει προσβληθεί από τις βιαιοπραγίες των Ταλιμπάν στα μνημεία της προ-ισλαμικής κληρονομιάς. Ο Συντονιστής του ΟΗΕ για την Ανθρωπιστική Βοήθεια στο Αφγανιστάν, κύριος Erick de Mul προειδοποίησε τη διεθνή κοινότητα ότι η κατάσταση επιδεινώνεται καθημερινά⁸⁰. Ο πρέσβης των Ταλιμπάν στο Πακιστάν δήλωσε στις 22.3.2001 ότι την προηγούμενη βδομάδα πέθαναν από αστία στο δυτικό Αφγανιστάν πε-

⁷⁵ US Committee for Refugees, *Afghans in Crisis*, 2.2.2001, p.1.

⁷⁶ EIU, *Country Report – Afghanistan*, 2/2001, p. 34, 37.

⁷⁷ US Committee for Refugees, *Afghans in Crisis*, 2/2/2001, p.4 – Kathy Gannon, *UN Chief Sees Grim Plight of Afghan Refugees*, Associated Press, 12.3.2001.

⁷⁸ UNHCR, *Refugee Daily*, 15.3.2001.

⁷⁹ News Service, *Afghanistan: Refugee Deaths*, 8.2.2001.

⁸⁰ United Nations, *Press Release, Secretary-General*, 2/2001.

ρίπου 500 παιδιά και κάλεσε τη διεθνή κοινότητα να ξεχάσει τους Βούδες και να επικεντρώσει το ενδιαφέρον της στην σωτηρία των εκατομμυρίων Αφγανών που πεθαίνουν από το λιμό και τη φτώχεια⁸¹.

Η περιφερειακή διάσταση

Η περιφερειακή διάσταση του αφγανικού πολέμου είναι ζωτικής σημασίας, τόσο από πολιτικής όσο και από οικονομικής σκοπιάς. Η ανάδυση, μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης, εθνικά κυρίαρχων κρατών στην Κεντρική Ασία, ενίσχυσε τις εθνοτικές ταυτότητες στο Αφγανιστάν⁸². Η Κεντρική Ασία έχει επίσης αποκτήσει τεράστια στρατηγική σημασία λόγω της γειτνίασής της με την Ομοσπονδία της Ρωσίας και τη Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας, και επειδή διαθέτει τεράστια αποθέματα ενέργειας και ορυκτό πλούτο. Ο ανταγωνισμός για τον έλεγχο των δρόμων του εμπορίου και του αγωγού από την Κεντρική Ασία καθώς και ο φόβος της ενδεχόμενης επέκτασης του ισλαμικού φοντεμανταλισμού επιδρά στις σχέσεις του Αφγανιστάν με τις κυβερνήσεις της περιοχής και τις παγκόσμιες δυνάμεις⁸³.

Το περιφερειακό πλαίσιο του αφγανικού πολέμου πολώνεται όλο και περισσότερο. Η προέλαση των ισλαμικών δυνάμεων, με την υποστήριξη του Πακιστάν και της Σαουδικής Αραβίας, έχει προκαλέσει ανησυχία στην Ομοσπονδία της Ρωσίας, στο Ιράν και στα κράτη της Κεντρικής Ασίας. Οι εχθρικές σχέσεις των κρατών της περιοχής (δηλαδή Ινδίας και Πακιστάν, Πακιστάν και Ιράν, Ιράν και Σαουδικής Αραβίας) αποτελούν καθοριστικό παράγοντα που δεν πρέπει να αγνοείται. Στο Αφγανιστάν οι εξελίξεις σε διάφορους τομείς όπως οι διαφωνίες για τη νομοθεσία που διέπει τις αιρέσεις, τις εθνότητες της χώρας και τη μεταχείριση των γυναικών καθώς και η απουσία ισχυρής κεντρικής κυβέρνησης που θα μπορούσε να διευκολύνει την εθνική ανοικοδόμηση συμβάλλουν στην επιδείνωση της κατάστασης. Επιπλέον, κάποια κράτη της Κεντρικής Ασίας που συνορεύουν με το Αφγανιστάν βιώνουν διάφορες μεταβατικές φάσεις πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών ανακατατάξεων, με συνέπεια την πολιτική αστάθεια και τις εξάρσεις του εμφύλιου πολέμου που δεν συμβάλουν στη δημιουργία κλίματος περιφερειακής αρμονίας⁸⁴.

Χώρες όπως το Ιράν, το Πακιστάν και τα κράτη της Κεντρικής Ασίας υποστηρίζουν τη διατήρηση της εδαφικής ακεραιότητας του Αφγανιστάν και επιθυμούν το σχηματισμό μια σταθερής κυβέρνησης, ικανής να αποκαταστήσει την ειρήνη, διευκολύνοντας τα οικονομικά συμφέροντά τους στην περιοχή. Όμως, για όλες αυτές τις χώρες ζωτικής σημασίας είναι το ερώτημα του ποιος θα ελέγξει το Αφγανιστάν. Πιστεύεται ότι οι Ταλιμπάν υποστηρίζονται από το Πακιστάν και τη Σαουδική Αραβία που κατηγορούνται ότι παρέχουν στρατεύματα, όπλα και στρατιωτική τεχνολογία, ενώ η Βόρεια Συμμαχία υποστηρίζεται από το Ιράν, το Ουζμπεκιστάν, το Τατζικιστάν και την Ομοσπονδία της Ρωσίας.

Από το 1997 το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ απηύθυνε έκκληση για τον τερματισμό του πολέμου και παρότρυνε τους υποστηρικτές των εμπόλεμων μερών να πάψουν να τους προμηθεύουν με όπλα και πυρομαχικά. Κάλεσε επίσης τις αφγανικές ομάδες να σεβαστούν τα δικαιώματα του ανθρώπου και να επιτρέψουν τη διανομή της ανθρωπιστικής

⁸¹ AFP, 500 Children Starve in Afghanistan: Taliban, 22.3.2001 (Internet).

⁸² European Platform for Conflict Prevention and Transformation, Afghanistan: Endless War in a Fragmented Society, 1/1999 (Internet).

⁸³ Regional Surveys of the World, Europa Publications, 2001, p. 73.

⁸⁴ Ibid.

βοήθειας⁸⁵. Τα μέλη της ομάδας «έξη συν δύο» και άλλες ενδιαφερόμενες κυβερνήσεις εξέφρασαν την ανησυχία τους για τη διάρκεια του αφγανικού πολέμου και την απουσία πολιτικής διευθέτησης και αντιμετώπισαν τη διεθνή τρομοκρατία, την παράνομη παραγωγή και διακίνηση των ναρκωτικών και τον εξτρεμισμό που απορρέει από το Αφγανιστάν ως σοβαρή απειλή της περιφερειακής σταθερότητας⁸⁶.

Με επίθεση που εξαπέλυσαν το καλοκαίρι του 2000 οι Ταλιμπάν απέκτησαν τον έλεγχο εδαφών που συνορεύουν με το Τατζικιστάν και μετατόπισαν το θέατρο των μαχών και το προσφυγικό πρόβλημα που κινδυνεύουν να αποσταθεροποιήσουν την εύθραυστη κατάσταση αυτής της όμορης χώρας και να απειλήσουν τα πρώην σοβιετικά σύνορα. Αυτή η επίθεση συνέπεσε με εξεγέρσεις που ξέσπασαν στο Ουζμπεκιστάν και στο Κιργκιστάν πρωτοστατούντων ένοπλων ομάδων του Ισλαμικού Κινήματος του Ουζμπεκιστάν (Islamic Movement of Uzbekistan – IMU), το οποίο οι αναλυτές συνδέουν με τους Ταλιμπάν, υποστηρίζοντας ή υπονοώντας ότι «κοινό χαρακτηριστικό όλων αυτών των περιστατικών είναι ο ισλαμικός φοντεμανταλισμός, που αναπτύσσεται και απειλεί την Κεντρική Ασία»⁸⁷. Όμως, οι Ταλιμπάν κατ' επανάληψη τόνισαν ότι το έδαφος του Αφγανιστάν δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να εξαπολύονται επιθέσεις εναντίον άλλων λαών, και απέρριψαν τον ισχυρισμό ότι αποτελούν απειλή για τη σταθερότητα της περιοχής της Κεντρικής Ασίας.

Η Ομοσπονδία της Ρωσίας υπέγραψε το 1999 μια πολυμερή συμφωνία ασφάλειας με πέντε κράτη της Κεντρικής Ασίας η οποία θα ενεργοποιηθεί εάν το Αφγανιστάν παραβιάσει τα σύνορα οιοδήποτε εκ των συμβαλλομένων μερών. Κατ' επανάληψη η Ομοσπονδία της Ρωσίας απείλησε τους Ταλιμπάν ότι θα εξαπολύσει ευρείας κλίμακας αεροπορικές επιδρομές για να πλήξει ύποπτες βάσεις τρομοκρατών, όπου υποστηρίζεται ότι καταφεύγουν και εκπαιδεύονται οι αντάρτες της Τσετσενίας και οι μαχόμενοι Ισλαμιστές των κρατών της Κεντρικής Ασίας⁸⁸. Οι ανησυχίες της Ρωσίας για μια πανισλαμική συνεργασία στην Κεντρική Ασία επιβεβαιώθηκαν στις 16.1.2000, όταν οι Ταλιμπάν ανακοίνωσαν τη διπλωματική αναγνώριση της Τσετσενίας και επέτρεψαν στο αυτό-ανακηρυχθέν ανεξάρτητο κράτος να εγκαινιάσει διπλωματική αντιπροσωπεία στην Καμπούλ. Η ηγεσία των Ταλιμπάν τόνισε ότι δεν παρέχει στρατιωτική υποστήριξη στους Τσετσένους επαναστάτες. Όμως οι ανησυχίες κορυφώθηκαν από πληροφορίες που είδαν το φως της δημοσιότητας σύμφωνα με τις οποίες οι Αφγανοί συνδράμουν τους Τσετσένους στις μάχες που μαίνονται κατά των ένοπλων δυνάμεων της Ομοσπονδίας Ρωσίας⁸⁹.

Τον Ιούλιο του 2000 η Ρωσία, η Κίνα, το Καζακιστάν, το Κιργκιστάν και το Τατζικιστάν, οι «Πέντε Της Σαγκάης», που μετά την προσχώρηση και του Ουζμπεκιστάν μετονομάστηκαν σε «Φόρουμ της Σαγκάης», απηύθυναν έκκληση για τον τερματισμό του πολέμου, εξέφρασαν την ανησυχία τους για την τρομοκρατία που εξαγεί το Αφγανιστάν και δεσμεύθηκαν να συνεργαστούν στενά. Όμως, η πολιτική κάποιων κρατών της Κεντρικής Ασίας είναι διττή. Ενώ το Τατζικιστάν υποστήριξε ότι η ασφάλειά του απειλείτο από τους τρο-

---

⁸⁵ European Platform for Conflict Prevention and Transformation, Afghanistan: Endless War in a Fragmented Society, 1/1999 (Internet).

⁸⁶ United Nations General Assembly, 55th session, The Situation in Afghanistan and its Implications for International Peace and Security, Report of the Secretary General, A/55/633, S/2000/1106, 20.11.2000, p.3.

⁸⁷ International Crisis Group (ICG), Recent Violence in Central Asia: Causes and Consequences, Central Asia/Brussels, 18.10.2000.

⁸⁸ Regional Surveys of the World, Europa Publications, 2001, p. 73. Σύμφωνα με τον πρέσβη της Ρωσίας στον ΟΗΕ, υποστηρίζεται ότι οι Ταλιμπάν βρίσκονται πίσω από τους Τσετσένους, τους Ουζμπέκους, τους Τατζέκους και τους Uighur και άλλους εξτρεμιστές αντάρτες. Reuters News Agency, Evelyn Leopold, New Sanctions Against Taliban Split United Nations, 20.12.2000.

⁸⁹ EIU, Country Report – Afghanistan, 2/2000.

μοκράτες που εκπαιδεύονται στο Αφγανιστάν και το Καζακστάν ανακοίνωσε ότι δεν θα αναγνωρίσει τους Ταλιμπάν, το Ουζμπεκιστάν και το Κιργκιστάν υπαινίχθηκαν ότι προτίθενται να αναγνωρίσουν το καθεστώς της Καμπούλ. Το Ουζαμπεκιστάν, ιδίως, που δεν έχει υπογράψει την πολυμερή σύμβαση ασφαλείας με τη Ρωσία δήλωσε την πρόθεσή του να ανοίξει πάλι τα σύνορά του με το Αφγανιστάν και να αναπτύξει φιλικούς δεσμούς με τους Ταλιμπάν, όταν σταθεροποιηθεί η κατάσταση ασφάλειας στην περιοχή⁹⁰.

Λίγο μετά την ανάδειξη των Ταλιμπάν σε σημαντική πολιτική δύναμη, οι ΗΠΑ ανέπτυξαν σχέσεις με το κίνημα, πιστεύοντας ότι οι Ταλιμπάν μπορούσαν να συμβάλουν στη σταθερότητα του Αφγανιστάν, να επιλύσουν το πρόβλημα των προσφύγων, να κλείσουν τα στρατόπεδα εκπαίδευσης των ανταρτών και να περιορίσουν τη διακίνηση των ναρκωτικών. Οι Αμερικανοί πίστεψαν ότι οι Ταλιμπάν θα συνέβαλαν στην αποδοχή της υλοποίησης του σχεδίου που αφορά στην κατασκευή μιας σειράς ενεργειακών αγωγών κατά μήκος της χώρας. Όμως, την αρχική αισιοδοξία γρήγορα διαδέχθηκε η κλιμακούμενη ένταση. Οι ΗΠΑ κατηγορήσαν τους Ταλιμπάν ότι προσφέρουν καταφύγιο στον ισλαμιστή τρομοκράτη Osama bin Laden. Τον Ιούλιο του 1999 επέβαλαν οικονομικές κυρώσεις στους Ταλιμπάν λόγω της άρνησής τους να εκδώσουν τον bin Laden⁹¹. Οι ΗΠΑ κατηγορήσαν επίσης τους Ταλιμπάν ότι προσφέρουν καταφύγιο σε άλλες ομάδες στασιαστών που υποδαυλίζουν εξεγέρσεις στον Καύκασο, στην Κεντρική και Νότια Ασία. Επίσης, από κοινού με άλλες δυτικές χώρες καταδίκασαν έντονα την πολιτική μεταχείρισης των γυναικών από τους Ταλιμπάν⁹². Επίκεντρο της πολιτικής των ΗΠΑ στην περιοχή παραμένει η ενεργός συμμετοχή και η άσκηση επιρροής στην εξερεύνηση και στην εκμετάλλευση των ενεργειακών πηγών της Κεντρικής Ασίας και η αποτροπή της ιρανικής και ρωσικής ανάμειξης. Με αυτά τα δεδομένα, το Ιράν και άλλες χώρες της περιοχής πιστεύουν ότι η πολιτική του Πακιστάν έναντι του Αφγανιστάν εξυπηρετεί τα συμφέροντα των ΗΠΑ⁹³.

Το 1998, κατά την ανακατάληψη της Mazar-I-Sharif, μέλη των Ταλιμπάν δολοφόνησαν δέκα ιρανούς διπλωμάτες και έναν δημοσιογράφο. Το επεισόδιο αυτό πυροδότησε κρίση στις σχέσεις Ιράν και Αφγανιστάν και παραλίγο να ξεσπάσει πόλεμος. Όμως, ενόψει των αυξανόμενων οικονομικών και πολιτικών συμφερόντων οι δύο χώρες άρχισαν βαθμιαία να αποκαθιστούν τις σχέσεις τους⁹⁴. Όσο περισσότερο η Κεντρική Ασία, η Ομοσπονδία της Ρωσίας και οι ΗΠΑ «φοβούνται» το Ισλάμ τόσο περισσότερο συσφίγγουν τις σχέσεις τους οι δύο πρώην αντίπαλοι. Παρά τη συμπάθεια που τρέφει και κάποιες φορές την υποστήριξη που παρέχει στη Βόρεια Συμμαχία το Ιράν ανέπτυξε επιχειρηματικούς δεσμούς με το καθεστώς των Ταλιμπάν. Οι αξιωματούχοι του Ιράν και των Ταλιμπάν έχουν οργανώσει κοινές συναντήσεις, και αποκατέστησαν τις διακρατικές ταχυδρομικές υπηρεσίες μετά από οκτώ χρόνια. Έχουν επίσης συζητήσει τις ανησυχίες τους όσον αφορά στους ενεργειακούς αγωγούς. Τον Οκτώβριο του 2000 ο μουλάς Mohammed Omar ανακοίνωσε τη βελτίωση των σχέσεων με το Ιράν, τη διεύρυνση των διμερών εμπορικών δεσμών και την έναρξη λειτουργίας ιρανικών προξενείων στη Jalalabad και στη Herat⁹⁵.

Στη διάρκεια του 1998 και του 1999 το καθεστώς των Ταλιμπάν άρχισε να αναπτύσσει σχέσεις με τη Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας, υπογράφοντας αμυντική συμφωνία συνερ-

⁹⁰ EIU, Country Report – Afghanistan, 11/2000, p. 30.

⁹¹ Oxford Analytica Daily Brief, United States: Taliban Stance, 24.1.2000.

⁹² Ibid.

⁹³ Regional Surveys of the World, Europa Publications, 2001, p. 73.

⁹⁴ Ibid.

⁹⁵ Ibid – EIU, Country Report – Afghanistan, 11/2000, p. 32.

γασίας και συζητώντας για συμβάσεις πετρελαίου και φυσικού αερίου στο Αφγανιστάν που νωρίτερα διαπραγματεύονταν με το Τουρκμενιστάν.

Το Πακιστάν, υποστηρίζοντας και υπεραμυνόμενο του καθεστώτος των Ταλιμπάν, έχει απομονωθεί. Αυτή η υποστήριξη επαναβεβαιώθηκε από τον ηγέτη του στρατιωτικού καθεστώτος που τον Οκτώβριο του 1999 ανέτρεψε πραξικοπηματικά την κυβέρνηση του Mohammad Nawaz Sharif. Όταν το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ ψήφισε τις κυρώσεις, το Πακιστάν ανακοίνωσε ότι θα συμμορφωθεί. Εξέφρασε όμως τις αντιρρήσεις του διαφωνώντας με την αιτιολογική βάση υιοθέτησής τους λόγω των δυσμενών συνθηκών διαβίωσης του λαού στο Αφγανιστάν.

Στα μέσα Μαΐου 2000, ο Υπουργός Εσωτερικών των Ταλιμπάν, μουλάς Abdur Razzaq πραγματοποίησε επίσημη επίσκεψη στο Πακιστάν για να συζητήσει με τις αρχές για θέματα έκδοσης εγκληματιών, τρομοκρατών, διακινητών ναρκωτικών και για τη Συμφωνία Διακίνησης Αγαθών μέσω του Αφγανιστάν. Το Πακιστάν του παρέδωσε έναν κατάλογο 18 στρατοπέδων που βρίσκονται στο Αφγανιστάν, όπου εκπαιδεύονται οι πακιστανοί αντάρτες και απαίτησε τη διάλυσή τους και την έκδοση στο Πακιστάν όσων είναι ύποπτοι τρομοκρατικών επιθέσεων. Αναφέρεται ότι οι αρχές των Ταλιμπάν ζήτησαν από το Πακιστάν βοήθεια πλέον των 100.000.000 \$ για την υλοποίηση προγραμμάτων αποκατάστασης⁹⁶.

Στις 12.4.2000 οι αντιπρόσωποι του Αφγανιστάν συμμετείχαν στη Συνάντηση για τα Αμοιβαία και Άλλα Μέτρα Εμπιστοσύνης στην Ασία (Meeting on Interactive and Trust Measures in Asia – MITMA) η οποία συγκλήθηκε στην πρωτεύουσα του Αζερμπαϊτζάν, Μπακού. Οι υπουργοί εξωτερικών των κρατών μελών υπέγραψαν μια δήλωση αρχών που περιλαμβάνει διατάξεις για τη διατήρηση της διεθνούς ασφάλειας, τη μη παρέμβαση στις εσωτερικές υποθέσεις άλλων κρατών, το σεβασμό της κυριαρχίας και της εδαφικής ακεραιότητας, την ειρηνική επίλυση των διαφορών, την αποχή από την προσφυγή στη χρήση βίας, την ανάγκη προστασίας της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτισμικής ζωής, τον αφοπλισμό, τον έλεγχο των όπλων και τα ανθρωπιστικά θέματα⁹⁷.

3. Νομικό Πλαίσιο

3.1 Διεθνές Νομικό Πλαίσιο

Ο Ειδικός Απεσταλμένος του ΟΗΕ για την Κατάσταση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στο Αφγανιστάν, κύριος Kamal Hossein επισκέφθηκε κατ' επανάληψη τη χώρα το 1999. Όμως, το καθεστώς των Ταλιμπάν δεν ανταποκρίθηκε θετικά στο αίτημά του να επισκεφθεί τη χώρα το Σεπτέμβριο του 2000 και εκ νέου τον Ιανουάριο του 2001. Το Σεπτέμβριο του 1999 επισκέφθηκε επίσης τη χώρα η Ειδική Απεσταλμένος του ΟΗΕ για τη Βία σε Βάρους των Γυναικών, κυρία Rakhika Coomaraswamy.

Το Σεπτέμβριο του 2000 η Υπάτος Αρμοστής του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, κυρία Sadako Ogata επισκέφθηκε το Αφγανιστάν και συναντήθηκε στη Herat με εκπροσώπους των Ταλιμπάν. Η επίσκεψή της είχε ως στόχο να προσελκύσει το ενδιαφέρον της διεθνούς κοινότητας για τη δύσκολη κατάσταση των αφγανών προσφύγων και να αναζητήσει τρόπους επιτάχυνσης του επαναπατρισμού τους. Σε μια δήλωσή της η Υπάτος Αρμοστής δήλωσε ότι οι συνθήκες στο Αφγανιστάν αποτελούσαν την κύρια αιτία αποτροπής του επαναπατρισμού των προσφύγων και τα κράτη – δωρητές κουρασμένα από την πλέον των δύο δεκαετιών υποστήριξη πολυάριθμων προσφυγικών πληθυσμών, επιθυμούσαν να γνωρίζουν με

---

⁹⁶ United Nations General Assembly, 55th session, The Situation in Afghanistan and its Implications for International Peace and Security, Report of the Secretary General, A/55/633, S/2000/1106, 20.11.2000, p. 6.

⁹⁷ EIU, Country Report – Afghanistan, 5/2000.

επακριβώς τον τρόπο μεταχείρισης των επαναπατριζόμενων προσφύγων από τους Ταλιμπάν⁹⁸.

Στο πλαίσιο της Ειδικής Αποστολής του ΟΗΕ για το Αφγανιστάν, συστάθηκε Διεύθυνση Πολιτικών Υποθέσεων. Πρωταρχικός της στόχος, όπως ορίζεται στο Ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας 1214 (1998) είναι να επιβλέπει την κατάσταση, να προάγει και να υποστηρίζει το σεβασμό των ελάχιστων ανθρωπιστικών συνθηκών και να αποτρέπει τη μαζική και συστηματική παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του ανθρωπιστικού δικαίου⁹⁹. Η Διεύθυνση αυτή συλλέγει με διαρκή παρουσία στο Αφγανιστάν πληροφορίες για το επίπεδο σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη χώρα. Προσπαθεί να θέσει τα θεμέλια και να ενισχύσει το συνεχιζόμενο διάλογο πειθούς των περιφερειακών και τοπικών αρχών του Αφγανιστάν για διάφορα θέματα όπως είναι η διακυβέρνηση, οι υπηρεσίες εφαρμογής του νόμου, η δικαστική εξουσία και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης με στόχο την ευαισθητοποίηση των σημαντικών αυτών ομάδων σε ζητήματα προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ενδιαφερόμενη για την αφγανική κοινωνία η Διεύθυνση συναντάται με ομάδες γυναικών, οργανώσεις νέων, ιδιωτικές και μη κυβερνητικές οργανώσεις που διαχειρίζονται τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, θρησκευτικούς αρχηγούς, διανοούμενους και shuras (τοπικές εθνοσυνελεύσεις). Επιβλέπει και αναφέρει τις πολιτικές, κοινωνικές, οικονομικές και πολιτισμικές τάσεις, συμπεριλαμβανομένης της κατάστασης των δικαιωμάτων του ανθρώπου και μελετά διάφορους τομείς όπως είναι η διακυβέρνηση, η δικαστική και η νομοθετική εξουσία, το σύνταγμα, τα μέσα ενημέρωσης και οι οικονομικές δραστηριότητες προκειμένου να χαρτογραφήσει καλλίτερα την επίκαιρη και τη μελλοντική κατάσταση του Αφγανιστάν και να ικανοποιήσει τις ανάγκες του πληθυσμού¹⁰⁰.

Το Αφγανιστάν είναι συμβαλλόμενο μέρος στις ακόλουθες διεθνείς συμβάσεις:

Σύμβαση	Ημερομηνία κύρωσης ή προσχώρησης (π) Ημερομηνία έναρξης ισχύος
Σύμβαση για την Πρόληψη και την Τιμωρία του Εγκλήματος της Γενοκτονίας (1948)	22.3.1956 (π)
Σύμβαση για τα Πολιτικά Δικαιώματα των Γυναικών	16.11.1966 (π)
Σύμβαση για την κατάργηση όλων των μορφών των φυλετικών διακρίσεων (1965)	6.7.1983 (π) 5.8.1983
Διεθνές Σύμφωνο Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων (1966)	24.1.1983 (π) 24.4.1983
Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Μορφωτικά Δικαιώματα (1966)	24.1.1983 (π) 24.4.1983
Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (1984)	1.4.1987 26.6.1987
Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (1989)	28.3.1994 27.4.1994

Πηγή : UNHCR/CDR - REF WORLD, 2000

Στις 14.8.1980 το Αφγανιστάν υπέγραψε αλλά δεν κύρωσε τη Σύμβαση του 1979 για την Κατάργηση όλων των Μορφών Διακρίσεων σε Βάρος των Γυναικών.

Το Αφγανιστάν δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος στις παρακάτω διεθνείς συμβάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων:

⁹⁸ UNHCR, UN Refugee Chief to Raise Human Rights Issues with Afghanistan's Taliban, 15.9.2000.

⁹⁹ United Nations Security Council, Resolution 1214 (1998), 8.12.1998.

¹⁰⁰ United Nations General Assembly, 55th session, The Situation in Afghanistan and its Implications for International Peace and Security, Report of the Secretary General, A/55/633, S/2000/1106, 20.11.2000, p. 4.

- Σύμβαση του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων και Πρωτόκολλο του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων,
- Σύμβαση για το Καθεστώς των Ανιθαγενών (1954),
- Σύμβαση για τη Μείωση της Ανιθαγένειας (1961),
- Διεθνές Σύμφωνο για την Καταστολή και την Τιμωρία του Εγκλήματος του Apartheid (1973),
- Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση για την Κατάργηση όλων των Μορφών των Διακρίσεων σε Βάρος των Γυναικών (1999),
- Προαιρετικά Πρωτόκολλα στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού που αφορούν στη Συμμετοχή των Παιδιών σε Ένοπλες Συρράξεις και στην Πώληση των Παιδιών, στην Παιδική Πορνεία και στην Πορνογραφία (2000).

3.2 Εθνικό Νομικό Πλαίσιο

Ο λαός του Αφγανιστάν δεν δικαιούται να συμμετέχει στη διακυβέρνηση της χώρας του με ελεύθερα εκλεγμένους αντιπροσώπους, όπως αναγνωρίζεται από το άρθρο 21 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και το άρθρο 26 του Διεθνούς Συμφώνου Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων¹⁰¹.

Δεν υπάρχει δημοκρατική διαδικασία ή θεσμός σε οποιοδήποτε επίπεδο διακυβέρνησης της χώρας. Δεν έχει υιοθετηθεί κάποιο νέο νομικό σύστημα, αλλά όλα τα μέρη έχουν σιωπηρά συμφωνήσει στην εφαρμογή του Ισλαμικού Νόμου, της Shari'a.

Οι Ταλιμπάν αναγνωρίζουν ως ισχυρό μόνο τον Ισλαμικό Νόμο και δεν δέχονται την έννοια του λαϊκού (θετού) δικαίου ούτε τη δεσμευτικότητα του διεθνούς δικαίου. Νομοθετούν με διατάγματα που υιοθετούνται από έναν κλειστό κύκλο κληρικών, τη Shura, που εδρεύει στην πόλη Kandahar και της οποίας προεδρεύει ο μουλάς Mohammad Omar. Σε τοπικό επίπεδο λειτουργούν τοπικές Shura, οι οποίες επίσης διακυβερνούν με διατάγματα, τα οποία ρυθμίζουν όλες τις μορφές των κοινωνικών υποθέσεων και εφαρμόζονται αυστηρά.

Στις περιοχές που υπάγονται στον έλεγχο της Βόρειας Συμμαχίας το κράτος δικαίου είναι επίσης ανύπαρκτο. Οι αντιμαχόμενες ομάδες διαπράττουν βασανιστήρια και εξωδικαστικές εκτελέσεις σε βάρος των αντιπάλων τους και των υπόπτων οπαδών τους¹⁰².

Το Σύνταγμα : υπάρχει συνταγματικό κενό στο Αφγανιστάν. Σύμφωνα με τον εκπρόσωπο των Ταλιμπάν είναι υπό ψήφιση ένα νέο σύνταγμα, βασισμένο στο Κοράνι, στη Sunnah και στην σχολή σκέψης Hanfi¹⁰³.

Η δικαστική εξουσία : δεν υπάρχει εθνική δικαστική εξουσία στη χώρα. Στις ελεγχόμενες από τους Ταλιμπάν περιοχές η δικαιοσύνη απονέμεται από δικαστήρια κληρικών ελάχιστα καταρτισμένων στα έθιμα των Pashtuns και στην ερμηνεία του Ισλαμικού Νόμου από τους Ταλιμπάν. Οι Ταλιμπάν υποστηρίζουν ότι υπάρχει ένα πρωτοβάθμιο και ένα ανώτερο δικαστήριο σε κάθε επαρχία και το Ανώτατο Δικαστήριο της χώρας στην Καμπούλ. Τα δικαστήρια του Ισλαμικού Νόμου, των οποίων οι διαδικασίες δεν πληρούν τις προϋποθέσεις που ορίζει το διεθνές δίκαιο για το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη, συνεχίζουν να επιβάλλουν σκληρές, απάνθρωπες ή εξευτελιστικές ποινές. Οι διαδικασίες είναι σύντομες, οι κα-

¹⁰¹ UNHCR / CDR Refworld Database, 2000.

¹⁰² United Nations Commission on Human Rights, Report on the Situation of Human Rights in Afghanistan, E/CN.4/2001/43, 2/2001 – Amnesty International, Annual Report – Afghanistan, 1/6/2000 – USDOS, Country Report on Human Rights Practices 2000 – Afghanistan, 26/2/2001 (Internet).

¹⁰³ Amnesty International, Annual Report – Afghanistan, 1.6.2000 (Internet).

τηγορούμενοι δεν έχουν δικαίωμα σε υπεράσπιση από νομικό σύμβουλο ούτε στις εγγυήσεις της δίκαιης διαδικασίας. Δεν αναγνωρίζεται το δικαίωμα της έφεσης¹⁰⁴.

Στις περιοχές που ελέγχει η Βόρεια Συμμαχία το κράτος δικαίου είναι ανύπαρκτο, η δικαιοσύνη απονέμεται αυθαίρετα κατ' εφαρμογή του Ισλαμικού Νόμου και των παραδοσιακών εθίμων. Η κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι τα δικαστήρια έχουν θεσμοθετηθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του αφγανικού νομικού συστήματος. Όμως, δεν είναι σαφές ποια νομικά συστήματα, συμπεριλαμβανομένων των κωδίκων και των δικαστικών διαδικασιών, ακολουθούνται¹⁰⁵.

4. Επισκόπηση της Κατάστασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

4.1 Ο Σεβασμός των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων εν γένει

Ο εικοσαετής και πλέον εμφύλιος πόλεμος έχει επιφέρει ριζικές αλλαγές στην κοινωνία του Αφγανιστάν. Από το 1973, περισσότεροι από 1.000.000 άνθρωποι έχουν πεθάνει στα πεδία των μαχών, έχουν διαπιστωθεί σοβαρότατες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και οι υποδομές της χώρας έχουν καθ' ολοκληρία καταστραφεί. Η κοινωνία έχει στρατιωτικοποιηθεί και περίπου ο μισός πληθυσμός της χώρας έχει βιώσει, λόγω του πολέμου, την αναγκαστική μετανάστευση. Οι μετακινήσεις εξαρτώνται από την εθνοτική καταγωγή και ευνοούν την περαιτέρω εθνοτική πόλωση της κοινωνίας¹⁰⁶.

Οι Αφγανοί συνεχίζουν να υποφέρουν από σοβαρές στερήσεις, παραβιάσεις, πολιτικές και πρακτικές που περιορίζουν σοβαρά ή αρνούνται τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ο πόλεμος αποτελεί τον πλέον βλαπτικό και σημαντικό παράγοντα καταπάτησης των δικαιωμάτων των αφγανών. Τα συσσωρευμένα και άμεσα αποτελέσματα του πολέμου, σε συνδυασμό με την ακραία φτώχεια και τη σοβαρότατη υπανάπτυξη συμβάλουν στη δημιουργία συνθηκών όπου οι Αφγανοί έχουν ελάχιστες ευκαιρίες να απολαμβάνουν τα δικαιώματά τους, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος στη ζωή¹⁰⁷.

Η εν γένει κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι ιδιαίτερα επικίνδυνη και δεν έχουν σταματήσει οι σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Και οι δύο εμπόλεμες πλευρές έχουν διαπράξει παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε βάρος των μελών των αντίπαλων εθνοτικών ομάδων. Στις δυνάμεις των Ταλιμπάν αποδίδεται ευθύνη για τις πολιτικές και εξωδικαστικές εκτελέσεις, τις μαζικές δολοφονίες, τις συνοπτικές εκτελέσεις και τους θανάτους των κρατουμένων. Αναφέρεται επίσης ότι οι Ταλιμπάν ευθύνονται για εξαφανίσεις. Οι δυνάμεις των Ταλιμπάν έχουν πυρπολήσει σπίτια, καταστρέψει οπωρώνες, σιτοβολώνες και συστήματα άρδευσης και έχουν εξαναγκάσει σε μετακίνηση περισσότερους από 100.000 αφγανούς, κυρίως Τατζέκους. Λόγω της ταυτότητάς τους αποτελούν συνήθη στόχο των εμπόλεμων μερών οι γυναίκες, τα παιδιά, οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τα μέλη των εθνοτικών ομάδων, όσοι κατηγορούνται για ομοφυλοφιλικές τάσεις, και οι πρόσφυγες. Τα δικαστήρια των Ταλιμπάν επιβάλλουν μετά από άδικες δίκες τη θανατική ποινή καθώς και τις ποινές του ακρωτηριασμού και του μαστιγώματος¹⁰⁸.

¹⁰⁴ Freedom House, Freedom in the World 1999-2000: Afghanistan, 2000 (Internet).

¹⁰⁵ Amnesty International, Executions in Panhshir, 15.2.2001 (Internet).

¹⁰⁶ European Platform for Conflict Prevention and Transformation, Afghanistan: Endless War in a Fragmented Society, 1/1999 (Internet).

¹⁰⁷ United Nations General Assembly, 55th session, The Situation in Afghanistan and its Implications for International Peace and Security, Report of the Secretary General, A/55/633, S/2000/1106, 20.11.2000, p. 12.

¹⁰⁸ Amnesty International, Annual Report – Afghanistan, 1.6.2000 (Internet).

Η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ έχει κατ' επανάληψη υιοθετήσει ψηφίσματα με τα οποία καταδικάζει τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από όλα τα μέρη καθώς και τις ασταμάτητες παραβιάσεις των δικαιωμάτων των γυναικών. Κατήγγειλε τους εμπόλεμους για τη συνέχιση του εμφύλιου πολέμου και κάλεσε άλλα κράτη να πάψουν να τους προμηθεύουν με στρατιωτικό υλικό. Καταδίκασε επίσης τους Ταλιμπάν για τις παραβιάσεις σε βάρος των γυναικών και των κοριτσιών¹⁰⁹.

Ο Ειδικός Απεσταλμένος για το Αφγανιστάν στην τελευταία έκθεσή του που παρουσίασε στην Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ κατά την 57^η σύνοδό της (Μάρτιο – Απρίλιο 2001) αναφέρει ότι «όλοι οι εμπόλεμοι είναι ένοχοι σοβαρών παραβιάσεων του ανθρωπιστικού δικαίου. Ο πόλεμος υποστηρίζεται και δικαιωνίζεται λόγω της εμπλοκής γειτονικών και άλλων κρατών που προμηθεύουν τα αντίπαλα στρατόπεδα με όπλα, πυρομαχικά, καύσιμα και κάθε άλλη επιχειρησιακή υποστήριξη [...]. Αυτές οι παραβιάσεις περιλαμβάνουν αεροπορικούς βομβαρδισμούς αμάχων, αδιάκριτους βομβαρδισμούς, επιθέσεις με πυραύλους και πυροβόλα με στόχο περιοχές αμάχων, αντίποινα με δολοφονίες αμάχων, συνοπτικές εκτελέσεις κρατουμένων, βιασμούς και βασανιστήρια»¹¹⁰.

Ανάμεσα στους πρωταρχικούς στόχους των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι οι μορφωμένοι Αφγανοί που δεν ανήκουν στο καθεστώς των Ταλιμπάν, οι μορφωμένες γυναίκες, τα μέλη των μη Pashtuns εθνοτικών ομάδων, που δεν ανήκουν στο καθεστώς των Ταλιμπάν, τα μέλη κάποιων φυλών Pashtuns που δεν ανήκουν στο καθεστώς των Ταλιμπάν, οι Αφγανοί που εργάζονται στα Ηνωμένα Έθνη και σε μη κυβερνητικές οργανώσεις, άνθρωποι που έχουν σχέσεις με τις προηγούμενες φιλο-σοβιετικές κυβερνήσεις και διανοούμενοι που επιδιώκουν τον τερματισμό του εμφύλιου πολέμου¹¹¹.

Όταν το καθεστώς των Ταλιμπάν ανέλαβε την εξουσία επέβαλε την αυστηρή και εκφοβιστική εφαρμογή του Ισλαμικού Κώδικα. Απαγορεύεται στις γυναίκες να εργάζονται ή να εκπαιδεύονται πέρα από την ηλικία των οκτώ ετών. Επίσης απαγορεύονται η τηλεόραση, η μη θρησκευτική μουσική, τα στοιχήματα και το οινόπνευμα. Μορφές τιμωρίας είναι ο ακρωτηριασμός και ο δημόσιος λιθοβολισμός. Είναι υποχρεωτική η παρουσία όλων των αντρών στα τζαμιά. Οι γυναίκες υποχρεούνται να τηρούν το έθιμο purdah¹¹².

Παρά τα σημαντικά οικονομικά προβλήματα οι Ταλιμπάν εμμένουν στην εφαρμογή του Ισλαμικού οράματος. Το Νοέμβριο του 2000 ο ηγέτης των Ταλιμπάν μούλας Mohammad Omar ανακοίνωσε ότι καμιά δημόσια θέση δεν θα ανατεθεί στους άντρες που δεν είναι γενειοφόροι¹¹³. Συλλαμβάνονται οι άντρες που έχουν κοντές γενειάδες, δεν συμμετέχουν στις προσευχές και εργάζονται στα καταστήματά τους τις ώρες της προσευχής¹¹⁴.

Στις περιοχές που υπάγονται στον έλεγχο της Βόρειας Συμμαχίας το κράτος δικαίου είναι ανύπαρκτο. Η κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι ιδιαίτερα δυσμενής. Διαπράττονται βασανιστήρια, εξωδικαστικές εκτελέσεις σε βάρος των αντιπάλων και όσων θεωρούνται υποστηρικτές τους. Οι δυνάμεις της Βόρειας Συμμαχίας έχουν βομβαρδίσει αδιάκριτα αμάχους και συνεχίζουν να επιτίθενται με πυραύλους στην Καμπούλ. Ένοπλες

¹⁰⁹ United Nations Commission on Human Rights, Resolution on the Situation of Human Rights in Afghanistan, E/CN.4/RES/1999/9, 23.4.1999 – ibid. E/CN.4/RES/2000/18, 18.4.2000.

¹¹⁰ United Nations Commission on Human Rights, Report on the Situation of Human Rights in Afghanistan, E/CN.4/2001/43, 2/2001.

¹¹¹ Ενημερωτικό Σεμινάριο για τις Αρχές Καθορισμού του Καθεστώτος του Πρόσφυγα στο Αφγανιστάν και στο Πακιστάν. Δήλωση του Abbas Faiz. Amnesty International, 2000.

¹¹² Regional Surveys of the World, Europa Publications, 2001, p. 70. Αναλυτικά για το θεσμό αυτό βλέπε στη συνέχεια στο κεφάλαιο 5.4 Γυναίκες

¹¹³ EIU, Country Report – Afghanistan, 2/2001, p. 33.

¹¹⁴ Human Rights Watch, World Report 2000 – Afghanistan, 1.12.1999 (Internet)

ομάδες, τοπικοί διοικητές και «απατεώνες» ευθύνονται για πολυάριθμες και σοβαρότατες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως πολιτικές δολοφονίες, απαγωγές για λύτρα, βασανιστήρια, βιασμούς, αυθαίρετες κρατήσεις και λεηλασίες¹¹⁵.

Και οι δύο εμπόλεμες πλευρές έχουν επιδείξει απόλυτη αδιαφορία για την προστασία των αμάχων και το σεβασμό του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου. Οι πρόσφυγες που διέφυγαν πρόσφατα στο Πακιστάν ή στο Ιράν, κάποιοι από αυτούς για δεύτερη φορά αφού είχαν πρόσφατα επαναπατριστεί, ανέφεραν περιπτώσεις όπου ολόκληρα χωριά βομβαρδίστηκαν, σπίτια και σοδειές πυρπολήθηκαν και οι κάτοικοί τους δολοφονήθηκαν αδιάκριτα. Ανησυχητική είναι η κατάσταση των γυναικών και των κοριτσιών, που δεν μπορούν να παρακολουθούν μαθήματα στο σχολείο καθώς και η συνεχιζόμενη ξηρασία που ανάγκασε πολλούς ανθρώπους να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους αναζητώντας τροφή και νερό. Αναφερόμενη στη συμφωνία της κυβέρνησης του Ιράν και της Ύπατης Αρμοστείας για τις διαδικασίες εντοπισμού των αφγανών προσφύγων και στο πρόγραμμα επαναπατρισμού, η Διεθνής Αμνηστία δήλωσε ότι «οι Αφγανοί πρόσφυγες δεν πρέπει να αναγκαστούν να επαναπατριστούν παρά τη θέλησή τους ή να επιστρέψουν σε περιοχές όπου συμβαίνουν σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων», συμπληρώνοντας ότι η διεθνής κοινότητα δεν πρέπει να έχει τη ψευδαίσθηση ότι είναι ασφαλείς για επαναπατρισμό κάποιες περιοχές του Αφγανιστάν¹¹⁶. Και ενώ κάποιοι πρόσφυγες επιστρέφουν λόγω της βελτίωσης της κατάστασης ασφαλείας πολλοί εξαναγκάζονται να επιστρέψουν λόγω των άθλιων συνθηκών διαβίωσης και της έλλειψης πόρων στις χώρες ασύλου¹¹⁷ ή λόγω των απειλών που δέχονται για να εγκαταλείψουν τη χώρα που τους φιλοξενεί¹¹⁸. Καθώς λόγω των σοβαρών περιορισμών της χρηματοδότησης δεν ικανοποιούνται οι περισσότερες από τις ανάγκες για την αποτελεσματική ενσωμάτωσή τους στην πατρίδα τους είναι ανέφικτη η εφαρμογή του εθελοντικού επαναπατρισμού ως βιώσιμης διαρκούς λύσης της αφγανικής προσφυγικής κρίσης. Επίσης, η κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένης της μεταχείρισης των γυναικών, επιβραδύνει τον επαναπατρισμό των προσφύγων¹¹⁹.

4.2 Δικαίωμα στη ζωή, στην προσωπική ασφάλεια και ακεραιότητα

Στοχεύοντας στη στρατιωτική νίκη επί των αντιπάλων τους, οι δυνάμεις των Ταλιμπάν και της Βόρειας Συμμαχίας, έχουν πλήξει αμάχους, που καθίστανται θύματα της αδιάκριτης χρήσης όλμων, επιθέσεων με πυραύλους, αεροπορικών βομβαρδισμών και των ναρκοπεδίων¹²⁰.

Εξωδικαστικές, Συνοπτικές ή Αυθαίρετες Εκτελέσεις

Τον Απρίλιο του 1999 η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα υιοθέτησε ψήφισμα με το οποίο καταδικάζει τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από όλα τα μέρη της σύγκρουσης, εστιάζοντας ειδικότερα στις μαζικές δολοφονίες που διέπραξαν οι Ταλιμπάν τον Αύγουστο του 1998 μετά την κατάληψη της πόλης Mazar-I-

¹¹⁵ USDOS, Country Report on Human Rights Practices 2000 – Afghanistan, 26.2.2001 (Internet).

¹¹⁶ Amnesty International, Iran: Are Returning Afghan Refugees Properly Protected? 26.9.2000 (Internet).

¹¹⁷ United Nations General Assembly, 55th session, The Situation in Afghanistan and its Implications for International Peace and Security, Report of the Secretary General, A/55/393, S/2000/875 18.9.2000, p. 6.

¹¹⁸ Amnesty International, Iran : Are Returning Afghan Refugees Properly Protected ?, 26.9.2000 (Internet).

¹¹⁹ UNHCR, UN Refugee Chief to Raise Human Rights Issues with Afghanistan's Taliban, 15.9.2000.

¹²⁰ Human Rights Watch, World Report 2000 – Afghanistan, 1.12.1999 (Internet).

Sharif¹²¹. Οι αξιωματούχοι των Ταλιμπάν παραδέχθηκαν κατ' ιδίαν τη συμμετοχή τους στις σφαγές της Mazar-I-Sharif, που αναφέρθηκαν από τον ΟΗΕ και από οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων¹²². Σε αυτές και άλλες εκθέσεις οι Ταλιμπάν καταδικάστηκαν για τη μαζική δολοφονία περίπου 4.000 ανθρώπων, που διέπραξαν στις 8.8.1998, σε αντίποινα για τις σφαγές των στρατευμάτων τους στα βόρεια, το 1997. Αν και οι Ταλιμπάν αρνήθηκαν δημόσια τις δολοφονίες, η αδυναμία πρόσβασης στην περιοχή και οι αντιφατικές αναφορές αποδυνάμωσαν τους ισχυρισμούς τους. Σε μια εσωτερική έκθεση, η Διεθνής Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού επιβεβαίωσε αυτά τα ευρήματα¹²³.

Στη διάρκεια των μαχών για τον έλεγχο της κεντρικής πόλης Barmian, που ήταν αρχικά το ορμητήριο του Hezb-e-Wahdat, ενός κόμματος που αντλεί τους υποστηρικτές του από τη μειονότητα των Χατζάρων, τόσο οι δυνάμεις του Hezb-e-Wahdat όσο και αυτές των Ταλιμπάν ξυλοκόπησαν αδιάκριτα, υπέβαλαν σε αυθαίρετες κρατήσεις και σκότωσαν πολλούς αμάχους, άντρες και γυναίκες, που χαρακτηρίστηκαν υπόπτους υποστήριξης των αντιπάλων τους και δεν διέφυγαν ή δεν μπορούσαν να διαφύγουν και πυρπόλησαν τα σπίτια τους¹²⁴. Επιπλέον, οι Ταλιμπάν πυρπόλησαν περισσότερα από 200 σπίτια σε χωριά που βρίσκονταν στο δρόμο από την Shiber στην Barmian. Οι προφορικές καταδίκες αυτών των πράξεων από τον ηγέτη των Ταλιμπάν δεν απέτρεψαν παρόμοιες παραβιάσεις¹²⁵. Αναφέρθηκε επίσης ότι εγκαταλείποντας την πόλη, οι δυνάμεις του Hezb-e-Wahdat σκότωσαν 30 Ταλιμπάν που κρατούσαν στις φυλακές της Barmian¹²⁶.

Το καλοκαίρι του 1999 και όταν θέατρο των μαχών ήταν η περιοχή Shomali, άντρες πιστοί στο διοικητή Massoud συνελήφθησαν ή πυροβολήθηκαν, γυναίκες και παιδιά μεταφέρθηκαν με φορτηγά στο Πακιστάν ή περπάτησαν μέχρι την Καμπούλ. Επιδιώκοντας να καταλάβουν το υπόλοιπο τμήμα της χώρας, οι Ταλιμπάν ανάγκασαν τους αμάχους να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους, πυρπόλησαν σπίτια και σοδειές και κατέστρεψαν αρδευτικά κανάλια και πηγάδια, κατατρόπωσαν φαινομενικά τους υποστηρικτές της αντιπολίτευσης αλλά στην πραγματικότητα απέτρεψαν την επιστροφή του πληθυσμού¹²⁷.

Το Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ ανέφερε ότι διαπράχθηκαν πολιτικές και εξωδικαστικές εκτελέσεις το 2000 στη διάρκεια της αναζωπύρωσης των μαχών, που χαρακτηρίστηκαν από σποραδικούς αδιάκριτους πυροβολισμούς και βομβαρδισμούς. Στη διάρκεια του 2000 κατ' επανάληψη οι δυνάμεις της Βόρειας Συμμαχίας εκτόξευσαν πυραύλους στην Καμπούλ προκαλώντας το θάνατο ή τον τραυματισμό αμάχων. Οι Ταλιμπάν βομβάρδισαν πόλεις που βρίσκονταν υπό τον έλεγχο της Βόρειας Συμμαχίας, όπως τις Talozan, Charikar, Nahgeen και Jabal-as Saraf, σκοτώνοντας αμάχους, καταστρέφοντας περιουσίες και αναγκάζοντας τους κατοίκους τους να μετακινηθούν¹²⁸.

Τον Ιανουάριο του 2001 ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ, Kofi Annan εξέφρασε την ανησυχία του επειδή σύμφωνα με πληροφορίες οι άμαχοι υπήρξαν αδιάκριτοι στόχοι και

---

¹²¹ United Nations Commission on Human Rights, Resolution on the Situation of Human Rights in Afghanistan, E/CN.4/RES/1999/9, 23.4.1999.

¹²² EIU, Country Report – Afghanistan, 4th Quarter 1998.

¹²³ Ibid., 2/1999.

¹²⁴ Human Rights Watch, World Report 2000 – Afghanistan, 1.12.1999 (Internet).

¹²⁵ Amnesty International, Annual Report – Afghanistan, 1.6.2000 (Internet).

¹²⁶ United Nations Commission on Human Rights, Report on the Situation of Human Rights in Afghanistan, E/CN.4/2000/33, 10.1.2000, p. 11.

¹²⁷ Freedom House, Freedom in the World 1999-2000: Afghanistan, 2000 (Internet).

¹²⁸ USDOS, Country Report on Human Rights Practices 2000 – Afghanistan, 26.2.2001 (Internet).

σκοτώθηκαν από τους Ταλιμπάν στη διάρκεια των μαχών στο Yakawlang¹²⁹. Αναφέρθηκε ότι σκοτώθηκαν περισσότεροι από 100 άμαχοι. Σύμφωνα με τον Ειδικό Απεσταλμένο για το Αφγανιστάν, υπήρξαν πολυάριθμες αναφορές εκτεταμένων συνοπτικών εκτελέσεων αμάχων από τους Ταλιμπάν, καθώς και ομαδικών αυθαίρετων συλλήψεων. Και τα δύο μέρη παραβίασαν την ουδετερότητα των ιατρικών εγκαταστάσεων και γενικότερα αγνόησαν τα δικαιώματα των αμάχων. Αναφέρθηκε ότι σκοτώθηκαν εργαζόμενοι των ανθρωπιστικών οργανώσεων, και ανεξήγητα ένα μέλος του προσωπικού του ΟΗΕ. Οι δολοφονίες οδήγησαν σε μαζικές μετακινήσεις, που κατά τον ΟΗΕ αφορούν στο ένα τρίτο των 90.000 κατοίκων της περιοχής¹³⁰.

Στην περιοχή Panjshir, που ελέγχεται από το διοικητή Massoud, εκτελέστηκαν στις 6.12.2000 έξη φυλακισμένοι, μόλις 40 ώρες μετά τη σύλληψή τους. Και οι έξη κατηγορήθηκαν για τη δολοφονία του Abdullah Jan Wahedi, βασικού διοικητή του Hezb-e Islami¹³¹ που υποστήριζε άλλοτε τη Βόρεια Συμμαχία και άλλοτε τους Ταλιμπάν και τον Αύγουστο του 2000 επανήλθε στους κόλπους των δυνάμεων του διοικητή Massoud. Η διοίκηση της Βόρειας Συμμαχίας ισχυρίστηκε ότι πριν την εκτέλεση οι φυλακισμένοι δικάστηκαν και καταδικάστηκαν σε θάνατο. Όμως, ο σύντομος χρόνος ανάμεσα στη σύλληψη και στην εκτέλεση και η μυστικότητα της όλης διαδικασίας, δημιούργησε αμφιβολίες για το δίκαιο χαρακτήρα της δίκης. Στους κατηγορούμενους δεν αναγνωρίστηκε το δικαίωμα της προετοιμασίας της υπεράσπισής τους και της αναζήτησης των υπηρεσιών συνηγόρου υπεράσπισης. Επιπλέον, στερήθηκαν άλλα δικαιώματα που εγγυάται το Διεθνές Σύμφωνο Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων, όπως το δικαίωμα σε ανεξάρτητη και αμερόληπτη επανεξέταση της θανατικής ποινής από ανώτερο δικαστήριο, και το δικαίωμα να ζητήσουν την μετατροπή της ποινής. Τουλάχιστον ένας από αυτούς βασανίστηκε υπέρμετρα, όπως ανέφερε η οικογένειά του. Η Διεθνής Αμνηστία καταδίκασε την εκτέλεση και κάλεσε το διοικητή Massoud να πάψει να διατάσσει εκτελέσεις και να εξασφαλίσει τη σύμφωνη με τα διεθνή δεδομένα μεταχείριση των κρατουμένων που υπάγονται στη δικαιοδοσία του και ιδιαίτερα ότι κανείς δεν θα υποφέρει βασανιστήρια¹³².

Τουλάχιστον δώδεκα άτομα που καταδικάστηκαν για ανθρωποκτονία εκτελέστηκαν με πυροβολισμούς. Συνήθως, σ' αυτές τις περιπτώσεις τη σκανδάλη σπλίζουν οι οικογένειες των θυμάτων¹³³. Όλες οι εκτελέσεις ήταν δημόσιες αλλά μόνον κάποιες από αυτές αναφέρθηκαν. Οι οικογένειες των θυμάτων έχουν τη δυνατότητα είτε να εκτελέσουν την θανατική ποινή που επιβάλει το δικαστήριο ή να χορηγήσουν αμνηστία. Λέγεται ότι οι αποφάσεις των δικαστηρίων είναι οριστικές μετά την παρουσίαση του ονοματεπωνύμου του καταδικασμένου στο μουλά Mohammad Omar, ο οποίος εγκρίνει την ποινή¹³⁴.

---

¹²⁹ United Nations Press Release, Secretary General Very Concerned About Reports of Civilians Deliberately Targeted and Killed in Afghanistan, SG/SM/7865, 19.1.2001.

¹³⁰ United Nations Commission on Human Rights, Report on the Situation of Human Rights in Afghanistan, E/CN.4/2001/43, 2/2001, pp. 10-11.

¹³¹ Πρόκειται για το κόμμα του πρώην πρωθυπουργού Gulbuddin Hekmatyar, που τον Ιανουάριο του 1994 συμμαχώντας με το στρατηγό Dostum αποπειράθηκε να απομακρύνει τον πρόεδρο Rabbani από το αξίωμά του και πολέμησε κατά του συμμάχου του προέδρου, διοικητή Massoud.

¹³² Amnesty International, Execution in Panjshir, 15.2.2001 (Internet).

¹³³ Amnesty International, Annual Report – Afghanistan, 1.6.2000 (Internet).

¹³⁴ Amnesty International, Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, 1.11.1999, (Internet).

Αυθαίρετες Συλλήψεις και Κρατήσεις

Ιδιαίτερη ανησυχία προκαλούν οι αναφορές για συνοπτικές εκτελέσεις, αυθαίρετες κρατήσεις και για αναγκαστική εργασία στα στρατόπεδα κράτησης¹³⁵. Επειδή δεν υπάρχουν ούτε νομοθεσία, ούτε θεσμοθετημένα όργανα εφαρμογής του νόμου, οι πρακτικές και οι διαδικασίες ποικίλουν ανάλογα με την περιοχή, τον τοπικό διοικητή και τις αρχές, τόσο στις περιοχές που ελέγχουν οι Ταλιμπάν όσο και σ' αυτές που ελέγχει η Βόρεια Συμμαχία¹³⁶. Στο βόρειο Αφγανιστάν, στις περιοχές των συγκρούσεων, οι αυθαίρετες κρατήσεις αποτελούν συνηθισμένη πρακτική. Η παρατεταμένη κράτηση των αμάχων έχει ως στόχο να αποτρέψει τους πολίτες από πρακτικές υποστήριξης των αντιπάλων¹³⁷.

Όλα τα εμπόλεμα μέρη έχουν πολιτικούς κρατούμενους και αιχμαλώτους πολέμου. Τον Ιούνιο του 2000 μετά από συμφωνία ανταλλαγής αιχμαλώτων πολέμου, οι Ταλιμπάν και η Βόρεια Συμμαχία αντάλλαξαν αντιπροσωπείες οι οποίες επιθεώρησαν τους αιχμαλώτους πριν προχωρήσει η ανταλλαγή τους. Όμως, η πρωτοβουλία διεκόπη καθώς τον επόμενο μήνα αναζωπυρώθηκαν οι εχθροπραξίες¹³⁸.

4.3 Βασανιστήρια και άλλοι τρόποι σκληρής, απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας

Τα θρησκευτικά δικαστήρια των Ταλιμπάν, των οποίων οι διαδικασίες υπολείπονται των διεθνών προϋποθέσεων της δίκαιης δίκης, συνεχίζουν να επιβάλλουν σκληρές, απάνθρωπες ή εξευτελιστικές τιμωρίες. Άντρες και γυναίκες που δεν τηρούν τα διατάγματα των Ταλιμπάν καταδικάζονται συνήθως σε μαστίγωμα και ξυλοδαρμούς. Οι αρχές έχουν διατάξει την εκτέλεση παιδεραστών, τον έως θάνατο λιθοβολισμό μοιχών και τον ακρωτηριασμό των άνω ή των κάτω άκρων των κλεφτών¹³⁹.

Το 1999 η Διεθνής Αμνηστία ανέφερε ότι περισσότεροι από δώδεκα άνθρωποι υποβλήθηκαν σε ακρωτηριασμούς και τουλάχιστον έξη σε μαστίγωμα. Χιλιάδες άνθρωποι, και ανάμεσά τους παιδιά, είτε ενθαρρύνθηκαν είτε αναγκάστηκαν να παρακολουθήσουν δημόσιες εκτελέσεις αυτών των τιμωριών. Στα παιδιά ηλικίας 14 ετών και άνω ανατίθεται το έργο της επίδειξης των μελών των θυμάτων στους θεατές. Η τιμωρία του μαστιγώματος επιβάλλεται για τη ληστεία, τα θρησκευτικά αδικήματα, όπως είναι η κατανάλωση αλκοόλ ή οι προγαμιαίες σεξουαλικές σχέσεις. Η θρησκευτική αστυνομία του Υπουργείου Προαγωγής της Αρετής και της Πρόληψης της ΑΚολασίας τιμωρεί επιτόπου με μαστίγωμα και ξυλοδαρμό άντρες και γυναίκες που παραβαίνουν τα διάφορα διατάγματα¹⁴⁰.

Οι Ταλιμπάν υπέβαλαν αυθαίρετα σε κρατήσεις και βασανιστήρια χιλιάδες άντρες που ανήκουν σε μειονοτικές εθνοτικές ομάδες, συνήθως αμάχους που περικύκλωσαν στα πλαίσια στρατιωτικών επιχειρήσεων. Πολλοί σκοτώθηκαν ή εξαφανίστηκαν¹⁴¹.

Ο Ειδικός Απεσταλμένος του ΟΗΕ για το Αφγανιστάν συναντήθηκε στο Ιράν με τον πρώην κυβερνήτη της Herat, το στρατηγό Ismail Khan, και δύο συναδέλφους του. Και οι τρεις ανέφεραν ότι φυλακίστηκαν από τους Ταλιμπάν για πολιτικούς λόγους. Τελικά απέ-

¹³⁵ United Nations General Assembly, 55th session, The Situation in Afghanistan and its Implications for International Peace and Security, Report of the Secretary General, A/55/633, S/2000/1106, 20.11.2000, p. 13.

¹³⁶ USDOS, Country Report on Human Rights Practices 2000 – Afghanistan, 26.2.2001 (Internet).

¹³⁷ Human Rights Watch, Massacres of Hazzaras in Afghanistan, 19.2.2001, p. 8.

¹³⁸ USDOS, Country Report on Human Rights Practices 2000 – Afghanistan, 26.2.2001 (Internet).

¹³⁹ Freedom House, Freedom in the World 1999-2000: Afghanistan, 2000 (Internet) – Amnesty International, Iran: Are Returning Afghan Refugees Properly Protected? 26.9.2000 (Internet)

¹⁴⁰ Amnesty International, Cruel, Inhuman or Degrading Treatment of Punishment, 1.11.1999 (Internet).

¹⁴¹ Freedom House, Freedom in the World 1999-2000: Afghanistan, 2000 (Internet).

δρασαν στις 26.3.2000 από τις φυλακές της Kandahar όπου οι συνθήκες διαβίωσης ήταν φρικτές: για τρία χρόνια ζούσαν σε κελιά χωρίς παράθυρα και διαρκώς αλυσοδεμένοι. Οι συνάδερφοι του στρατηγού ανέφεραν ότι βασανίστηκαν από τις αρχές των φυλακών ενώ και οι τρεις ότι βασανιστήρια υπέστησαν όλοι οι τρόφιμοι των φυλακών. Συνήθως τους χτυπούσαν με καλώδια ενώ ήταν κρεμασμένοι με το κεφάλι ανάποδα¹⁴².

Πιστεύεται ότι και άλλες αφγανικές ομάδες έχουν υποβάλει σε βασανιστήρια τους αντιπάλους τους και τους αιχμαλώτους πολέμου. Αναφέρεται ότι κάποιοι από τους διοικητές του Massoud στα βόρεια της χώρας εφαρμόζουν συστηματικά τα βασανιστήρια για να αποσπάσουν πληροφορίες¹⁴³.

Οι συνθήκες στις φυλακές είναι απάνθρωπες. Κάποιες φατρίες δεν παρέχουν στους τροφίμους των φυλακών τροφή, ευθύνη που επωμίζονται οι συγγενείς τους στους οποίους οι αρχές των φυλακών επιτρέπουν τα επισκεπτήρια γι' αυτό το σκοπό μια ή δύο φορές την εβδομάδα. Όσοι δεν έχουν συγγενείς υποχρεούνται να υποβάλουν σχετική αίτηση στο τοπικό συμβούλιο ή εξαρτώνται από τους συγκρατούμενούς τους. Οι φυλακισμένοι ζουν στοιβαγμένοι σε κελιά, σε ανθυγιεινές συνθήκες. Στις περισσότερες περιπτώσεις δεν υπάρχουν νέα για την τύχη τους¹⁴⁴.

Σύμφωνα με αξιόπιστες αναφορές τα βασανιστήρια αποτελούν καθημερινή πρακτική στις φυλακές που ελέγχουν οι Ταλιμπάν και η Βόρεια Συμμαχία. Οι τοπικές αρχές διατηρούν τις φυλακές στα εδάφη που ελέγχουν και αναφέρεται ότι σε κάποιες από αυτές έχουν δημιουργήσει κελιά βασανιστηρίων. Οι φυλακές του καθεστώτος των Ταλιμπάν βρίσκονται στις πόλεις Kandahar, Herat, Kabul, Jalalabad, Mazar-I-Sharif, Pul-I-Khumri, Shibarghan, Qala-e-Zaini και Maimana και της Βόρειας Συμμαχίας στις Panjshir και Faizabad. Σύμφωνα με αξιόπιστες πληροφορίες οι αρχές των φυλακών στην επαρχία του Badakhshan χρησιμοποιούν κατά πάγια τακτική στους ξυλοδαρμούς δεμένα καλώδια από πλαστικό και καουτσούκ¹⁴⁵.

Σύμφωνα με τη Διεθνή Αμνηστία αναφέρθηκε ότι οι Ταλιμπάν ανάγκασαν τους φυλακισμένους να εργαστούν στην κατασκευή μιας νέας πτέρυγας στη φυλακή της Kandahar και ο διοικητής Massoud εξανάγκασε κάποιους φυλακισμένους Ταλιμπάν να εργαστούν σε επικίνδυνες για τη ζωή τους συνθήκες, όπως στο σκάψιμο τάφρων σε ναρκοθετημένες περιοχές.

4.4. Ακούσιες Εξαφανίσεις

Τα αυστηρά μέτρα ασφαλείας που εφάρμοσαν οι Ταλιμπάν στις περιοχές που ελέγχουν οδήγησαν στη μείωση των αρπαγών, των απαγωγών και των ομηριών για λύτρα. Όμως, αναφέρεται ότι οι Ταλιμπάν διατηρούν ιδιωτικές φυλακές όπου ρυθμίζουν προσωπικές βεντέτες και ευθύνονται για εξαφανίσεις σε περιοχές που υπάγονται στον έλεγχό τους. Η Διεθνής Αμνηστία ανέφερε ότι στη διάρκεια της καλοκαιρινής επίθεσης των Ταλιμπάν στην περιοχή της Talozan εκατοντάδες άνθρωποι αναγκάστηκαν να αποχωριστούν από τις οικογένειές τους: πιστεύεται ότι όσοι απήχθησαν έχουν σκοτωθεί. Σύμφωνα με ανεπιβεβαίωτες πληροφορίες κάποιοι μαχητές του καθεστώτος των Ταλιμπάν που συχνά αναφέρθηκε ότι είναι αλλοδαποί, απήγαγαν κορίτσια και γυναίκες από τα χωριά που κατέλαβαν,

¹⁴² United Nations General Assembly, Interim Report of the Special Rapporteur of the Commission on Human Rights on the Situation of Human Rights in Afghanistan, A/55/346, 30.8.2000, p. 9.

¹⁴³ USDOS, Country Report on Human Rights Practices 2000 – Afghanistan, 26.2.2001 (Internet).

¹⁴⁴ Amnesty International, Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, 1.11.1999 (Internet).

¹⁴⁵ USDOS, Country Report on Human Rights Practices 2000 – Afghanistan, 26.2.2001 (Internet)

όπως στις πεδιάδες Shomali τον Αύγουστο του 1999 και στην περιοχή Talozan στη διάρκεια των μαχών από τον Ιούνιο έως τον Οκτώβριο του 2000. Αναφέρεται ότι οι γυναίκες απομακρύνονται από τις εμπόλεμες περιοχές με φορητά, διακινούνται στο Πακιστάν και εν συνεχεία στα αραβικά κράτη του Περσικού Κόλπου¹⁴⁶.

Αρπαγές, απαγωγές και ομηρίες για λύτρα ή για πολιτικούς λόγους διαπράττονται σε περιοχές που δεν ελέγχουν οι Ταλιμπάν. Στις βόρειες περιοχές οι γυναίκες συχνά κινδυνεύουν να βιαστούν ή και να απαχθούν από τους τοπικούς διοικητές. Αναφέρεται ότι κάποιες αναγκάστηκαν να παντρευτούν τους απαγωγείς τους ενώ άλλες αγνοούνται. Προκειμένου να αποτρέψουν αυτούς τους κινδύνους κάποιες οικογένειες στέλνουν τις κόρες τους στο Πακιστάν ή στο Ιράν¹⁴⁷.

4.5 Δικαίωμα στην Ελευθερία της Θρησκείας

Οι αρχές των Ταλιμπάν περιορίζουν το δικαίωμα στην ελευθερία της θρησκείας. Περίπου 85% του πληθυσμού είναι μουσουλμάνοι σουνίτες και οι Ταλιμπάν και άλλες ομάδες υποβάλλουν τη σιιτική μειονότητα των Χατζάρων σε σκληρή μεταχείριση¹⁴⁸.

Οι Ταλιμπάν εφαρμόζουν με αυστηρότητα την ακραία ερμηνεία του ισλαμικού δικαίου. Τα έθιμα και ο νόμος επιβάλλουν σε όλους τους πολίτες να ασπάζονται κάποια θρησκεία, και ο αθεϊσμός θεωρείται αποστασία και τιμωρείται με την ποινή του θανάτου. Ο προσηλυτισμός απαγορεύεται. Οι Αφγανοί ινδουιστές ή σιχ, που κάποτε αποτελούσαν το 50% του πληθυσμού έχουν μεταναστεύσει ή αναζητήσει καταφύγιο στο εξωτερικό. Οι λίγες οικογένειες που διαμένουν στη χώρα αντιμετωπίζουν δύσκολες συνθήκες διαβίωσης και τα παιδιά δεν δικαιούνται να παρακολουθούν μαθήματα στα σχολεία ή στα πανεπιστήμια. Υπόκεινται στο Ισλαμικό δίκαιο (Shari'a) και υποχρεούνται να φορούν ρούχα με ειδικά σημάδια, ένα κίτρινο κομμάτι ύφασμα, για να αναγνωρίζονται. Οι μικρές κοινότητες των χριστιανών και των εβραίων που ζούσαν στη χώρα έχουν στην πλειοψηφία τους αναχωρήσει¹⁴⁹.

Το Σεπτέμβριο του 1999 οι Ταλιμπάν εξέδωσαν νέα διατάγματα που απαγορεύουν στους μη μουσουλμάνους να κτίζουν λατρευτικούς χώρους, ενώ τους επιτρέπουν να ασκούν τα λατρευτικά τους καθήκοντα στους υπάρχοντες. Επίσης οι μη μουσουλμάνοι υποχρεούνται να διακρίνουν τα σπίτια τους τοποθετώντας ένα κίτρινο κομμάτι ύφασμα στις σκεπές τους. Απαγορεύεται στους μη μουσουλμάνους να κρίνουν τους μουσουλμάνους και να ζουν στις μουσουλμανικές συνοικίες. Οι μη μουσουλμάνες υποχρεούνται να φορούν κίτρινα φορέματα με ιδιαίτερα σημάδια, ώστε να τις ξεχωρίζουν οι μουσουλμάνες και να τις αποφεύγουν¹⁵⁰.

Στις 8.1.2001 ο μουλάς Mohammad Omar επικύρωσε ένα διάταγμα το οποίο προβλέπει τη θανατική ποινή για τους Αφγανούς που εκχριστιανίζονται ή ασπάζονται τον ιουδαϊσμό¹⁵¹.

---

¹⁴⁶ USDOS, Country Report on Human Rights Practices 2000 – Afghanistan, 26.2.2001 (Internet)

¹⁴⁷ Ibid.

¹⁴⁸ Freedom House, Freedom in the World 1999-2000: Afghanistan, 2000 (Internet)

¹⁴⁹ USDOS, Country Report on Human Rights Practices 2000 – Afghanistan, 26.2.2001 (Internet)

¹⁵⁰ Human Rights Watch – World Report 2000 – Afghanistan, 1.12.1999 (Internet)

¹⁵¹ United Nations Commission on Human Rights, Report on the Situation of Human Rights in Afghanistan, E/CN.4/2001/43, 2/2001, p. 24.

4.6 Δικαίωμα στην Ελευθερία της Έκφρασης και του Τύπου

Οι αρχές των Ταλιμπάν περιορίζουν με τρόπο απόλυτο το δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης και τύπου. Η νομοθεσία του καθεστώτος των Ταλιμπάν απαγορεύει τις τηλεοράσεις, τα βίντεο, τις δορυφορικές κεραιές και τις βιντεοσκοπήσεις. Το κίνημα ελέγχει στενά το ραδιοφωνικό σταθμό *Voice of Shariat*, το μοναδικό που λειτουργεί στη χώρα¹⁵². Σύμφωνα με έκθεση που δημοσιεύουν οι «Δημοσιογράφοι Χωρίς Σύνορα» το «Αφγανιστάν είναι η μοναδική χώρα όπου η ελευθερία έκφρασης είναι ανύπαρκτη». Οι Ταλιμπάν ελέγχουν ολοκληρωτικά όλα τα μέσα επικοινωνίας και επιτίθενται αδυσώπητα σε ξένους δημοσιογράφους, εικονολήπτες και φωτογράφους¹⁵³. Τον Ιούλιο του 2000 ένα δυτικός δημοσιογράφος ανέφερε ότι ενώ εκρατείτο διαπίστωσε ότι οι Αφγανοί συνάδελφοί του υποβάλλονταν σε σοβαρούς ξυλοδαρμούς. Ο δημοσιογράφος απελάθηκε στη συνέχεια από τη χώρα και ο συνάδερφός του παρέμεινε στη φυλακή και υπέφερε καθημερινώς ξυλοδαρμούς έως ότου απέδρασε από τη φυλακή. Στις 11 Αυγούστου 2000, τρεις αλλοδαποί δημοσιογράφοι συνελήφθησαν με διαταγή του Αναπληρωτή Υπουργού για την Προαγωγή της Αρετής και την Πρόληψη της Ακολασίας, επειδή φωτογράφιζαν ποδοσφαιρικό αγώνα¹⁵⁴.

Τον Αύγουστο του 2000 οι Ταλιμπάν εισήγαγαν αυστηρούς κανονισμούς που ρυθμίζουν την εργασία των αλλοδαπών δημοσιογράφων στη χώρα. Σε κάθε αλλοδαπό δημοσιογράφο που φθάνει στο Αφγανιστάν κοινοποιείται κατάλογος 21 σημείων τα οποία υποχρεούται να τηρεί. Οι δημοσιογράφοι υποχρεούνται να ενημερώνουν τις αρχές των Ταλιμπάν όταν ταξιδεύουν εκτός της Καμπούλ και να παραμένουν μακριά από τις απαγορευμένες σ' αυτούς περιοχές. Μπορούν να εργάζονται μόνο με εγκεκριμένους διερμηνείς και τοπικούς βοηθούς, υποχρεούνται να ανανεώνουν την άδεια εργασίας τους άπαξ ετησίως και να δηλώνουν όλον τον επαγγελματικό εξοπλισμό τους¹⁵⁵.

Στη διάρκεια σεμιναρίου των επαρχιακών αντιπροσώπων του Υπουργείου Πληροφόρησης και Πολιτισμού των Ταλιμπάν, προτάθηκε στον ηγέτη των Ταλιμπάν να εξετάσει το ενδεχόμενο άρσης της απαγόρευσης της τηλεόρασης ώστε να χρησιμοποιηθεί για τη διάδοση του Ισλάμ¹⁵⁶.

Στις 14 Μαρτίου 2001, το Υπουργείο Πληροφόρησης και Πολιτισμού των Ταλιμπάν ανακοίνωσε το κλείσιμο του γραφείου του BBC στην Καμπούλ, και διέταξε τον ανταποκριτή του να αναχωρήσει από τη χώρα εντός 24 ωρών. Η ανακοίνωση ακολούθησε τη μετάδοση ραδιοφωνικού προγράμματος του BBC που χαρακτήρισε βαρβαρότητα την καταστροφή των προ-ισλαμικών μνημείων του Αφγανιστάν¹⁵⁷.

Οι ομάδες της αντιπολίτευσης λειτουργούν ραδιοφωνικούς σταθμούς και δημοσιεύουν προπαγανδιστικές εφημερίδες. Από την έδρα της στη Feyzabad η Βόρεια Συμμαχία λειτουργεί το μοναδικό τηλεοπτικό σταθμό στο Αφγανιστάν¹⁵⁸.

¹⁵² Freedom House, *Freedom in the World 1999-2000: Afghanistan, 2000* (Internet)

¹⁵³ Reports Without Borders, *Afghanistan: The Taliban and the Media, 9/2000*.

¹⁵⁴ United Nations Commission on Human Rights, *Report on the Situation of Human Rights in Afghanistan, E/CN.4/2001/43, 2/2001*, p. 21.

¹⁵⁵ USDOS, *Country Report on Human Rights Practices 2000 – Afghanistan, 26.2.2001* (Internet)

¹⁵⁶ United Nations General Assembly, *Interim Report of the Special Rapporteur of the Commission on Human Rights on the Situation of Human Rights in Afghanistan, A/55/346, 30.8.2000*, p. 13.

¹⁵⁷ BBC Monitoring Online, *Russian TV Reports Closure of BBC Office in Afghanistan, 14.3.2001* (Internet).

¹⁵⁸ Freedom House, *Freedom in the World 1999-2000: Afghanistan, 2000* (Internet)

4.7 Δικαίωμα στην Ελευθερία Συνάθροισης και του Συνεταιρίζεσθαι

Οι αρχές των Ταλιμπάν περιορίζουν αυστηρά κάθε έκφραση της ελευθερίας συνάθροισης και του συνεταιρίζεσθαι. Υπάρχουν κάποιες κοινωνικές οργανώσεις και καμιά συνδικαλιστική ένωση¹⁵⁹. Οι εθνικές και οι διεθνείς μη κυβερνητικές οργανώσεις συνεχίζουν να επιχειρούν στη χώρα. Όμως, αναφέρεται ότι οι Ταλιμπάν επέβαλαν περίπλοκες διαδικασίες καταγραφής τους και αποπειράθηκαν να ασκήσουν έλεγχο στο προσωπικό και στους χώρους των γραφείων τους. Όλες οι φατρίες συνεχίζουν να απειλούν και να παρεμβαίνουν στη λειτουργία των εθνικών και διεθνών μη κυβερνητικών οργανώσεων, συμπεριλαμβανομένων των ανθρωπιστικών οργανισμών¹⁶⁰.

4.8 Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτισμικά Δικαιώματα

Τα ανησυχητικά στατιστικά στοιχεία και οι κοινωνικο-οικονομικοί δείκτες απεικονίζουν τον περιορισμένο σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των Αφγανών. Η ξηρασία σε συνδυασμό με τις συγκρούσεις και την κλιμακούμενη φτώχεια έχει εξαθλιώσει την ήδη άσχημη κατάσταση, ειδικότερα όσον αφορά στο δικαίωμα στη διατροφή, στην υγεία και στην κατάλληλη στέγαση¹⁶¹.

Ο περιορισμός των δραστηριοτήτων εκκαθάρισης των ναρκοπεδίων που υπαγορεύθηκε από την ελλιπή χρηματοδότηση των σχετικών προγραμμάτων είναι πιθανό να απειλήσει το δικαίωμα στη ζωή των κοινοτήτων που πλήττονται από τα ναρκοπέδια.

Το διάταγμα που εξέδωσαν οι αρχές των Ταλιμπάν τον Ιούλιο του 2000 με το οποίο περιορίζεται η απασχόληση των αφγανών γυναικών στον ΟΗΕ και στις μη κυβερνητικές οργανώσεις, με εξαίρεση τον τομέα της υγείας, αποτελεί σαφή παραβίαση του δικαιώματος στην εργασία και σε κατάλληλο βιοτικό επίπεδο.

Ελλείπει πραγματικής κεντρικής κυβέρνησης δεν είναι γνωστά τα εργασιακά δικαιώματα. Ο πληθυσμός εξαρτάται από τις αγροτικές δραστηριότητες ή την εργασία σε ανεπίσημους τομείς. Οι περισσότεροι εργαζόμενοι της Καμπούλ απασχολούνται στις υπουργικές κυβερνητικές υπηρεσίες που λειτουργούν στοιχειωδώς και άλλοι σε τοπικές και διεθνείς μη κυβερνητικές οργανώσεις. Οι εργαζόμενοι στα υπουργεία της κυβέρνησης απολύθηκαν επειδή είχαν εκπαιδευθεί εν μέρει στο εξωτερικό ή σχετίζονταν με τις προηγούμενες κομμουνιστικές κυβερνήσεις. Άλλοι απολύθηκαν επειδή παραβίαζαν τους κανονισμούς των Ταλιμπάν για το μήκος της γενειάδας.

Το Μάρτιο του 2001, στα πλαίσια ενημέρωσης του Συμβουλίου Ασφαλείας, ο Kenzo Oshima Βοηθός του Γενικού Γραμματέα, Συντονιστής για τα Ανθρωπιστικά Θέματα και την Ανακούφιση σε Καταστάσεις Έκτακτης Ανάγκης, που είχε επισκεφθεί το Αφγανιστάν το Φεβρουάριο, δήλωσε ότι οι Ταλιμπάν «φαίνονται να είναι ανίκανοι και απρόθυμοι να ανταποκριθούν στις βασικές ανησυχίες και ανάγκες των ανθρώπων που ζουν στις περιοχές που ελέγχουν [...] και φαίνεται να καταναλίσκονται στους άμεσους στόχους τους που αφορούν στις στρατιωτικές επιτυχίες και στη θρησκευτική πρόοδο».

5. Ευάλωτες Ομάδες

Στις συνθήκες των παρατεταμένων και συνεχιζόμενων συγκρούσεων, της εξαθλιωμένης οικονομικής κατάστασης και των εκτεταμένων παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δεν υπάρχουν σαφείς κανόνες για το ποιος κινδυνεύει στο Αφγανιστάν. Όμως, τα

¹⁵⁹ Ibid.

¹⁶⁰ USDOS, Country Report on Human Rights Practices 2000 – Afghanistan, 26.2.2001 (Internet).

¹⁶¹ United Nations General Assembly, 55th Session, The Situation in Afghanistan and its Implications for International Peace and Security, Report of the Secretary General, A/55/633, S/2000/1106, 20.11.2000, p. 12.

μέλη των μη Pashtuns εθνοτικών ομάδων, που δεν συνδέονται με τους Ταλιμπάν, τα μέλη κάποιων φυλών των Pashtuns που δεν συνεργάζονται με τους Ταλιμπάν, οι μειονοτικές θρησκευτικές ομάδες, οι μορφωμένοι, άντρες και γυναίκες, που έχουν αποστασιοποιηθεί από τους Ταλιμπάν και οι διανοούμενοι που επιδιώκουν τον τερματισμό του πολέμου, οι Αφγανοί που εργάζονται στον ΟΗΕ και στις μη κυβερνητικές οργανώσεις, οι άνθρωποι που είχαν συνεργαστεί με τις προηγούμενες φιλοσοβιετικές κυβερνήσεις αποτελούν τους πρωταρχικούς στόχους των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων¹⁶².

5.1 Πολιτικοί αντιφρονούντες

Αρκετά είναι τα πολιτικά κόμματα που λειτουργούν κρυφά στο Αφγανιστάν. Οι Ταλιμπάν κακοποιούν πολλά από τα μέλη τους. Ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ καταγγέλλει στην έκθεση για το Αφγανιστάν που δημοσιεύθηκε το Νοέμβριο του 2000 ότι οι αφγανοί ηγέτες των πολιτικών κομμάτων είναι στόχοι κακοποίησης και θύματα δολοφονικών επιθέσεων¹⁶³. Η οργάνωση Human Rights Watch επιβεβαίωσε ότι συνεχίστηκαν στο Πακιστάν οι επιθέσεις σε βάρος των αφγανών πολιτικών που αντιπολιτεύονται τους Ταλιμπάν¹⁶⁴. Στις 15.7.1999 δύο άντρες δολοφόνησαν στο Πακιστάν τον Abdul Ahad Karzai, ένα διάσημο αφγανό πολιτικό που ζούσε στις ΗΠΑ. Πιστεύεται ότι αποτέλεσε στόχο λόγω του διακεκριμένου ρόλου που έπαιξε στις προσπάθειες του πρώην αφγανού βασιλιά για ειρηνική επίλυση του εμφύλιου πολέμου¹⁶⁵.

Άλλες προσωπικότητες του Αφγανιστάν δολοφονήθηκαν στην πακιστανική πόλη Peshawar. Σε καμιά από τις υποθέσεις αυτές δεν αναγνωρίστηκε ο δράστης ούτε συνελήφθη από τις πακιστανικές δυνάμεις εφαρμογής του νόμου. Το Μάρτιο του 1999 αναφέρθηκε ότι το προηγούμενο χρόνο οι Ταλιμπάν συνέλαβαν και βασάνισαν έως 200 Αφγανούς πολιτικούς επειδή δραστηριοποιούνταν σε ειρηνικές πολιτικές δραστηριότητες. Περισσότεροι από δώδεκα δολοφονήθηκαν και περίπου 100 παραμένουν ακόμα κρατούμενοι¹⁶⁶.

Η επικράτηση επί της αφοσίωσης των αντιπάλων και η αλλαγή στρατοπέδων αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του εμφύλιου πολέμου του Αφγανιστάν. Τον Απρίλιο του 2000 δολοφονήθηκε στην πόλη Peshawar του Πακιστάν ο Arif Khan, κυβερνήτης των Ταλιμπάν στη βόρεια επαρχία Konduz. Πριν τη δολοφονία του διαδιδόταν ότι ήταν έτοιμος να αλλάξει στρατόπεδο και να υποστηρίξει τις αντίπαλες δυνάμεις. Ο Arif Khan, ως διοικητής mujahidin (μαχητής) ήταν πιστός στο κόμμα του διοικητή Massoud. Μετά τη δολοφονία οι Ταλιμπάν διόρισαν κυβερνήτη τον αδερφό του σε μια προσπάθεια να διατηρήσουν τους οπαδούς του. Και οι δύο πλευρές αρνήθηκαν οποιαδήποτε ανάμειξη στη δολοφονία¹⁶⁷. Στις 25.7.2000 οι Ταλιμπάν συνέλαβαν τον Mohammad Bashir Baghlani, τον κυβερνήτη της επαρχίας Baghlan και έναν από τους καθοριστικούς συμμάχους τους στο βόρειο Αφγανιστάν με την κατηγορία ότι είχε αναπτύξει μυστικές επαφές με την αντιπολίτευση. Η σύλληψη πυροδότησε συγκρούσεις μεταξύ των Ταλιμπάν και της Βόρειας Συμμαχίας. Λίγο αργότερα επανήλθε στους κόλπους της Βόρειας Συμμαχίας ο Abdullah Jan Wahidi, πρώην κυβερνήτης της επαρχίας Laghman, που στα τέλη Απριλίου είχε ανακοινώσει σε δημόσια τε-

¹⁶² Ενημερωτικό Σεμινάριο των Αρχών του Ιράκ και του Αφγανιστάν που εφαρμόζουν τη διαδικασία καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα. Η δήλωση είναι του Abbas Faiz, της Διεθνούς Αμνηστίας, 2000.

¹⁶³ United Nations General Assembly, 55th Session, The Situation in Afghanistan and its Implications for International Peace and Security, Report of the Secretary General, A/55/633, S/2000/1106, 20.11.2000, p. 3.

¹⁶⁴ Human Rights Watch, World Report 2000 – Afghanistan, 1.12.1999 (Internet)

¹⁶⁵ Amnesty International, Human Rights Defenders in Afghanistan: Civil Society Destroyed, 1.11.1999 (Internet)

¹⁶⁶ Freedom House, Freedom in the World 1999-2000: Afghanistan, 2000 (Internet)

¹⁶⁷ Middle East International, Trouble for the Taliban, 21.4.2000.

λετή ότι συμμαχεί με τους Ταλιμπάν. Στα τέλη Αυγούστου αναφέρθηκε ότι ανέκυψαν διαφορές μεταξύ του κυβερνήτη της κεντρικής επαρχίας του Bamian, Maulawi Islam και των Ταλιμπάν¹⁶⁸.

Τον Οκτώβριο του 2000 αναφέρθηκε ότι οι Ταλιμπάν συνέλαβαν στην Καμπούλ 40 μέλη του Εθνικού Ισλαμικού Συμβουλίου του Αφγανικού Λαού για την Ειρήνη (National Islamic Council of Afghan People for Peace), μιας νέας αντιπολιτευτικής ομάδας που έχει την έδρα της στην Peshawar του Πακιστάν και υποστηρίζεται από τοπικούς διοικητές και γέροντες των φυλών του ανατολικού Αφγανιστάν, μιας περιοχής που ήταν πάντα ισχυρή και σχετικά αυτόνομη επειδή εξυπηρετεί το εμπόριο των ναρκωτικών και το λαθρεμπόριο¹⁶⁹.

5.2 Εθνοτικές Μειονότητες

Μετά τον υπερ-εικοσαετή εμφύλιο πόλεμο η αφγανική κοινωνία παρουσιάζει αυξημένη εθνοτική πόλωση. Ο εμφύλιος πόλεμος συνεχίστηκε μετά την αποχώρηση των σοβιετικών. Οι προσπάθειες δύο διαδοχικών μεταβατικών κυβερνήσεων να καλλιεργήσουν πολιτικό κλίμα κατάλληλο για τη διενέργεια εκλογών και το προηγούμενο πρότυπο των «κομμουνιστών εναντίον των mujahidīn» μετατράπηκε σε εμφύλια σύγκρουση¹⁷⁰.

Οι μειονοτικές ομάδες συνεχίζουν να υποφέρουν από την κακομεταχείριση των Ταλιμπάν. Οι αυθαίρετες κρατήσεις, οι ομηρίες και οι συνοπτικές εκτελέσεις για αποδιδόμενες πολιτικές απόψεις είναι πρακτικές που εφαρμόζονται σε βάρος των μειονοτικών πληθυσμιακών ομάδων (δηλαδή σε βάρος των Τατζέκων που κατάγονται από την κοιλάδα Panjshir, το ορμητήριο του διοικητή Massoud και των Ουζμπέκων της επαρχίας Faryab), ως μέτρο παρεμπόδισης της ισχυροποίησης της αντιπολίτευσης σε κάποιες περιοχές ή όπου υπάρχει σημαντικός αριθμός περιστατικών ασφάλειας που αποδίδονται στην αντιπολίτευση ή ως άμεση απάντηση στις εξελίξεις των πρώτων γραμμών του μετώπου¹⁷¹. Το κυριότερο στοιχείο αυτών των παραβιάσεων δεν είναι η εθνότητα ή η θρησκεία αλλά η πραγματική ή η αποδιδόμενη αντιπολίτευση στους Ταλιμπάν.

Σύμφωνα με εκθέσεις οι ταξιδιώτες που δεν ανήκουν στη φυλή των Pashtuns, μπορούν να περάσουν τα σημεία ελέγχου των Ταλιμπάν μόνο με διαταγή κάποιου Pashtun ή δωροδοκώντας. Τον Αύγουστο του 1999 οι Ταλιμπάν, εφαρμόζοντας πολιτική αναγκαστικής μετακίνησης του πληθυσμού, πυρπόλησαν συστηματικά τα σπίτια και τις σοδειές και κατέστρεψαν τις αγροτικές εγκαταστάσεις κοινής ωφελείας των Τατζέκων που ζούσαν στις βορείως της Καμπούλ περιοχές. Μεταξύ των εκτοπισμένων Τατζέκων ήσαν περίπου 8.000 παιδιά, γυναίκες και ηλικιωμένοι, που οι Ταλιμπάν χώρισαν βίαια από τα άρρενα μέλη των οικογενειών τους εξαναγκάζοντάς τους εν συνεχεία να μεταβούν στο ερημωμένο στρατόπεδο Sarsashi κοντά στην πόλη Jalalabad, όπου στην πραγματικότητα ζούσαν σε συνθήκες κράτησης υπό την επίβλεψη φρουρών. Μεταφέρθηκαν στη Ρωσική Πρεσβεία της Καμπούλ μόνον μετά από επίμονες διεθνείς πιέσεις. Αναφέρεται ότι περίπου 1.000 άντρες κρατούνται φυλακισμένοι από τους Ταλιμπάν. Πενιχρή βοήθεια από τη διεθνή κοινότητα έλαβαν οι εκτοπισμένες οικογένειες των Τατζέκων στην κοιλάδα Panjshir έως τα τέλη του Νοεμ-

¹⁶⁸ United Nations General Assembly, 55th Session, The Situation in Afghanistan and its Implications for International Peace and Security, Report of the Secretary General, A/55/633, S/2000/1106, 20.11.2000, p. 5.

¹⁶⁹ EIU, Country Report – Afghanistan, 11/2000, p. 31.

¹⁷⁰ European Platform for Conflict Prevention and Transformation, Afghanistan: Endless War in a Fragmented Society, 1/1999 (Internet)

¹⁷¹ Human Rights Watch, Massacres of Hazaras in Afghanistan, 19.2.2001, p. 8.

βρίου του 1999, όταν οι Ταλιμπάν επέτρεψαν στον ΟΗΕ να παραδώσει την ανθρωπιστική βοήθεια¹⁷².

Σύμφωνα με τον Ειδικό Απεσταλμένο του ΟΗΕ για το Αφγανιστάν, Kamal Hussain, υπήρξαν αξιόπιστες αναφορές ότι το Μάιο του 2000 οι δυνάμεις των Ταλιμπάν υπό την διοίκηση του μουλά Dadallah εκτελούσαν συστηματικά τους φυλακισμένους στην επαρχία Samanghan αφγανούς ουζμπεκικής καταγωγής. Οι δολοφονίες ήσαν εκτεταμένες. Αναφέρθηκε ότι όσοι εκτελέστηκαν ήσαν αιχμάλωτοι πολέμου, κληρωτοί Χατζάροι που αρνήθηκαν να υπηρετήσουν τους Ταλιμπάν και νεαροί άντρες που κρατήθηκαν αυθαίρετα για σύντομο χρονικό διάστημα¹⁷³.

Παράλληλα, οι πολίτες που κρίνονται ύποπτοι συνεργασίας με τους Ταλιμπάν λόγω της εθνοτικής καταγωγής τους κρατήθηκαν αυθαίρετα από αντίπαλες ομάδες και υπέστησαν σοβαρούς ξυλοδαρμούς. Τα μέλη των οικογενειών τους υπέφεραν κακομεταχείριση¹⁷⁴.

Οι περισσότεροι από τους πρόσφυγες καταφεύγουν στο Πακιστάν επειδή φοβούνται να παραμείνουν στις περιοχές που ελέγχουν οι Ταλιμπάν είναι μέλη εθνοτικών μειονοτήτων, κυρίως Τατζέκοι από τις επαρχίες Takhar & Pargan, Ουζμπέκοι και Τουρκομάνοι από το βόρειο Αφγανιστάν. Σε κάποιες από τις νέο-αφικνούμενες ομάδες περιλαμβάνονται Pashtuns, κυρίως από τις βορείως της Καμπούλ περιοχές. Οι περισσότεροι από τους «παλιούς πρόσφυγες» είναι Pashtuns, πολλοί από τους οποίους έχουν τις ίδιες πολιτικές και πολιτισμικές αξίες με τους Ταλιμπάν Pashtuns¹⁷⁵. Στη διάρκεια της επίσκεψής του στο Ιράν ο Ειδικός Απεσταλμένος του ΟΗΕ για το Αφγανιστάν συναντήθηκε με πρόσφυγες που περίμεναν για τη συνέντευξη καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα. Αnéφεραν ότι οι περισσότεροι ήσαν Τατζέκοι ή Χατζάροι, κυρίως σίτες, αν και υπάρχουν επίσης και Pashtuns και περσόφωνοι από τη Herat. Ισχυρίστηκαν ότι διέφυγαν από τη χώρα τους λόγω των απειλών κατά της ζωής τους και δεν επιθυμούσαν να επιστρέψουν στις περιοχές όπου φοβούνται ότι θα διωχθούν ή ότι θα υποστούν διακριτική μεταχείριση και όπου κινδυνεύουν η ζωή τους και η προσωπική τους ακεραιότητα¹⁷⁶.

5.3 Θρησκευτικές Μειονότητες

Οι Χατζάροι αποτελούν την πλειοψηφία του πληθυσμού στα υψίπεδα του κεντρικού Αφγανιστάν, περιοχή που είναι γνωστή ως Hazarajat. Σημαντικό τμήμα της μειονότητας αυτής ζει επίσης στις πόλεις Καμπούλ και Mazar-I-Sharif. Οι περισσότεροι είναι σίτες μουσουλμάνοι, και αναγνωρίζουν την πρωτοκαθεδρία του Ali, γαμπρού του προφήτη Μωάμεθ, στην κληρονομική διαδοχή των δώδεκα ιμάμηδων. Η θρησκευτική ταυτότητα τους τους διακρίνει από τους σουνίτες μουσουλμάνους που κυριαρχούν σχεδόν σε όλες τις περιοχές της χώρας και έχει συμβάλει στην πολιτική και οικονομική περιθωριοποίησή τους από τις διαδοχικές κυβερνήσεις της Καμπούλ. Η ανάδυση των Ταλιμπάν, των σουνιτών

---

¹⁷² Amnesty International, Annual Report – Afghanistan, 1.6.2000 (Internet) – Human Rights Watch, World Report – Afghanistan, 1.12.1999 (Internet)

¹⁷³ United Nations Commission on Human Rights, Report on the Situation of Human Rights in Afghanistan, E/CN.4/2001, 2/2001, p. 19.

¹⁷⁴ Amnesty International, Annual Report – Afghanistan, 1.6.2000 (Internet)

¹⁷⁵ US Committee for Refugees, Afghans in Crisis, 2.2.2001.

¹⁷⁶ United Nations General Assembly, Interim Report of the Special Rapporteur of the Commission on Human Rights on the Situation of Human Rights in Afghanistan, A/55/346, 20.8.2000, p. 8.

μουσουλμάνων αγωνιστών, που αντιμετωπίζουν τους σίτες ως μη αληθινούς μουσουλμάνους υποθάλλει τη θέση των Χατζάρων¹⁷⁷.

Αναφέρεται ότι τα προηγούμενα χρόνια οι πολίτες αυτής της θρησκευτικής ομάδας, ιδιαίτερα οι άντρες, αποτέλεσαν στόχους συστηματικών δολοφονιών καθώς ο έλεγχος της περιοχής τους γρήγορα μετατράπηκε σε θέατρο μαχών των δύο αντιμαχόμενων ομάδων του Αφγανιστάν. Εκατοντάδες άντρες και σε κάποιες περιπτώσεις γυναίκες και παιδιά, αποχωρίστηκαν από τις οικογένειές τους και δεν υπάρχουν νέα για την τύχη τους¹⁷⁸. Ο κίνδυνος δίωξης των Χατζάρων είναι υπαρκτός όχι μόνο λόγω του εθνοτικού και θρησκευτικού τους υπόβαθρου, αλλά και λόγω των αποδιδόμενων σ' αυτούς πολιτικών πεποιθήσεων, αφού θεωρούνται ύποπτοι υποστήριξης του κόμματος Hezb-e-Wahdat, το οποίο ήλεγχε το κεντρικό Αφγανιστάν.

Η περιοχή Hazarajat πλήττεται περισσότερο από άλλες τόσο από τις μάχες, όσο και από τις άθλιες κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες. Από το Σεπτέμβριο του 1998 οι Ταλιμπάν ελέγχουν το μεγαλύτερο τμήμα της περιοχής που από το 1989 κυβερνιόταν από διάφορες ομάδες του σιιτικού κόμματος Hezb-e-Wahdat. Έκτοτε αναπτύσσονται οι μη Hazarajat δυνάμεις των Ταλιμπάν προκειμένου να διατηρήσουν ασφυκτικό έλεγχο στην περιοχή και να ασκήσουν σκληρή πίεση στον τοπικό πληθυσμό, ειδικότερα περιορίζοντας την ελευθερία άσκησης των λατρευτικών και θρησκευτικών του καθηκόντων.

Υπήρξαν πολυάριθμες αξιόπιστες αναφορές ότι οι Ταλιμπάν διέπραξαν εκτεταμένες συνοπτικές εκτελέσεις σε βάρος των αμάχων Χατζάρων από το Δεκέμβριο του 2000 έως τον Ιανουάριο του 2001 στη διάρκεια του πολέμου για τον έλεγχο της περιοχής Yakawlang της Hazarajat στο κεντρικό Αφγανιστάν. Προφανώς οι Ταλιμπάν κατηγορήσαν όλο τον πληθυσμό ότι υποστηρίζει και συνεργάζεται με τις δυνάμεις Hezb-e-Wahdat, το οποίο υποστηρίζει τη Βόρεια Συμμαχία¹⁷⁹. Η Διεθνής Αμνηστία ανέφερε ότι τα θύματα, όλοι άντρες άνω των δέκα τριών ετών, κυμαίνονται από 100 έως 300. Οι δολοφονίες συνοδεύονταν από μαζικές συλλήψεις. Επίσης αναφέρεται ότι όταν οι μαχητές του Hezb-e-Wahdat ήλεγχαν την περιοχή μεταχειρίστηκαν με βιαιότητα όσους θεωρούσαν συνεργάτες των Ταλιμπάν¹⁸⁰. Η οργάνωση Human Rights Watch διευκρινίζει ότι οι Ταλιμπάν μετά την κατάληψη της περιοχής συνέλαβαν και φυλάκισαν 300 άντρες του άμαχου πληθυσμού στα πλαίσια επιχειρήσεων αναζήτησης. Συγκέντρωσαν τους άντρες σε δημόσιο χώρο και στη συνέχεια τους εκτέλεσαν. Επιβεβαιώθηκε ότι δολοφονήθηκαν περίπου 170 άντρες¹⁸¹. Νωρίτερα, το Μάιο του 2000, σφαγές διαπράχθηκαν κοντά στο πέρασμα Robatak, στα σύνορα των επαρχιών Baghlan και Samangan, στην περιοχή που είναι γνωστή ως Hazara Mazar. Οι δυνάμεις των Ταλιμπάν, που ήλεγχαν την περιοχή, εκτέλεσαν με συνοπτικές διαδικασίες μια ομάδα αμάχων κρατουμένων. Βρέθηκαν τριάντα μια σωροί είκοσι έξη από τις οποίες αναγνωρίστηκαν ως πολίτες της επαρχίας Baghlan. Όλοι κρατούνταν παράνομα για τέσσερις μήνες και κάποιοι είχαν βασανιστεί πριν σφαγιαστούν. Αναφέρεται ότι υπάρχουν και

---

¹⁷⁷ Human Rights Watch, Massacres of Hazaras in Afghanistan, 19.2.2001, p.3. Στον όρο Χατζάροι περιλαμβάνονται και οι Sayyids, που αποτελούν το 5% του πληθυσμού της Hazarajat. Οι Sayyids αποτελούν μια διακριτή κάστα στις κοινότητες των Χατζάρων, που στηρίζονται στις παραδόσεις τους που δέχονται ότι είναι απόγονοι του Προφήτη Μωάμεθ. Κάποιοι του θεωρούν ξεχωριστή εθνοτική ομάδα. Chris Johnson, Hazarajat Baseline Study: Interim Report, 3/2000, pp. 8 –10.

¹⁷⁸ Amnesty International, Summary Execution of Civilians in Yakawlang, 23.1.2001 (Internet)

¹⁷⁹ United Nations, Press Release, Secretary General Very Concerned about Reports of Civilians Deliberately Targeted and Killed in Afghanistan, SG/SM/7865, 19.1.2001.

¹⁸⁰ Amnesty International, Summary Execution of Civilians in Yakawlang, 23.1.2001 (Internet).

¹⁸¹ Human Rights Watch, Massacres of Hazaras in Afghanistan, 19.2.2001, pp. 1-6.

άλλοι τάφοι κοντά στο πέρασμα¹⁸². Ο ένοπλος αγώνας στην περιοχή Yakawlang και οι βιαιότητες που διαπράχθηκαν στην περιοχή από τους Ταλιμπάν πυροδότησαν μαζικές εσωτερικές μετακινήσεις χιλιάδων ανθρώπων. Ο μουλάς Mohammad Omar αρνήθηκε οποιαδήποτε ευθύνη για τις σφαγές και δεν απέδωσε ευθύνη στους διοικητές τους. Η οργάνωση Human Rights Watch και άλλες οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων κάλεσαν τον ΟΗΕ καθώς και την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα να ερευνήσει αυτές τις σφαγές¹⁸³.

Το Φεβρουάριο του 2001 πολλοί θύλακες της περιοχής Hazarajat παρέμειναν υπό τον έλεγχο του Hezb-e-Wahdat του οποίου ηγείται ο μουλάς Karim Khalili, που κυβερνά κάποιες περιοχές με την υποστήριξη ενός συνεργαζόμενου σιιτικού κόμματος, του Harakat-e-Islami.

5.4 Γυναίκες

Οι Ταλιμπάν πιστεύουν ότι το κράτος πρέπει να διαφυλάσσει την αξιοπρέπεια και την τιμή της οικογένειας και να εγγυάται την προσωπική ακεραιότητα των γυναικών. Μια σειρά νομοθετικών πράξεων (διαταγμάτων) που προσβάλλουν τη γυναικεία υπόσταση αντανακλούν το συνδυασμό μιας υπερ-συντηρητικής ερμηνείας του ισλάμ με φυλετικούς πατριαρχικούς κανόνες συμπεριφοράς και θεσμοθετημένες διακρίσεις βάσει του φύλου¹⁸⁴. Το καθεστώς των Ταλιμπάν μεταχειρίζονται τις γυναίκες με μέτρα καταστολής και διάκρισης: περιορίζει μεταξύ άλλων τα δικαιώματά τους στην εκπαίδευση, στην απασχόληση, στην ελευθερία κυκλοφορίας και συνάθροισης. Οι γυναίκες που αντιστέκονται στις απαγορεύσεις αυτές υποφέρουν συστηματική κακομεταχείριση¹⁸⁵. Ο κοινωνικός κώδικας των Ταλιμπάν και η ερμηνεία του Ισλαμικού Νόμου δημιούργησαν περιβάλλον ιδιαίτερα εχθρικό για τις γυναίκες. Οι αξιωματούχοι των Ταλιμπάν δεν έχουν πάψει να χτυπούν τις γυναίκες, στα κρατητήρια και στους δρόμους, όταν τις συλλαμβάνουν να παραβαίνουν τον κώδικα ένδυσης (οι γυναίκες πρέπει να είναι τελείως καλυμμένες ή να φορούν την αποκαλούμενη burqa) και να κυκλοφορούν στους δρόμους χωρίς τη συνοδεία στενού άρρενος συγγενούς (mahram)¹⁸⁶. Στην πραγματικότητα, οι Ταλιμπάν εφαρμόζουν το αγροτικό ισλαμικό έθιμο rigdah, ακόμα και σε αστικές περιοχές, όπου τα αγροτικά έθιμα έχουν χάσει τη σημασία τους. Τα έθιμα των αγροτικών περιοχών υπαγορεύουν στις γυναίκες να απομονώνονται από τους άντρες που δεν είναι συγγενείς και να κυκλοφορούν εκτός της οικογενειακής τους εστίας μόνο συνοδευόμενες από στενό άρρενα συγγενή.

Αυτοί οι κανόνες πλήττουν κυρίως τις μορφωμένες γυναίκες που ζουν σε αστικά κέντρα, ιδιαίτερα στην Καμπούλ, που ήσαν συνηθισμένες σε πιο φιλελεύθερο τρόπο διαβίωσης. Στην πραγματικότητα, στα αστικά κέντρα οι Ταλιμπάν επιβάλλουν τους κανόνες τους και τιμωρούν τις παραβάσεις τους με ιδιαίτερη σκληρότητα. Σε αυτές τις συνθήκες, οι α-

---

¹⁸² Ibid.

¹⁸³ Ο μουλάς Shahzad Kandahari ήταν ο γενικός διοικητής του μετώπου Khinjan βόρεια της Καμπούλ, στην επαρχία Baghlan το πρώτο εξάμηνο του 2000. Από τη θέση αυτή ασκούσε εξουσία στα κρατητήρια των Khinjan και Pul-i-Khumri όπου κρατούνταν οι φυλακισμένοι του Robatak και διοικούσε τα στρατεύματα που στάθμευαν στην περιοχή. Αναφέρεται επίσης ότι ο μουλάς Shahzad ήταν ο διοικητής κάποιων ένοπλων ομάδων των Ταλιμπάν τον Ιανουάριο του 2001. Human Rights Watch, Massacres of Hazaras in Afghanistan, 19.2.2001, p. 2.

¹⁸⁴ United Nations Commission on The Status of Women, Follow-up and Implementation of the Beijing Declaration and Platform for Action, The Situation of Women and Girls in Afghanistan, Report of the Secretary General, E/CN.6/2001/2/Add.1, 25.1.2001.

¹⁸⁵ Amnesty International, Annual Report – Afghanistan, 1.6.2000 (Internet).

¹⁸⁶ Human Rights Watch, World Report 2000 – Afghanistan, 1.12.1999 (Internet)

νύπαντρες γυναίκες, οι χήρες, οι γυναίκες αρχηγοί μονογονεϊκών οικογενειών, δεν έχουν δικαίωμα πρόσβασης στην εκπαίδευση και στην απασχόληση. Κινδυνεύουν ιδιαίτερα οι γυναίκες που δεν τηρούν τους κοινωνικούς κανόνες ή κρίνονται ύποπτες παράβασής τους. Για τις γυναίκες αυτές είναι ανύπαρκτη η προοπτική εργασίας για να εξασφαλίσουν τα αναγκαία για τη διαβίωσή τους.

Στις αρχές Ιουνίου 2000 οι Ταλιμπάν εξέδωσαν ένα διάταγμα με το οποίο απαγόρευαν στις γυναίκες να εργάζονται σε διεθνείς ανθρωπιστικές οργανώσεις με εξαίρεση τον τομέα της υγείας: προκάλεσαν έτσι εξαιρετικές δυσκολίες στις γυναίκες οι οποίες στερούνται αφενός πηγές εισοδήματος και αφετέρου την παροχή υπηρεσιών από ανθρωπιστικές οργανώσεις¹⁸⁷. Η νομοθεσία του καθεστώτος των Ταλιμπάν συνιστά σοβαρή παραβίαση των δικαιωμάτων των Αφγανών γυναικών και περιορίζει την πρόσβαση του μισού και πλέον πληθυσμού της χώρας σε κοινοτική βοήθεια, καθώς μόνον γυναίκες επιτρέπεται να παρέχουν υπηρεσίες στις δικαιούχους της ανθρωπιστικής βοήθειας¹⁸⁸. Οι γυναικείες ομάδες κλιμάκωσαν την εκστρατεία τους κατά των Ταλιμπάν. Στα τέλη Ιουνίου 2000 συγκλήθηκε στην πρωτεύουσα του Τατζικιστάν Dushanbe ένα διεθνές φόρουμ με την ονομασία «Γυναίκες στο Δρόμο της Ειρήνης του Αφγανιστάν». Επίσης, η Εταιρεία των Αφγανών Γυναικών πραγματοποίησε συνάντηση στην πόλη Ταλοραη που ελέγχει ο Βόρεια Συμμαχία και απηύθυνε έκκληση στα ενδιαφερόμενα κράτη της διεθνούς κοινότητας να απέχουν από κάθε ενέργεια που στηρίζει τον εμφύλιο πόλεμο του Αφγανιστάν. Στο μεταξύ κλιμάκωσε την εκστρατεία της η Επαναστατική Ένωση Γυναικών του Αφγανιστάν, που εδρεύει στην Peshawar του Πακιστάν¹⁸⁹.

Οι φροντίδες της υγείας παρέχονται χωριστά σε άντρες και γυναίκες. Οι γυναίκες δεν έχουν ή έχουν περιορισμένη πρόσβαση στις φροντίδες της υγείας επειδή δεν υπάρχουν άντρες να τις συνοδεύσουν ή γυναίκες γιατροί να τις εξετάσουν. Συχνά αναγκάζονται να καταφεύγουν για θεραπεία σε μη εξοπλισμένα νοσοκομεία¹⁹⁰. Πολλές γυναίκες που θα μπορούσαν θεωρητικά να απασχοληθούν στον τομέα της υγείας αποφεύγουν να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους φοβούμενες ότι θα εκτεθούν στις κοινότητές τους.

Στα μέσα Αυγούστου 2000 οι Ταλιμπάν διέταξαν τον ΟΗΕ να κλείσει όλους τους φούρνους της Καμπούλ που διαχειρίζονταν γυναίκες. Οι φούρνοι είχαν δημιουργηθεί από τον ΟΗΕ ώστε να δοθεί η ευκαιρία στις γυναίκες που δεν είχαν άρρενες συγγενείς να κερδίσουν τα προς το ζην, αλλά το 1996 οι Ταλιμπάν απαγόρευσαν την εργασία των γυναικών. Οι επιδοτούμενοι φούρνοι πουλούσαν ψωμί στις 7.000 φτωχότερες γυναίκες της πρωτεύουσας¹⁹¹.

Οι Ταλιμπάν απαγορεύουν την επίσημη εκπαίδευση των κοριτσιών. Επέτρεψαν τη λειτουργία κάποιων ιδιωτικών «οικιακών σχολείων» για κορίτσια και στην Καμπούλ διαχειρίζονται λίγα δημοτικά σχολεία, όπου δικαιούνται να παρακολουθούν μαθήματα τα κορίτσια¹⁹². Τον Ιούνιο του 2000 ο μουλάς Mohammad Omar εξέδωσε ένα διάταγμα με το οποίο επιτρέπεται η πρόσβαση νεαρών αγοριών και κοριτσιών σε θρησκευτικά σχολεία. Στην Καμπούλ η θρησκευτική αστυνομία του Υπουργείου Προαγωγής της Αρετής και της Πρόληψης της Ακολασίας ελέγχει ασφυκτικά την επίσημη πρωτοβάθμια και δευτεροβάθ-

¹⁸⁷ EIU, Country Report – Afghanistan, 8/2000, p. 33.

¹⁸⁸ United Nations, Commission on Human Rights, Report on the Situation of Human Rights in Afghanistan, E/CN.4/2001/43, 2/2001, pp. 33-34.

¹⁸⁹ EIU, Country Report – Afghanistan, 8/2000, pp. 33-34.

¹⁹⁰ Freedom House, Freedom in the World 1999-2000: Afghanistan, 2000 (Internet)

¹⁹¹ United Nations General Assembly, Interim Report of the Special Rapporteur of the Commission on Human Rights on the Situation of Human Rights in Afghanistan, A/55/346, 30.8.2000, p. 13.

¹⁹² Freedom House, Freedom in the World 1999-2000: Afghanistan, 2000 (Internet).

μια εκπαίδευση των κοριτσιών σε θρησκευτικά σχολεία, εμποδίζοντας την άτυπη οικιακή διδασκαλία. Στην επαρχία, όπου η επιρροή της θρησκευτικής αστυνομίας είναι ασθενέστερη, οι οικογένειες μπορούν να «λειτουργούν» οικιακά σχολεία για κορίτσια με την υποστήριξη των ηλικιωμένων και των αρχηγών των φυλών¹⁹³.

Η Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα έχει υιοθετήσει διάφορα ψηφίσματα με τα οποία καταδικάζει τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από όλα τα μέρη και τις συνεχιζόμενες παραβιάσεις των δικαιωμάτων των γυναικών¹⁹⁴.

Τον Αύγουστο του 1999 η Υπο- Επιτροπή του ΟΗΕ για την Προαγωγή και την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων υιοθέτησε ένα ψήφισμα με το οποίο καταδικάζει τους Ταλιμπάν για παραβιάσεις των θεμελιωδών δικαιωμάτων των γυναικών και των κοριτσιών, ορίζοντας ότι οι γυναίκες του Αφγανιστάν «στερούνται το σεβασμό των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων και του δικαιώματος στην υγεία, στην απασχόληση, στην ελευθερία κυκλοφορίας και στην ασφάλεια»¹⁹⁵.

Το Σεπτέμβριο του 1999, επισκέφθηκε την Καμπούλ και την Ισλαμαμπάντ η Ειδική Απεσταλμένη του ΟΗΕ για τη Βία κατά των Γυναικών, κυρία Rakhika Coomaraswamy συνοδευόμενη από τον Ειδικό Απεσταλμένο για το Αφγανιστάν και καταδίκασε τους Ταλιμπάν για «τις εκτεταμένες συστηματικές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των γυναικών». Δήλωσε ότι συνεχίζονται οι δημόσιοι ξυλοδαρμοί των γυναικών και κάλεσε τις αρχές των Ταλιμπάν να σεβαστούν τις διεθνείς συμβάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και να καταργήσουν το Υπουργείο Προαγωγής της Αρετής και Πρόληψης της Ακολασίας, το οποίο ελέγχει τη θρησκευτική αστυνομία, που φέρει την ευθύνη για τους ξυλοδαρμούς. Επίσης ανέφερε περιπτώσεις παράνομης διακίνησης γυναικών και παιδιών¹⁹⁶.

Το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ καταδίκασε τις σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των γυναικών και των κοριτσιών, συμπεριλαμβανομένων όλων των μορφών διάκρισης που υπόκεινται, ειδικότερα στις περιοχές που ελέγχουν οι Ταλιμπάν και κάλεσε όλα τα μέρη και ειδικότερα τους Ταλιμπάν να υιοθετήσουν μέτρα αποκατάστασης του σεβασμού των δικαιωμάτων των γυναικών¹⁹⁷. Το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο στο από 27.7.2000 ψήφισμά του εξέφρασε έντονη ανησυχία για την επιδείνωση του οικονομικού και κοινωνικού καθεστώτος των γυναικών και των κοριτσιών σε όλες τις περιοχές του Αφγανιστάν και καταδίκασε τις συνεχιζόμενες σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους. Το Συμβούλιο ενθάρρυνε τις επίμονες προσπάθειες του ΟΗΕ για την προαγωγή της συμμετοχής των γυναικών και για τη διασφάλιση της ισότιμης συμμετοχής αντρών και γυναικών στα προγράμματα ανθρωπιστικής βοήθειας που υλοποιούνται στο Αφγανιστάν¹⁹⁸. Πρόσφατα, η Επιτροπή του ΟΗΕ για το Καθεστώς των Γυναικών καταδίκασε τις συνεχιζόμενες σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των γυναικών και των κοριτσιών, συμπεριλαμβανομένων όλων των μορφών διάκρισης που υπόκεινται σε όλες τις περιοχές του Αφγανιστάν, και ειδικότερα σ' αυτές που ελέγχουν οι

---

¹⁹³ United Nations General Assembly, Interim Report of the Special Rapporteur of the Commission on Human Rights on the Situation of Human Rights in Afghanistan, A/55/346, 30.8.2000, p. 13.

¹⁹⁴ United Nations Commission on Human Rights, Resolution on the Situation of Human Rights in Afghanistan, E/CN.4/RES/1999/9, 23.4.1999 – *ibid.*, E/CN.4/RES/2000/18, 18.4.2000.

¹⁹⁵ United Nations Sub-Commission on the Promotion and Protection of Human Rights, Resolution 1999/14 on the Situation of Women and Girls in Afghanistan, E/CN.4/Sub.2/RES/1999/14, 18.4.2000.

¹⁹⁶ United Nations Commission on Human Rights, Report of the Special Rapporteur on Violence Against Women, E/CN.4/2000/68/ Add.4 13.4.2000

¹⁹⁷ United Nations Security Council, Statement by the President of the Security Council, S/PRST/2000/12, 7.4.2000.

¹⁹⁸ United Nations Economic and Social Council, Resolution 2000/9, 27.7.2000.

Ταλιμπάν. Καταδίκασε επίσης τους ασταμάτητους περιορισμούς στην πρόσβαση των γυναικών στις φροντίδες της υγείας, συμπεριλαμβανομένων των περιορισμών πρόσβασης στην εκπαίδευση και στην απασχόληση εκτός της οικίας, της ελευθερίας κυκλοφορίας και της έλλειψης προστασίας από τον εκφοβισμό, την κακομεταχείριση και τη βία, που έχουν σοβαρά και καταστρεπτικά αποτελέσματα για την ευημερία των αφγανών γυναικών και των παιδιών τους¹⁹⁹.

Στις 9 Ιουλίου 2000 οι Ταλιμπάν συνέλαβαν μια αμερικανίδα, την Mary MacMakin, διευθύντρια της οργάνωσης Physiotherapy and Rehabilitation Support for Afghanistan, μαζί με μια ομάδα αφγανών γυναικών που εργάζονταν γι' αυτήν, με την κατηγορία ότι ήταν κατάσκοπος και προσπαθούσε να προσηλυτίσει μουσουλμάνους στο χριστιανισμό. Μετά από παρέμβαση του ΟΗΕ οι γυναίκες αφέθηκαν ελεύθερες και η κυρία MacMakin διατάχθηκε να αναχωρήσει από τη χώρα. Ο ΟΗΕ υποστήριξε ότι οι συλλήψεις ήσαν μέτρα της κατασταλτικής πολιτικής των Ταλιμπάν κατά των αφγανών γυναικών που εργάζονται για ξένες οργανώσεις²⁰⁰.

5.5 Πρόσωπα που συνδέονται με το προηγούμενο κομμουνιστικό καθεστώς

Οι Ταλιμπάν διαπράττουν σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε βάρος όσων συνδέονται ή έχουν σχέσεις με το προηγούμενο κομμουνιστικό καθεστώς του Αφγανιστάν συμμετέχοντας στο Λαϊκό Δημοκρατικό Κόμμα του Αφγανιστάν (People's Democratic Party of Afghanistan - PDPA) ή λόγω των καθηκόντων τους ή του επαγγέλματός τους. Ο βαθμός του κινδύνου που διατρέχει αυτή η κατηγορία των αφγανών πολιτών εξαρτάται από διάφορους παράγοντες, όπως είναι ο βαθμός εντοπισμού της κομμουνιστικής ιδεολογίας και οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διαπράχθηκαν την περίοδο της σοβιετικής κατοχής της χώρας, ο βαθμός ή η θέση στο εργασιακό περιβάλλον και το πλαίσιο στο οποίο κινείτο ο ενδιαφερόμενος, η οικογένεια και οι ευρύτεροι οικογενειακοί δεσμοί, η εκπαίδευση και η παραμονή στο εξωτερικό.

Στις 12.12.1999 ο μουλάς Mohammad Omar εξέδωσε διάταγμα που προβλέπει τον εντοπισμό των κυβερνητικών αξιωματούχων που επαινέθηκαν στη διάρκεια της σοβιετικής κατοχής του Αφγανιστάν. Εξαπολύθηκε έτσι μια νέα επίθεση κατά των μορφωμένων αφγανών που δεν είναι Ταλιμπάν²⁰¹. Νωρίτερα, στις 28.5.1998, είχε εκδώσει μια διαταγή αναζήτησης και «τιμωρίας» των κομμουνιστών και των οπαδών της ιδεολογίας τους καθώς θεωρεί ότι φέρουν την ευθύνη για τη σοβιετική εισβολή στο Αφγανιστάν και για τον εμφύλιο πόλεμο. Αναφέρθηκε ότι την ανακοίνωση ακολούθησαν κύματα συλλήψεων και απολύσεων των κυβερνητικών αξιωματούχων που είχαν λάβει υποτροφίες ή είχαν προαχθεί στη διάρκεια της κομμουνιστικής διακυβέρνησης της χώρας, και είχαν εκπαιδευθεί σε χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης ή σε άλλες σοσιαλιστικές χώρες.

5.6 Επαγγελματίες σε Κίνδυνο (π.χ. Δημοσιογράφοι, Διανοούμενοι, Καλλιτέχνες, Δάσκαλοι)

Όσοι υποστηρίζουν τη δημιουργία ενός λαϊκού κράτους, κατακρίνουν ανοικτά τον πόλεμο και την κατάσταση που επικρατεί στη χώρα ή υποστηρίζουν την ελευθερία έκφρασης κινδυνεύουν να υποστούν από τους εμπόλεμους σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους, τόσο εντός της χώρας όσο και στο Πακιστάν, στις περιοχές όπου

¹⁹⁹ United Nations Commission on the Status of Women, 45th Session, Resolution on Discrimination of Women and Girls in Afghanistan, 17.3.2001.

²⁰⁰ News Service, Afghanistan: Taliban Arrests, Frees US Aid Worker, 26.7.2000.

²⁰¹ Amnesty International, Annual Report – Afghanistan, 1.6.2000 (Internet).

ζουν οι πρόσφυγες²⁰². Ο κίνδυνος είναι επίσης παρών για όσους κρίνονται ύποπτοι αντιπολίτευσης: μια υποψία, μια φήμη ή μια συμπεριφορά αρκεί. Όποιος δεν προσέρχεται στο τζαμί τις ώρες της προσευχής ή ξυρίζει τη γενειάδα του κινδυνεύει να θεωρηθεί από τους Ταλιμπάν αποστάτης και αντάρτης. Αυτό ισχύει ακόμα περισσότερο για τους Pashtuns καθώς μπορεί να θεωρηθεί ότι υπονομεύουν την ενότητα του κινήματος.

Ο κίνδυνος είναι υψηλότερος για τους μορφωμένους, ειδικότερα εάν έχουν σπουδάσει στο εξωτερικό. Οι Ταλιμπάν κρατούν εκατοντάδες προσωπικοτήτων λόγω της αντίθεσής τους στο συνεχιζόμενο πόλεμο: πολλοί βασανίστηκαν και περισσότεροι από δώδεκα εκτελέστηκαν μετά τη σύλληψή τους. Πολλές προσωπικότητες του Αφγανιστάν, που ζουν ως πρόσφυγες στο Πακιστάν, δολοφονήθηκαν από εκτελεστές που πιστεύεται ότι συνεργάζονται στενά με τους Ταλιμπάν²⁰³. Συνεχίστηκαν οι πολιτικές δολοφονίες και η κακομεταχείριση των μετριοπαθών αφγανών ηγετών και διανοούμενων που διαμένουν στο Πακιστάν και πολλοί πιστεύουν ότι την ευθύνη γι' αυτές τις δολοφονίες και την κακομεταχείριση φέρουν οι Ταλιμπάν. Το 1999 αναχώρησαν από το Πακιστάν για άλλες χώρες κάποιοι μετριοπαθείς ακτιβιστές, αντιδρώντας μ' αυτόν τον τρόπο στις δολοφονίες που διαπράχθηκαν στο Πακιστάν το 1998 και το 1999²⁰⁴.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι απαγορεύεται η μουσική, η παρουσίαση ζωντανών αντικειμένων σε εικόνες, η φωτογράφιση ή η γλυπτική οι καλλιτέχνες αντιμετωπίζουν σοβαρό κίνδυνο δίωξης εάν διαπιστωθεί ή εάν κριθούν ύποπτοι μη συμμόρφωσης με τους κανόνες. Επιπλέον, οι καλλιτέχνες στερούνται των μέσων διαβίωσης. Στις 1.6.2000, ένας ένοπλος πυροβόλησε και τραυμάτισε στο σπίτι του στην Peshawar του Πακιστάν, τον Mohammad Enam Wak, έναν αφγανό συγγραφέα. Ο πυροβολισμός μπορεί να αποτελούσε απάντηση στο βιβλίο που δημοσίευσε και πραγματευόταν την προοπτική δημιουργίας ομοσπονδιακού αφγανικού κράτους με βάση τις εθνοτικές ομάδες²⁰⁵.

5.7 Άλλες Ομάδες

Παιδιά

Τα παιδιά αποτελούν ευάλωτη ομάδα. Οι οικογένειες έχουν διασπαστεί λόγω του πολέμου, πολλά παιδιά έχουν χάσει τους γονείς τους ή τα αδέρφια τους, άλλα αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους, και να διαφύγουν είτε στο εξωτερικό είτε σε άλλες περιοχές του Αφγανιστάν. Όλα υποφέρουν από τη διακοπή της σχολικής εκπαίδευσής τους και τις οικονομικές δυσκολίες. Η φυσική, συναισθηματική και πνευματική ανάπτυξη των γενιών των αφγανών παιδιών έχει πληγεί σοβαρά από το συνεχιζόμενο πόλεμο²⁰⁶. Η παιδική θνησιμότητα είναι ιδιαίτερα υψηλή: 250 στα 1.000 παιδιά πεθαίνουν. Οι εκθέσεις των Γιατρών Χωρίς Σύνορα αναφέρουν ότι 250.000 παιδιά πεθαίνουν ετησίως λόγω της κακής διατροφής. Το 25% των παιδιών πεθαίνουν πριν φθάσουν στην ηλικία των πέντε ετών. Περίπου το 45% του πληθυσμού της χώρας αποτελείται από παιδιά ηλικίας 14 ετών ή μικρότερα. Αναφέρεται ότι συχνά τα παιδιά δεν έχουν πρόσβαση σε ιατρικές φροντίδες αφού οι αρχές απαγορεύουν στους άντρες γιατρούς να επισκέπτονται τους θαλάμους των παιδιών, που μπορεί να νοσηλεύονται στους γυναικείους θαλάμους του νοσοκομείου ή να εξετά-

²⁰² Amnesty International, Human Rights Defenders in Afghanistan: Civil Society Destroyed, 1.11.1999 (Internet).

²⁰³ Amnesty International, Annual Report – Afghanistan, 1.6.2000 (Internet).

²⁰⁴ USDOS, Country Report on Human Rights Practices 2000 – Afghanistan, 26.2.2001.

²⁰⁵ Ibid.

²⁰⁶ Amnesty International, Children Devastated by War: Afghanistan's Lost Generations, 1.11.1999 (Internet)

ζουν τα παιδιά που συνοδεύονται μόνον από τις μητέρες τους. Η μελέτη της UNICEF αναφέρει επίσης ότι η πλειοψηφία των παιδιών έχει ιδιαίτερα τραυματικές εμπειρίες και ότι αναμένεται ότι θα πεθάνουν πριν ενηλικιωθούν. Σύμφωνα με τη μελέτη το 90% των παιδιών υποφέρουν από εφιάλτες και από έντονη ανησυχία, ενώ το 70% είναι μάρτυρες βίαιων γεγονότων, συμπεριλαμβανομένων δολοφονιών των γονέων ή των συγγενών τους²⁰⁷.

Σύμφωνα με τη UNICEF, το Αφγανιστάν έχει τους χειρότερους δείκτες εκπαίδευσης στον κόσμο: στις περιοχές που ελέγχουν οι Ταλιμπάν το 90% των κοριτσιών και το 75% των αγοριών δεν παρακολουθούν μαθήματα σε σχολεία. Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία της UNESCO, μόνον το 3% των κοριτσιών και το 39% των αγοριών μπορεί να πηγαίνουν στο σχολείο, όπου η εκπαίδευσή τους είναι ιδιαίτερα χαμηλού επιπέδου²⁰⁸.

Πολύ συχνά τα παιδιά εργάζονται από την ηλικία των έξη ετών προκειμένου να βοηθήσουν τις οικογένειές τους: βόσκουν τα κοπάδια σε αγροτικές περιοχές ή συλλέγουν χαρτί και καύσιμη ξυλεία, γυαλίζουν παπούτσια, ζητιανεύουν ή συλλέγουν μεταλλικά αντικείμενα από τους σκουπιδότοπους των πόλεων. Κάποιες από αυτές τις δραστηριότητες τα εκθέτουν στους κινδύνους των ναρκοπεδίων²⁰⁹.

Όλα τα εμπόλεμα μέρη του Αφγανιστάν ευθύνονται για τις άμεσες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των παιδιών. Εκατοντάδες χιλιάδες παιδιά έχουν σκοτωθεί σε αδιάκριτους βομβαρδισμούς και πυροβολισμούς των σπιτιών τους, των σχολείων τους και των παιγνιδότοπων. Εκατοντάδες, ίσως και χιλιάδες, έχουν υποστεί αδιάκριτες και αυθαίρετες δολοφονίες και βασανιστήρια. Πολύ περισσότερα έχουν σκοτωθεί ή ακρωτηριασθεί από νάρκες. Τα κορίτσια, αλλά και τα αγόρια, υποφέρουν από βιασμούς και σεξουαλικές επιθέσεις. Καθώς οι Ταλιμπάν σφίγγουν τον κλοιό στους πολιτικούς τους αντιπάλους, τα παιδιά συλλαμβάνονται ως όμηροι στη θέση των πατέρων τους που διαφεύγουν τη σύλληψη²¹⁰. Αναφέρεται ότι οι Ταλιμπάν στρατολογούν παιδιά τα οποία αναπτύσσουν ως φρουρούς σε σημεία ελέγχων, ως περιπόλους στους δρόμους και ως φρουρούς ασφαλείας στα στάδια στη διάρκεια της εκτέλεσης σκληρών, απάνθρωπων και εξευτελιστικών τιμωριών. Αναφέρεται επίσης ότι παιδιά πολεμούν στις τάξεις των Ταλιμπάν²¹¹.

6. Αφγανοί Πρόσφυγες και Αιτούντες Άσυλο – Παγκόσμιες Τάσεις

6.1 Οι Αφγανοί Πρόσφυγες στις Κυριότερες Χώρες Ασύλου

Σύμφωνα με κυβερνητικές εκτιμήσεις από τα μέσα της δεκαετίας του 1990, είναι αμετάβλητος ο εκ πρώτης όψεως αφγανικός προσφυγικός πληθυσμός τόσο στο Ιράν (1.400.000) όσο και στο Πακιστάν (2.000.000). Όμως, περισσότεροι από 700.000 Αφγανοί επαναπατρίστηκαν από αυτές τις χώρες στη διάρκεια των τεσσάρων τελευταίων ετών. Η αντίφαση αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι και οι δύο χώρες ασύλου δεν καταγράφουν το σύνολο του αφγανικού προσφυγικού πληθυσμού. Οι αλλαγές του προσφυγικού πληθυσμού δεν εμφανίζονται στα επίσημα στατιστικά στοιχεία αυτών των χωρών ασύλου.

Παρά την επιστροφή των προσφύγων, περίπου 500.000 Αφγανοί έχουν καταφύγει σε γειτονικές χώρες στη διάρκεια των τεσσάρων τελευταίων ετών, οι περισσότεροι από τους

²⁰⁷ USDOS, Country Report on Human Rights Practices 2000 – Afghanistan, 26.2.2001 (Internet).

²⁰⁸ United Nations Commission on Human Rights, Report on the Situation of Human Rights in Afghanistan, E/CN.4/2001/43, 2/2001, p.4.

²⁰⁹ USDOS, Country Report on Human Rights Practices 2000 – Afghanistan, 26.2.2001 (Internet).

²¹⁰ Amnesty International, Children Devastated by War: Afghanistan's Lost Generations, 1.11.1999 (Internet).

²¹¹ Amnesty International, Annual Report –Afghanistan, 1.6.2000 (Internet).

οποίους στο Ιράν και στο Πακιστάν. Η έξοδος των προσφύγων ήταν ιδιαίτερα μεγάλη το 2000, όταν περίπου 350.000 Αφγανοί πρόσφυγες ζήτησαν άσυλο σ' αυτές τις χώρες.

6.2 Μετεγκατάσταση και Αιτήσεις Ασύλου (Γραφεία της Ύπατης Αρμοστείας)

Τα τελευταία χρόνια αυξήθηκε ο αριθμός των Αφγανών προσφύγων που μετεγκαταστάθηκαν από τις πρώτες χώρες ασύλου με την παρέμβαση της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ. Το 2000 μετεγκαταστάθηκαν περίπου 4.200 Αφγανοί πρόσφυγες ενώ το 1997 λίγο περισσότεροι από 600. Ειδικότερα, αυξήθηκαν σημαντικά οι αναχωρήσεις βάσει της διαδικασίας της μετεγκατάστασης από τα γραφεία της Ύπατης Αρμοστείας στο Ιράν και στο Πακιστάν.

Τα τελευταία τέσσερα χρόνια αυξήθηκε σημαντικά ο αριθμός των αφγανών αιτούντων άσυλο στα γραφεία της Ύπατης Αρμοστείας: λιγότεροι από 1.000 Αφγανοί είχαν ζητήσει την προστασία της οργάνωσης το 1997, ενώ το 2000 περισσότεροι από 4.300. Αξιοσημείωτη είναι η πρόσφατη αύξηση των καταγεγραμμένων αιτήσεων ασύλου στο γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας στο Μπακού (από 78 το 1999 σε 902 το 2000). Στη διάρκεια του 2000 περίπου 4.420 Αφγανοί ζήτησαν άσυλο σε 28 γραφεία της Ύπατης Αρμοστείας, τα οποία αποφάσισαν επί 3.340 αιτήσεων, από τις οποίες οι 1.530 οδήγησαν στην αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα, 906 απορρίφθηκαν ενώ άλλες 900 έκλεισαν για άλλους λόγους. Εξαιρώντας τις υποθέσεις αιτήσεων ασύλου που «έκλεισαν για άλλους λόγους» το ποσοστό αναγνώρισης του καθεστώτος του πρόσφυγα στους Αφγανούς αιτούντες άσυλο ανέρχεται για το 2000 σε 63%. Ο αριθμός των εκκρεμών αιτήσεων στα γραφεία της Ύπατης Αρμοστείας αυξήθηκε από 1.432 τον Ιανουάριο του 2000 σε 2.515 στο τέλος της χρονιάς, αύξηση που αντιστοιχεί σε ποσοστό 76%.

6.3 Αιτήσεις Ασύλου που υποβλήθηκαν στις Βιομηχανικές Χώρες

Την περίοδο 1999-2000 περίπου 170.000 Αφγανοί υπέβαλαν αιτήσεις ασύλου σε 23 βιομηχανικές χώρες. Με εξαίρεση τα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του 1990, ο αριθμός των αιτήσεων ασύλου αυξάνεται διαρκώς: λιγότερες από 10.000 στο διάστημα 1991-1993 ανήλθαν το 2000 σε περίπου 30.000 (βλέπε γράφημα στη σελίδα 68). Στην περίοδο 1990-2000 οι περισσότερες αιτήσεις ασύλου υποβλήθηκαν στη Γερμανία (38%) και ακολουθούν οι Κάτω Χώρες (19%) και η Δανία (10%). Στη διάρκεια του 2000 στη Γερμανία, στις Κάτω Χώρες και στο Ηνωμένο Βασίλειο (υποθέσεις μόνον) υποβλήθηκαν περίπου ισόποσες αιτήσεις ασύλου (αντιστοιχούν στο 18% για κάθε χώρα) και ακολουθεί η Αυστρία με 14%.

6.4 Μηνιαίες Αιτήσεις Ασύλου στις Βιομηχανικές Χώρες, 1999-2001

Ο αριθμός των αιτήσεων ασύλου που υποβλήθηκαν από τους Αφγανούς σε 24 Ευρωπαϊκές χώρες αυξήθηκε από 1.500 στις αρχές του 1999 σε περισσότερες από 2.500 το Σεπτέμβριο του 2000 (βλέπε γράφημα στη σελίδα 69). Το ποσοστό των αφγανών αιτούντων άσυλο επί του συνολικού αριθμού αυξήθηκε το Νοέμβριο του 2000 στο 8% όταν στις αρχές του 1999 δεν ξεπερνούσε το 5%. Όπως προαναφέρθηκε η Γερμανία, οι Κάτω Χώρες, το Ηνωμένο Βασίλειο και πρόσφατα η Αυστρία, είναι οι κυριότερες χώρες υποδοχής των Αφγανών αιτούντων άσυλο.

6.5 Διαδικασία Καθορισμού του Καθεστώτος του Πρόσφυγα από τα Κράτη Υποδοχής

Στη διάρκεια του 2000 καταγράφηκαν περίπου 38.000 αιτήσεις ασύλου σε 25 βιομηχανικές χώρες. Ελήφθησαν αποφάσεις σε 25.900 αιτήσεις ασύλου, από τις οποίες 4.840

οδήγησαν στην αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα, 4.510 στην αναγνώριση του ανθρωπιστικού καθεστώτος, 9.370 απορρίφθηκαν και 7.200 έκλεισαν για διάφορους λόγους. Με εξαίρεση τις υποθέσεις που «έκλεισαν για άλλους λόγους» το ποσοστό αναγνώρισης του καθεστώτος της Σύμβασης στους Αφγανούς αιτούντες άσυλο σε αυτές τις χώρες ανήλθε σε 26%, ενώ το συνολικό ποσοστό αναγνώρισης (συμπεριλαμβανομένου και του ανθρωπιστικού καθεστώτος) ανήλθε το 2000 στο 50%. Το ποσοστό αναγνώρισης του καθεστώτος της Σύμβασης ήταν σχετικά χαμηλό στη Φιλανδία (2%), στη Γερμανία (1%), στην Ιταλία (9%), στη Νορβηγία (3%) και στη Σουηδία (5%) και σχετικά υψηλό στην Αυστραλία (93%), στον Καναδά (93%), στη Δανία (81% στον πρώτο βαθμό) και στις ΗΠΑ (πλέον του 80%).

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΦΓΑΝΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΜΕΤΑ ΤΙΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΘΕΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΗΠΑ ΤΗΣ 11^{ΗΣ} ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2001

Εισαγωγή

Οι τρομοκρατικές επιθέσεις της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2001 κατά των ΗΠΑ επιδείνωσαν γρηγορότερα τις συνθήκες που επικρατούσαν στο Αφγανιστάν. Η κλιμάκωση των ένοπλων συγκρούσεων μεταξύ των εμπόλεμων πλευρών, η κατάρρευση των παραδοσιακών μηχανισμών αντιμετώπισης της κατάστασης μετά από τρία χρόνια ξηρασίας και ο φόβος στρατιωτικής επέμβασης έχουν οδηγήσει αυξανόμενους αριθμούς Αφγανών σε έξοδο από τις αστικές προς τις αγροτικές περιοχές και στα σύνορα της χώρας τους.

Τις τελευταίες ημέρες δεκάδες χιλιάδες Αφγανοί έχουν διαφύγει στα σύνορα του Πακιστάν ενώ άλλοι μετακινούνται προς το Τατζικιστάν και το Ιράν. Οι έξι όμορες του Αφγανιστάν χώρες – Πακιστάν, Ιράν, Τατζικιστάν, Ουζμπεκιστάν, Τουρκμενιστάν και Κίνα – έχουν επίσημα κλείσει τα σύνορά τους. Η επιδείνωση του κράτους δικαίου και της τάξης, η αυθαίρετη μεταχείριση του τοπικού πληθυσμού από τις αρχές, η στρατιωτική κινητοποίηση και η στρατολόγηση επιδεινώνουν την επιβαρημένη κατάσταση παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Εάν η κατάσταση επιδεινωθεί περισσότερο οι πρόσφυγες θα αναγκαστούν να διασχίσουν τα σύνορα της χώρας τους αναζητώντας ασφάλεια.

Υπό αυτές τις συνθήκες η Ύπατη Αρμοστεία έχει την άποψη ότι έχουν ανάγκη διεθνούς προστασίας οι Αφγανοί που αναζητούν ασφάλεια μακριά από την πατρίδα τους και οι επιτόπου πρόσφυγες, που βρίσκονται είτε στις γειτονικές χώρες είτε αλλού. Επιπλέον, πρόσβαση θα πρέπει να έχουν στην ασφάλεια ακόμα και οι απορριφθέντες αιτούντες άσυλο οι οποίοι μπορούν να προστατευθούν τουλάχιστον με την αναστολή της εκτέλεσης της απόφασης απέλασης.

Στις 25.9.2001 με μια επιστολή που απηύθυνε ο Ύπατος Αρμοστής στους Προέδρους του Ιράν, του Πακιστάν, του Τατζικιστάν, του Τουρκμενιστάν και του Ουζμπεκιστάν κάλεσε τους αρχηγούς όλων των όμορων του Αφγανιστάν κρατών να ανοίξουν τα σύνορά τους και να παρέχουν σε προσωρινή βάση προστασία σε όλους τους νέο-αφικνούμενους πρόσφυγες.

Η πρόσβαση των Αφγανών αιτούντων άσυλο στα σύνορα των εδαφών των χωρών ασύλου αποτελούν το επίκεντρο του έργου προστασίας της Ύπατης Αρμοστείας και των διαπραγματεύσεών της με τις ενδιαφερόμενες κυβερνήσεις.

Ενόψει μιας ευρείας κλίμακας εξόδου η Ύπατη Αρμοστεία δεν αποκλείει τη συμμετοχή της σε ανθρωπιστικές επιχειρήσεις συνοριακών περιοχών εντός του Αφγανιστάν για την παροχή βοήθειας και προστασίας σε όσους έχουν εγκλωβισθεί εκεί, εφόσον πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- Η κατάσταση ασφαλείας στις κρίσιμες περιοχές είναι σχετικά σταθερή και αναμένεται να διατηρηθεί. Δεν υπάρχουν ζώνες μαχών. Οι αρχές που ελέγχουν την περιοχή θα πρέπει να συνδιαλέγονται με τη βούληση και την ικανότητα να εξασφαλίσουν τον κοινωνικό χαρακτήρα των καταυλισμών, να αποτρέψουν την αναγκαστική στρατολόγηση και να δεχθούν την παρουσία όλων αδιακρίτως των προσφύγων.

- Η τοποθεσία παραμονής των εκτοπισμένων πληθυσμών θα πρέπει να πληροί τις ελάχιστες προϋποθέσεις ανακούφισής τους όσον αφορά στις συνθήκες στέγασης, ύδρευσης, διατροφής και υγιεινής. Η ανθρωπιστική βοήθεια που προορίζεται για τον πληθυσμό του καταυλισμού πρέπει να χρησιμοποιηθεί γι' αυτό το σκοπό και να μην παρεκτραπεί για την εξυπηρέτηση στρατιωτικών σκοπών.

- Η Ύπατη Αρμοστεία και άλλες οργανώσεις έχουν ασφαλή και απρόσκοπτη πρόσβαση.

- Ειλικρινείς εγγυήσεις για τις προαναφερόμενες προϋποθέσεις θα δοθούν απευθείας στην Ύπατη Αρμοστεία και όχι δια της οδού των μεσαζόντων.

Η Ύπατη Αρμοστεία δεν υποστηρίζει σε αυτό το στάδιο την για ανθρωπιστικούς λόγους απομάκρυνση των Αφγανών καθώς θεωρεί ότι αποτελεί κίνδυνο αποσταθεροποίησης και είναι δύσκολη τεχνικά η εφαρμογή αυτού του μέτρου.

Προστασία στις γειτονικές χώρες

Το Αφγανιστάν συνορεύει με το Ιράν, το Πακιστάν, το Ουζμπεκιστάν, το Τουρκμενιστάν, το Τατζικιστάν και την Κίνα. Το Ιράν και το Πακιστάν φιλοξενούν ήδη μεγάλους αριθμούς προσφύγων: 1.500.000 και 2.000.000 αντίστοιχα. Πριν ξεκινήσει η πρόσφατη κρίση η Ύπατη Αρμοστεία εφάρμοζε τη διαδικασία καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα στο Ουζμπεκιστάν και στο Τουρκμενιστάν, και σε συνεργασία με τις εθνικές αρχές στο Πακιστάν, όπου ξεκίνησε μια πρώτη εξέταση των αιτούντων άσυλο που διαμένουν σε δύο μόνον καταυλισμούς.

Σε συνθήκες όπου αυτές οι διαδικασίες κινδυνεύουν να κατακλυσθούν και άρα να καταστούν αναποτελεσματικές για την περίπτωση, θα πρέπει να ανασταλεί προσωρινά η εξατομικευμένη εξέταση των αιτήσεων ασύλου στις γειτονικές χώρες όπου οι πρόσφυγες εισέρχονται κατά κύματα. Επομένως, παραμερίζοντας το ζήτημα του καθορισμού του καθεστώτος της Σύμβασης (Κίνα, Ιράν, Τατζικιστάν και Τουρκμενιστάν έχουν προσχωρήσει στη Σύμβαση του 1951 και στο Πρωτόκολλο του 1967) ή της υπαγωγής των αιτούντων άσυλο στο διευρυμένο ορισμό του πρόσφυγα η προσωρινή προστασία αποτελεί διαδικαστικό εργαλείο καίριας σημασίας για την αντιμετώπιση της αφγανικής κρίσης.

Στις γειτονικές χώρες όπου οι αριθμοί των αιτούντων άσυλο είναι σχετικά περιορισμένοι και ο εξατομικευμένος καθορισμός του καθεστώτος του πρόσφυγα είναι εφικτός και / ή για τις αρχές η μόνη αποδεκτή μεταχείριση, θα πρέπει τουλάχιστον να ανασταλεί η απέλαση των αιτούντων άσυλο. Οι διαδικασίες θα μπορούσαν επίσης να επιβραδυνθούν. Όπου οι αρχές αρνούνται την προστασία των αιτούντων άσυλο εκκρεμούσης της διαδικασίας εξέτασης του καθεστώτος τους, η Ύπατη Αρμοστεία μπορεί, σε εξαιρετική βάση και ως έσχατη λύση, να διευρύνει προσωρινά την εντολή της, εκκρεμούσης της ενδεδειγμένης εξέτασης των αιτημάτων σε ένα μεταγενέστερο στάδιο.

1. Προσωρινή Προστασία

Η Ύπατη Αρμοστεία συνιστά τη χορήγηση προσωρινής προστασίας στους νέο-αφικνούμενους αιτούντες άσυλο, που κατά τη γνώμη της αποτελεί πραγματιστική προσέγγιση διασφάλισης της διεθνούς προστασίας. Προτείνει να χορηγηθεί προσωρινή προστασία κατ' αρχήν για μια περίοδο έξη μηνών μετά την οποία η κατάσταση μπορεί να επανεξεταστεί σε συνεργασία με την οργάνωση.

Ένα άλλο επιχείρημα που υποστηρίζει τη λύση της προσωρινής προστασίας είναι ότι, ανάλογα με τις εξελίξεις (το εύρος μιας πιθανής ένοπλης επέμβασης και των πολιτικών συνεπειών για το Αφγανιστάν) δεν μπορεί να προβλεφθεί και ρυθμιστεί η προοπτική του πρώιμου επαναπατρισμού και κατά συνέπεια η ανάγκη διεθνούς προστασίας μπορεί να είναι μικρής διάρκειας.

Η προσωρινή προστασία περιλαμβάνει κατά κύριο λόγο:

- Την είσοδο στη χώρα ασύλου και την εφαρμογή της αρχής της μη επαναπατρώ-θησης.

- Τα πρόσφορα για την περίπτωση ελάχιστα κριτήρια μεταχείρισης και τον επαναπατρισμό, όταν το επιτρέψουν οι συνθήκες.

- Την πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες, όπως είναι η τροφή, η στέγαση, το νερό, οι εγκαταστάσεις υγιεινής, οι φροντίδες της υγείας και η ένδυση.

- Κάποιας μορφής εκπαίδευση για τα παιδιά.

- Τη δυνατότητα **συνένωσης των οικογενειών**, τουλάχιστον των μελών της εν στενή ή εν ευρεία εννοία οικογένειας ώστε να αποφευχθούν τα κενά της ουσιαστικής προστασίας από τους άντρες. Ως προς το σημείο αυτό τα κράτη θα πρέπει να εξαντλήσουν την ευελιξία τους διευκολύνοντας σε διμερές επίπεδο ή εντός της επικράτειάς τους, την επανένωση των μελών των οικογενειών που έχουν χωριστεί. Είναι επίσης πρόσφορο να διευκολυνθεί η οικογενειακή συνένωση με μέλη των οικογενειών που βρίσκονται ήδη στις χώρες ασύλου.

- Μια ουσιαστική παράμετρος είναι η **προσέκρουσα καταγραφή** των προσφύγων σε συνεργασία ή υπό την επίβλεψη της Ύπατης Αρμοστείας. Έτσι θα διατηρηθούν οι πληροφορίες, θα αποφευχθούν οι περιπτώσεις της ανιθαγένειας και θα αναπτυχθούν αποτελεσματικά πρότυπα προστασίας και βοήθειας, που αργότερα θα διευκολύνουν τον επαναπατρισμό.

Μπορεί να είναι αδύνατο να διασφαλισθεί στο Πακιστάν και στο Ιράν η **ελευθερία κυκλοφορίας των προσφύγων**: ενόψει του κινδύνου μαζικής εισροής προσφύγων ενδέχεται να είναι ανέφικτη η εφαρμογή του δικαιώματος επιλογής του τόπου κατοικίας στη χώρα ασύλου. Διαφαίνεται αναπόφευκτος ο περιορισμός των νέο-αφικνούμενων προσφύγων στους καταυλισμούς. Όμως, οι καταυλισμοί δεν πρέπει να θεωρούνται κλειστοί χώροι και πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες ώστε να διασφαλισθεί το κατάλληλο επίπεδο της ελευθερίας κυκλοφορίας και μετακίνησης από και προς αυτούς. Η Ύπατη Αρμοστεία θα ενθάρρυνε τις αρχές να επιτρέψουν στους νέο-αφικνούμενους Αφγανούς να παραμείνουν με μέλη της οικογένειάς τους που ήδη διαμένουν στη χώρα ασύλου εκτός των καταυλισμών.

Πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες (για παράδειγμα με συνεντεύξεις με τους νέο-αφικνούμενους, με τις διαδικασίες καταγραφής και με τις επαφές με ιατρικές και άλλες μη κυβερνητικές οργανώσεις καθώς και με άλλους συνεργάτες) να εντοπιστεί στο πρώτο στάδιο η ανάγκη της κατάλληλης μεταχείρισης όσων έχουν **ειδικές ανάγκες προστασίας**. Ειδικά, πρέπει να εντοπιστούν το συντομότερο τα ασυνόδευτα παιδιά και τα παιδιά που έχουν χωριστεί από τις οικογένειές τους και χωρίς καθυστέρηση να αναληφθούν πρωτοβουλίες – σε συνεργασία με άλλες σχετικές οργανώσεις όπως είναι η UNICEF και η Διεθνής Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού – για τη φροντίδα τους, για την αναζήτηση της οικογένειάς τους και για την προστασία τους από την αδικαιολόγητη απομάκρυνσή τους.

Στην περίπτωση μαζικής εξόδου προσφύγων η Ύπατη Αρμοστεία ανησυχεί για την ενδεχόμενη **στρατιωτικοποίηση των προσφυγικών καταυλισμών**, που μπορεί να απειλήσει την ασφάλεια των προσφυγικών πληθυσμών καθώς και το προσωπικό των ανθρωπιστικών οργανώσεων και να πυροδοτήσει εντάσεις στις διακρατικές σχέσεις ή ακόμα και την εξαγωγή βίας.

Όπως επιβεβαιώνεται στο ψήφισμα 1208/1998 του Συμβουλίου Ασφαλείας οι χώρες ασύλου έχουν την πρωταρχική ευθύνη να ξεχωρίζουν τα ένοπλα στοιχεία από τους αμάχους, να τα αφοπλίζουν και να τα περιορίζουν ή να υιοθετούν άλλα μέτρα για να τα εξουδετερώνουν. Η διεθνής κοινότητα υποχρεούται να στηρίξει και να βοηθήσει τα κράτη στην εκπλήρωση αυτού του έργου. Καθίσταται ευθύς εξαρχής σαφές ότι η Ύπατη Αρμοστεία, ως ανθρωπιστική οργάνωση, δεν έχει την αρμοδιότητα ούτε τον κατάλληλο εξοπλισμό για

να ελέγξει τον κοινωνικό χαρακτήρα των προσφυγικών καταυλισμών. Από την άλλη, οι ανθρωπιστικές οργανώσεις, όπως είναι η Ύπατη Αρμοστεία, αδυνατούν να εκπληρώσουν το έργο τους όταν οι προσφυγικοί καταυλισμοί χρησιμοποιούνται για στρατιωτικούς / πολιτικούς σκοπούς.

2. Εκτιμήσεις επαναπατριsmού

Όταν σταθεροποιηθεί η κατάσταση στο Αφγανιστάν και βελτιωθεί ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων η Ύπατη Αρμοστεία θα προτείνει συνεργαζόμενη με τα ενδιαφερόμενα κράτη μια διαδικασία τερματισμού ή σταδιακής παύσης του καθεστώτος της προσωρινής προστασίας. Αυτές οι διαβουλεύσεις θα λάβουν χώρα με βάση τις συμφωνημένες παραμέτρους αξιολόγησης των συνθηκών που έχουν αλλάξει στη χώρα ή σε σημαντικές εδαφικές περιοχές της.

Όταν ο επαναπατριsmός αποτελέσει μια βιώσιμη λύση και παύσει το καθεστώς της προσωρινής προστασίας τα παρακάτω στοιχεία πρέπει να ληφθούν υπόψη:

- Η βέλτιστη προσέγγιση πρέπει να επικεντρωθεί στα προγράμματα εθελοντικού επαναπατριsmού.

- Η Ύπατη Αρμοστεία δεν θα υποστηρίξει τον επαναπατριsmό σε συνθήκες εκτόπισης στο εσωτερικό της χώρας, αλλά στις περιοχές της καταγωγής των προσφύγων ή της συνήθους διαμονής τους,

- Η Ύπατη Αρμοστεία φέρει την ευθύνη να διασφαλίσει ότι ο επαναπατριsmός θα λάβει χώρα με ασφάλεια και αξιοπρέπεια, και ότι οι συνθήκες είναι βιώσιμες, χωρίς διακριτική μεταχείριση και πληρούν τις συνθήκες σεβασμού των δικαιωμάτων των επαναπατριζομένων,

- Η έννοια της «ασφαλούς επιστροφής στην πατρίδα» προϋποθέτει ότι ο επαναπατριsmός θα πραγματοποιηθεί σε συνθήκες ασφάλειας δικαίου (που μεταξύ άλλων περιλαμβάνουν την αμνηστία ή τις δημόσιες διαβεβαιώσεις προσωπικής ασφάλειας και μη διακριτικής μεταχείρισης), προσωπικής ακεραιότητας συμπεριλαμβανομένων της εκκαθάρισης των ναρκοπεδίων και καθημερινής ασφάλειας (πρόσβαση στα μέσα διαβίωσης),

- Η έννοια της «αξιοπρεπούς επιστροφής» απαιτεί όπως οι επαναπατριζόμενοι απολαμβάνουν σεβασμό και αποδοχή από τις αρχές που ελέγχουν τις περιοχές όπου επιστρέφουν,

- Όσοι ισχυρίζονται ατομικό φόβο δίωξης ή επιτακτικούς λόγους που απορρέουν από προηγούμενη δίωξη που τους αποτρέπει να επιστρέψουν θα πρέπει να δικαιούνται την εξατομικευμένη εξέταση του αιτήματός τους.

Προστασία στις μη όμορες χώρες

Θα πρέπει να εξασφαλίζεται η πρόσβαση στη διαδικασία καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα σε όλους τους νέο-αφικνούμενους Αφγανούς. Εν προκειμένω δεν εφαρμόζεται η προσωρινή προστασία, εκτός εάν οι μη γειτονικές χώρες αντιμετωπίζουν μαζική εισροή προσφύγων και δεν έχουν τα μέσα αντιμετώπισης της εξατομικευμένης εξέτασης των αιτημάτων ασύλου.

- Η Ύπατη Αρμοστεία συνιστά την εφαρμογή της διαδικασίας του καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα.

- Η Ύπατη Αρμοστεία προτείνει να εξετασθεί η δυνατότητα εφαρμογής των συμπληρωματικών μορφών προστασίας για τους Αφγανούς που δεν αναγνωρίζονται πρόσφυγες της Σύμβασης του 1951, αλλά χρειάζονται διεθνή προστασία για άλλους λόγους. Επίσης προτείνει να χορηγηθούν σε αυτά τα άτομα άδειες παραμονής και να τους αναγνωριστούν

όλα τα προβλεπόμενα από το νόμο δικαιώματα που εμπεριέχονται στις συμπληρωματικές μορφές προστασίας, και όχι να εφαρμοσθεί απλά η αναστολή εκτέλεσης της απόφασης απέλασης.

- Εξετάζοντας τις αιτήσεις ασύλου που υποβλήθηκαν πριν την 11^η Σεπτεμβρίου 2001 οι υπεύθυνες αρχές πρέπει να λάβουν υπόψη τους τις πρόσφατες εξελίξεις. Δηλαδή μεταξύ άλλων δεν θα πρέπει να εξετάσουν τη δυνατότητα των προσφύγων να εγκατασταθούν αλλού στη χώρα καταγωγής τους ή της μετεγκατάστασής τους ως βιώσιμων ή εύλογων εναλλακτικών της διεθνούς προστασίας λύσεων.

- Λαμβάνοντας υπόψη την έκρυθμη κατάσταση που επικρατεί στο Αφγανιστάν δεν πρέπει προς το παρόν να εξαναγκαστούν να επιστρέψουν στη χώρα καταγωγής τους οι απορριφθέντες αιτούντες άσυλο ή όσοι κρίνεται ότι δεν έχουν ανάγκη των συμπληρωματικών μορφών προστασίας.

- Κάποιες χώρες αντιδρώντας στην έκκληση της Ύπατης Αρμοστείας για απαγόρευση απέλασης «πάγωσαν» τις διαδικασίες ασύλου που αφορούν στους αφγανούς αιτούντες άσυλο. Όμως, η Ύπατη Αρμοστεία καλεί αυτές τις χώρες να μην παγώσουν την έκδοση αποφάσεων σε διαδικασίες που ξεκίνησαν πριν τα πρόσφατα γεγονότα και να περιορίσουν χρονικά αυτό το «πάγωμα», στις περιπτώσεις των νέο-αφικνουμένων αιτούντων άσυλο.

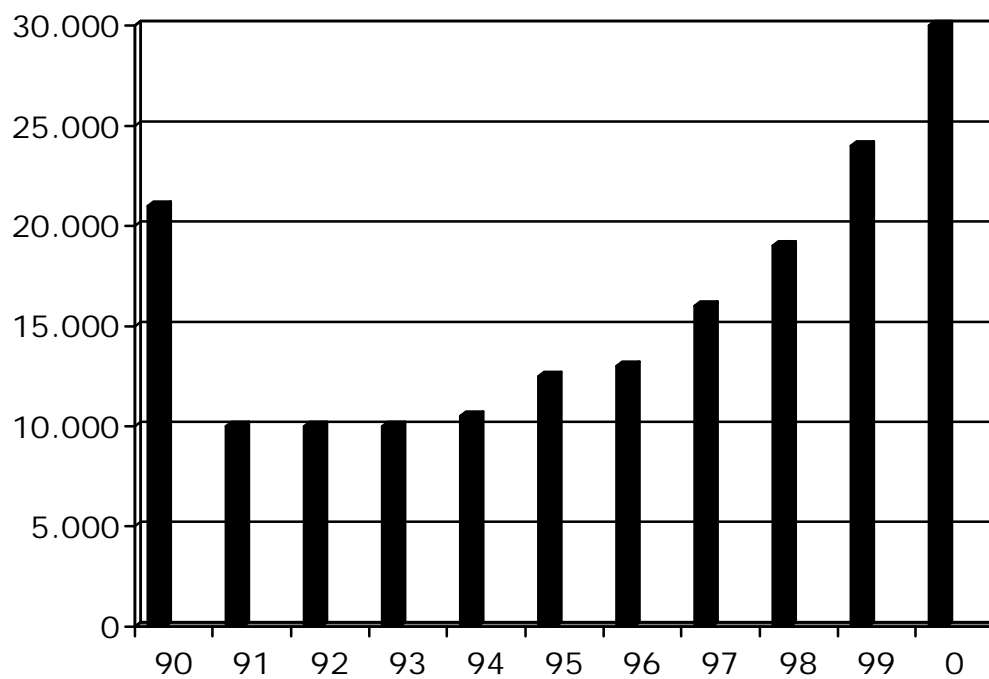
Συμπέρασμα

Ενώ η ισότιμη κατανομή των βαρών δεν μπορεί να εφαρμοστεί ως προϋπόθεση για την πρόσβαση των προσφύγων στην ασφάλεια, είναι προφανές – ενόψει της αναμενόμενης εξόδου των Αφγανών προσφύγων – ότι οι γειτονικές του Αφγανιστάν χώρες αξίζουν ευρείας κλίμακας, συγκεκριμένη και διαρκή βοήθεια από τη διεθνή κοινότητα. Με την πρόσφατη έκκλησή της για χρηματοδότηση η Ύπατη Αρμοστεία κινητοποιεί ήδη τη διεθνή υποστήριξη προς αυτό το στόχο.

Στο κλίμα των ημερών, της κλιμακούμενης διεθνούς έντασης και του φόβου για την τρομοκρατία, η Ύπατη Αρμοστεία ανησυχεί για την αύξηση των κρουσμάτων της εχθρότητας της κοινής γνώμης και της ξενοφοβίας. Κάποια κράτη έχουν ήδη εξετάσει το ενδεχόμενο να εφαρμόσουν ιδιαίτερα μέτρα ασφαλείας, συμπεριλαμβανομένων της υιοθέτησης νέας νομοθεσίας, που μπορεί να πλήξει άμεσα τους αιτούντες άσυλο και τους πρόσφυγες. Στις 20.9.2001 και πάλι κατά την εναρκτήρια ομιλία του στη Συνάντηση της Εκτελεστικής Επιτροπής της Ύπατης Αρμοστείας στις 1.10.2001 ο Ύπατος Αρμοστής κάλεσε τους πολιτικούς αρχηγούς να αντιμετωπίσουν αυτές τις τάσεις.

Οκτώβριος 2001

ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΑΣΥΛΟΥ ΠΟΥ ΥΠΟΒΛΗΘΗΚΑΝ ΑΠΟ ΑΦΓΑΝΟΥΣ ΣΕ 23 ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ

ΑΦΓΑΝΟΙ ΑΙΤΟΥΝΤΕΣ ΑΣΥΛΟ ΣΤΙΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ
ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΑΣΥΛΟΥ
(Ιανουάριος 1999 - Ιανουάριος 2001)

